32/446(219)2e ex

BIBLIOTHEEK
STARINGGEBOUW

Trendonderzoek naar het gebruik en niet-gebruik van openluchtrecreatieprojecten: objectinterviews jaar 2

Uitkomsten van objectinterviews op het Ermerzand en het Geestmerambacht gedurende de periode september 1990 - augustus 1991

A.H. de Bruin
A. van Hoorn
S. de Vries

Rapport 219

DLO-Staring Centrum, Wageningen, 1992

CENTRALE LANDBOUWCATALOGUS
0000 0522 8396

06 AUG. 1992

Ida. 560949

REFERAAT

Bruin A.H. de, A. van Hoorn, S. de Vries, 1992. *Trendonderzoek naar het gebruik en niet-gebruik van openluchtrecreatieprojecten: objectinterviews jaar 2; uitkomsten van objectinterviews op het Ermerzand en het Geestmerambacht gedurende de periode september 1990 - augustus 1991.* Wageningen, DLO-Staring Centrum. Rapport 219. 93 blz.; 21 fig.; 55 tab.; 5 aanh.

Gedurende de periode september 1990 tot en met augustus 1991 zijn op twaalf dagen (drie dagtypen maal vier seizoenen) objectinterviews afgenomen op de openluchtrecreatieprojecten Ermerzand (surfplas) en Geestmerambacht (project met voorzieningen voor zowel land- als waterrecreatie-activiteiten) in het kader van het trendonderzoek naar het gebruik en niet-gebruik van dergelijke projecten. Hierbij werden vragen gesteld aan de bezoekers van de projecten over hun persoonskenmerken, aard, achtergronden en motieven om te gaan recreëren. Ook over het bezoek als zodanig zijn vragen gesteld. In dit rapport worden de uitkomsten van de objectinterviews weergegeven. Bij de analyse van de resultaten zijn beide projecten niet alleen afzonderlijk beschouwd, maar ook zoveel mogelijk onderling vergeleken. Tevens worden, waar relevant geacht, vergelijkingen tussen seizoenen en/of dagtypen gemaakt. Alhoewel er uiteraard verschillen tussen beide projecten bestaan, zijn er toch veel overeenkomsten te onderkennen aangaande bezoekers- en bezoekkarakteristieken.

Trefwoorden: openluchtrecreatieprojecten, objectinterviews, trendonderzoek.

ISSN 0927-4499

©1992 DLO-Staring Centrum Instituut voor Onderzoek van het Landelijk Gebied
Postbus 125, 6700 AC Wageningen
Tel.: 08370-74200; telefax: 08370-24812; telex: 75230 VISI-NL

Het DLO-Staring Centrum is een voortzetting van: het Instituut voor Cultuurtechniek en Waterhuishouding (ICW), het Instituut voor Onderzoek van Bestrijdingsmiddelen, afd. Milieu (IOB), de Afd. Landschapsbouw van het Rijksinstituut voor onderzoek in de Bos- en Landschapsbouw "De Dorschkamp" (LB), en de Stichting voor Bodemkartering (STIBOKA).

Het DLO-Staring Centrum aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm en op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het DLO-Staring Centrum.

Project 424

INHOUD

		blz.
WOORD VOORAF		9
SAMENVATTING		11
1	INLEIDING	15
1.1	Algemeen doel en achtergronden van het trendonderzoek	15
1.2	Doel van deze deelrapportage	16
1.3	Opzet van het rapport	19
2	BESCHRIJVING RECREATIEPROJECTEN EN VELDWERKZAAMHEDEN	21
2.1	Ermerzand en Geestmerambacht	21
2.2	Veldwerkzaamheden	24
3	BESCHRIJVING BEZOEKERSKARAKTERISTIEKEN	27
3.1	Persoonskarakteristieken respondenten	27
3.2	Sociale leefsituatie respondenten	33
3.3	Structurele leefsituatie van de respondenten	37
3.4	Conclusies	39
4	BESCHRIJVING KARAKTERISTIEKEN VAN HET BEZOEK	41
4.1	Herkomst en wijze van verplaatsing	41
4.2	(Groeps)kenmerken van het bezoek	47
4.3	Kenmerken voorgaande bezoeken	55
4.4	Conclusies	62
5	CONCURRENTIEPOSITIE	65
5.1	Algemene concurrentiepositie	65
5.2	Concurrentiepositie ten opzichte van soortgelijke projecten	68
5.3	Beoordeling van het project	71
5.4	Conclusies	74
LITERATUUR		77

AANHANGSELS

1	Geplande rapporten over het trendonderzoek naar het gebruik en niet-gebruik van openluchtrecreatieprojecten met tussen haakjes de uitvoerende instantie(s)	79
2	Herwegingsformules	81
3	Waarnemingslocaties op het Ermerzand en het Geestmerambacht	85
4	Waarnemingsdagen met globale weersomschrijving	87
5	Percentage van de respondenten op het Ermerzand en op het Geestmerambacht die genoemde wensen naar voren brengen	89

FIGUREN

1	Plattegrond van het Ermerzand met de locaties van de mechanische en visuele telpunten en interviewpunten	22
2	Plattegrond van het Geestmerambacht met de locaties van de mechanische en visuele telpunten en interviewpunten	23
3	Leeftijd van de respondenten	28
4	Opleidingsniveau van de respondent	30
5	Positie van de respondent in het arbeidsproces	30
6	Aantal personen in de huishouding van de respondent	33

		blz.
7	Samenstelling van de huishouding van de respondent	35
8	Woonsituatie van de respondent: type woning	38
9	Respondenten op het Ermerzand naar gemeente van herkomst, met verdere uitsplitsing naar plaats voor Emmen	42
10	Respondenten op het Ermerzand naar gemeente van herkomst, met verdere uitsplitsing naar plaats voor Sleen	42
11	Respondenten op het Geestmerambacht naar gemeente van herkomst, met verdere uitsplitsing naar plaats voor Langedijk	43
12	Afgelegde afstand van de verblijfplaats van de respondent tot het project (alleen voor diegenen die rechtstreeks van verblijfplaats komen)	43
13	Reistijd van verblijfplaats tot het project (alleen voor diegenen die rechtstreeks van verblijfplaats komen)	45
14	Aantal personen in de groep van de respondent	48
15	Leeftijdsklassen binnen de groep van de respondent	50
16	Relaties tussen de respondent en de overige groepsleden	51
17	Voorgenomen verblijftijd op het project	52
18	Bezoekfrequentie van recidivisten in de afgelopen 12 maanden (alleen voor degenen waarvan het eerste bezoek meer dan 12 maanden geleden plaatsvond)	57
19	Aantal jaren dat recidivisten het project al bezoeken	59
20	Dagtypen waarop recidivisten het project bezoeken (meer antwoorden per respondent mogelijk)	59
21	Het effect van entreeheffing naar eigen zeggen op de bezoekfrequentie, voor drie verschillende bedragen	67

TABELLEN

1	Waarnemingsschema van de veldwaarnemingen gedurende de onderzoeksjaren	16
2	Aantal respondenten per dagtype en per seizoen, dat is benaderd voor een interview, dat medewerking heeft verleend aan het interview en dat bovendien recreatief van aard was	25
3	Verdeling naar geslacht van de respondent, per dagtype, per project	27
4	Verdeling naar geslacht van de respondent, per seizoen, per project	27
5	Verdeling naar leeftijd van de respondent, per dagtype, per project	29
6	Verdeling naar leeftijd van de respondent, per seizoen, per project	29
7	Verdeling naar arbeidspositie van de respondent, per dagtype, per project	31
8	Verdeling naar arbeidspositie van de respondent, per seizoen, per project	31
9	Verdeling naar aard van de bezoeker, per dagtype, per project (per vraag het percentage dat het eerste alternatief meer van toepassing vindt op zichzelf)	32
10	Verdeling naar aard van de bezoeker, per seizoen, per project (per vraag het percentage dat het eerste alternatief meer van toepassing vindt op zichzelf)	33
11	Verdeling naar omvang van het huishouden van de respondent, per dagtype, per project	34
12	Verdeling naar omvang van het huishouden van de respondent, per seizoen, per project	34

		blz.
13	Verdeling naar samenstelling van het huishouden van de respondent, per dagtype, per project	35
14	Verdeling naar samenstelling van het huishouden van de respondent, per seizoen, per project	36
15	Verdeling naar de leeftijd van het jongste thuiswonende kind op jaarbasis, per project	37
16	Verdeling naar het voorkomen van bepaalde (combinaties van) inkomenssoorten op jaarbasis, per project	37
17	Verdeling naar woonomgeving van de respondent op jaarbasis, per project	38
18	Verdeling naar bezit en omvang van eigen tuin op jaarbasis, per project	39
19	Verdeling naar woonduur in de huidige woonomgeving op jaarbasis, per project	39
20	Verdeling naar de aard van het adres van herkomst, per seizoen, per project	41
21	Verdeling naar afgelegde afstand, per dagtype, per project (alleen voor degenen die rechtstreeks naar het project gekomen zijn)	44
22	Verdeling naar afgelegde afstand, per seizoen, per project (alleen voor degenen die rechtstreeks naar het project gekomen zijn)	45
23	Verdeling naar reistijd, per dagtype, per project (alleen voor diegenen die rechtstreeks naar het project gekomen zijn)	46
24	Verdeling naar wijze van vervoer op jaarbasis, per project	46
25	Verdeling naar wijze van vervoer, per dagtype, per project	47
26	Verdeling naar wijze van vervoer, per seizoen, per project	47
27	Verdeling naar groepsgrootte, per dagtype, per project	48
28	Verdeling naar groepsgrootte, per seizoen, per project	49
29	Verhouding naar geslacht binnen de groep waarmee de respondent het project binnenkomt	49
30	Percentage groepen waarin het genoemde type relatie voorkomt, per dagtype, per project	51
31	Verdeling van de voorgenomen verblijftijd per dagtype, per project	52
32	Verdeling van de voorgenomen verblijftijd per seizoen, per project	53
33	Percentage respondenten dat voornemens is de genoemde activiteit uit te voeren, per project (maximaal vier antwoorden toegestaan)	54
34	Percentage respondenten dat voornemens is de genoemde activiteit uit te voeren, per dagtype, per project (maximaal vier antwoorden toegestaan)	54
35	Percentage respondenten dat voornemens is de genoemde activiteit uit te voeren, per seizoen, per project (maximaal vier antwoorden toegestaan)	55
36	Verdeling nieuweling/recidivist, per dagtype, per project	56
37	Verdeling nieuweling/recidivist, per seizoen, per project	56
38	Verdeling naar bezoekfrequentie laatste 12 maanden, per dagtype, per project (alleen recidivisten met eerste bezoek meer dan 12 maanden geleden)	57
39	Bezoekfrequenties in de afgelopen 12 maanden, per seizoen, per project (alleen recidivisten met eerste bezoek meer dan 12 maanden geleden)	58
40	Wijzigingen in de bezoekfrequentie gedurende de afgelopen twaalf maanden in vergelijking tot de voorgaande jaren (alleen recidivisten met eerste bezoek meer dan twaalf maanden geleden)	60

		blz.
41	Reden(en) voor hogere bezoekfrequentie dan in voorgaande jaren	60
42	Reden(en) voor minder frequent bezoek dan in voorgaande jaren	61
43	Wijze waarop respondenten van het bestaan van het project op de hoogte raakten	61
44	Verdeling naar het al dan niet hebben overwogen van alternatieve activiteiten, per dagtype, per project	65
45	Percentage respondenten dat de genoemde activiteiten als alternatief voor bezoek van een recreatieproject heeft overwogen, per project en op jaarbasis	66
46	Percentage respondenten dat genoemde reden opgeeft in verband met keuze voor bezoek aan het project, per project op jaarbasis	66
47	Verdeling naar aantal andere projecten dat men bezoekt, per project op jaarbasis	68
48	Andere projecten die bezoekers van het Ermerzand eveneens bezoeken, op jaarbasis	69
49	Andere projecten die bezoekers van het Geestmerambacht eveneens bezoeken, op jaarbasis	69
50	Percentage van de respondenten dat het genoemde alternatief opgeeft als reden voor keuze van juist het onderzochte project, per project op jaarbasis	70
51	Percentage respondenten dat het genoemde alternatief als reden opgeeft voor bezoek aan juist het onderzochte project, per dagtype, per project	71
52	Opgegeven reden(en) voor minder goede bereikbaarheid in percentages, op jaarbasis	72
53	Percentage respondenten met punten van kritiek, dat genoemde punt inderdaad als punt van kritiek heeft, per project op jaarbasis	73
54	Percentage van de respondenten op het Ermerzand met wensen die de genoemde wens naar voren brengen (indien 4% of meer), op jaarbasis	73
55	Percentage respondenten op het Geestmerambacht met wensen die de genoemde wens naar voren brengen (indien 4% of meer), op jaarbasis	74

WOORD VOORAF

Dit rapport maakt deel uit van een reeks van rapporten, waarin verslag wordt gedaan over een meerjarig trendonderzoek, dat momenteel door het DLO-Staring Centrum wordt uitgevoerd, naar de aard en de omvang van het gebruik en niet-gebruik van openluchtrecreatieprojecten. Door middel van interviews en mechanische en visuele verkeerstellingen worden de benodigde gegevens verzameld.

Het veldwerk van het onderzoek wordt uitgevoerd in de periode september 1989 - augustus 1992. Delen van het veldwerk zijn door het DLO-Staring Centrum uitbesteed aan de Landbouwuniversiteit Wageningen en het onderzoeksbureau NSS-marktonderzoek bv (Nederlandse Stichting voor Statistiek). De Landbouwuniversiteit draagt zorg voor de opname van de mechanische tellingen en de verwerking van de mechanische en visuele tellingen, en NSS-marktonderzoek verricht de visuele tellingen en neemt de interviews af. Het DLO-Staring Centrum rapporteert in samenwerking met de Landbouwuniversiteit over de uitkomsten van de mechanische en visuele tellingen. Bovendien berust de verwerking en rapportage van de interviews bij het DLO-Staring Centrum, evenals de algehele projectleiding.

In dit rapport worden de resultaten van de objectinterviews van het tweede waarnemingsjaar weergegeven.

SAMENVATTING

Dit rapport bevat de uitkomsten van objectinterviews die zijn afgenomen in het kader van een meerjarig trendonderzoek naar het gebruik en niet-gebruik van openluchtrecreatieprojecten.

Doel van het trendonderzoek is vergroting van het inzicht omtrent aard, omvang en achtergronden van participatie en non-participatie van openluchtrecreatieprojecten, ten behoeve van: evaluatie en onderbouwing van het recreatiebeleid; achterhalen van recreatiebehoeften van specifieke doelgroepen; de ontwikkeling van vraag-simulatiemodel(len).

Het DLO-Staring Centrum is in september 1989 begonnen met de uitvoering van het trendonderzoek. Gedurende drie jaar worden op en in de nabijheid van drie geselecteerde recreatieprojecten veldwaarnemingen verricht. Een onderdeel van deze veldwaarnemingen zijn objectinterviews. Deze worden gedurende alle drie de onderzoeksjaren op twee van de drie recreatieprojecten afgenomen. De drie voor het onderzoek geselecteerde recreatieprojecten zijn het Wilhelminapark, een stadspark gelegen in de bebouwde kom van Rijswijk, het Ermerzand, een surfplas gelegen in het landelijk gebied op 7 km afstand van Emmen, en het Geestmerambacht ten noorden van Alkmaar, dat is ingericht voor zowel land- als waterrecreatie en een regionale functie vervult.

In het tweede waarnemingsjaar, dat liep van 1 september 1990 tot en met 31 augustus 1991, zijn de objectinterviews afgenomen op het Ermerzand en het Geestmerambacht. Doel van de objectinterviews is om bezoekerskarakteristieken en overige karakteristieken die samenhangen met het bezoek aan recreatieprojecten te achterhalen en in hun onderlinge samenhang te beschouwen. In het totaal zijn gedurende het eerste waarnemingsjaar op twaalf dagen, verspreid over vier seizoenen (na-, winter-, voor- en hoogseizoen) en drie dagtypen (werkdagen, zaterdagen en zon- plus feestdagen) op het Ermerzand 721 geslaagde interviews afgenomen en op het Geestmerambacht 2256. Omdat er naast objectinterviews ook visuele en mechanische verkeerstellingen zijn uitgevoerd (waarover in aparte rapporten verslag wordt gedaan) was het mogelijk om de interviews te herwegen op basis van de gemiddelde steekproeffractie, per dagtype, per seizoen of op jaarbasis, afhankelijk van de bij de analyse betrokken periode. Door deze herweging wordt gecorrigeerd voor de ongelijke kans van een bezoeker om in de steekproef te vallen, zonder dat de omvang van de steekproef verandert.

Wat betreft de kenmerken van de bezoekers (hoofdstuk 3) kunnen ondermeer de volgende resultaten gemeld worden. Op beide projecten komen meer mannen dan vrouwen; dit is met name het geval op zaterdagen en in het voorseizoen. De gemiddelde leeftijd van de bezoekers ligt op het Ermerzand lager dan op het Geestmerambacht, wat wellicht samenhangt met de activiteiten die op de projecten kunnen worden ondernomen. Verder karakteriseert op beide projecten het merendeel van de respondenten zichzelf als gewoontegetrouw, actief, niet plannend en op zichzelf. Over de sociale leefsituatie kan worden opgemerkt dat de omvang van het huishouden van respondenten op het Ermerzand wat groter is dan die van het Geestmerambacht. Dit sluit nauw aan bij het percentage respondenten met kinderen in het huishouden. Op het Ermerzand is dit 66% en voor het Geestmerambacht 52%. Respondenten met kinderen in het huishouden bezoeken beide projecten hoofdzakelijk in het voor- en hoogseizoen.

De verdeling van de respondenten over de **seizoenen** lijkt met name samen te hangen met de **activiteiten** in de onderscheiden seizoenen en in samenhang hiermee **persoonskenmerken** als leeftijd, geslacht en gezinssamenstelling.

Op beide projecten heeft de meerderheid van de bezoekers een full-time baan. Deze respondenten bezoeken de projecten dan ook voornamelijk in het weekend, terwijl respondenten die baanloos of met VUT/pensioen zijn verhoudingsgewijs op werkdagen de projecten vaak bezoeken. Verschillen in bezoekerskenmerken tussen de **dagtypen** lijken derhalve voor een belangrijk deel teruggevoerd te kunnen worden op één factor: **de beschikbare hoeveelheid vrije tijd.**

In hoofdstuk 4 worden enige karakteristieken van het bezoek besproken. Op het Ermerzand komen de meeste bezoekers uit de gemeenten Emmen en Sleen. Op het Geestmerambacht is dit de gemeente Alkmaar. Verder neemt het aantal respondenten af naarmate de reistijd van verblijfplaats tot project langer wordt. Dit effect is sterker bij het Geestmerambacht dan bij het Ermerzand. Omdat tevens het aandeel van voetgangers en fietsers op het Geestmerambacht groter is dan bij het Ermerzand, is het recruteringsgebied van het Geestmerambacht kleiner dan dat van het Ermerzand.

Tussen de activiteiten die het meest op de projecten ondernomen worden, bestaan belangrijke verschillen. Op het Ermerzand zijn zwemmen, zonnebaden en rondkijken de meeste favoriete activiteiten, en op het Geestmerambacht zijn wandelen en fietsen het meest populair. Dit beeld stemt overeen met de voorzieningen op beide projecten. Verder blijft men op het Ermerzand langer en komt men vaker in groepsverband. Op het Geestmerambacht is de bezoekfrequentie echter hoger. Een overeenkomst is dat op beide projecten een groot deel van de respondenten het project al meer dan 10 jaar bezoekt. Andere overeenkomsten zijn dat men op werkdagen vaker alleen komt en korter blijft.

Voor de verschillen per dagtype geldt voor het Geestmerambacht dat ten aanzien van de afgelegde afstand er op zondagen een toename valt te constateren van zowel de kortste onderscheiden afstandsklasse als de langste. De reistijd op het Geestmerambacht is op zondagen wat langer, en ook het aandeel van de voetgangers neemt op zondagen sterk toe, wat logisch samenhangt met de kortere afgelegde afstand en de langere reistijd. Voor het Ermerzand zijn dergelijke verbanden niet aanwezig. De respondenten bezoeken met name op zondagen de projecten vaker in groepsverband (en dan vooral in gezinsverband) dan op doordeweekse dagen. Vooral op zaterdagen neemt de verblijftijd toe. Respondenten met relatief hoge bezoekfrequenties worden vooral op werkdagen op de projecten aangetroffen. De opgegeven verschillen in activiteitenpatroon per dagtype zijn niet eenduidig verklaarbaar.

Bij de verschillen per seizoen, vertonen na- en hoogseizoen soms sterke overeenkomsten, bijvoorbeeld voor de wijze van vervoer naar de beide projecten (een toename van het fietsgebruik in deze beide seizoenen). Daarnaast wijkt het hoogseizoen vaak af van de overige seizoenen zoals in voorgenomen verblijftijd, voorgenomen activiteitenpatroon en bezoekfrequentie van recidivisten.

Hoofdstuk 5 beschrijft de concurrentiepositie van de recreatieprojecten. Het bezoeken van een recreatieproject lijkt in belangrijke mate gewoontegedrag: voor beide projecten geldt dat bijna driekwart van de respondenten geen alternatieve activiteit(en) overwogen heeft. Meer dan de helft van de respondenten op het Ermerzand (57%) en meer dan driekwart van de respondenten van het Geestmerambacht (77%) bezoekt wel eens een ander recreatieproject. Meestal is er sprake van één of twee andere, in de nabijheid

gelegen projecten die men ook bezoekt. Zo gaan bezoekers van het Geestmerambacht in grote getale naar het nabij gelegen strand en de duinen. Gaat het om een vergelijking met andere, soortgelijke projecten, dan vormen de korte afstand en in samenhang hiermee de korte reistijd naar het project de belangrijkste redenen om juist voor het onderzochte project te kiezen. De bereikbaarheid van beide projecten wordt dan ook door de overgrote meerderheid van de respondenten als goed bestempeld.

Entreeheffing zal een sterk negatieve invloed hebben op de bezoekfrequentie van de projecten. Zo zal éénderde deel van de bezoekers van het Ermerzand naar eigen zeggen, bij een entreeheffing van f 1,- pp het project minder vaak bezoeken of zelfs in het geheel niet meer bezoeken. Voor het Geestmerambacht geldt dit zelfs voor bijna de helft van de bezoekers. Wellicht wordt een dergelijke heftige reactie (deels) ingegeven doordat men deze projecten tot dusverre altijd gratis heeft kunnen bezoeken (afgezien van parkeergeldheffing op het Ermerzand in de zomermaanden). De verwachting is derhalve dat het invoeren van entreeheffing de concurrentiepositie van dergelijke projecten sterk nadelig zal beïnvloeden, ten opzichte van projecten waarbij dit niet het geval is.

Er kan worden geconstateerd dat, ondanks verschillen tussen beide projecten qua inrichting, omvang en ligging in het land, toch tal van overeenkomsten zijn te onderkennen in het gebruik en de beoordeling van de projecten door de bezoekers.

1 INLEIDING

1.1 Algemeen doel en achtergronden van het trendonderzoek

Het DLO-Staring Centrum is in september 1989 begonnen met de uitvoering van een trendonderzoek naar het gebruik en niet-gebruik van een aantal met rijkssubsidie aangelegde openluchtrecreatieprojecten. In dit rapport worden de uitkomsten weergegeven van objectinterviews, die zijn afgenomen voor dit trendonderzoek.

Algemene doelstelling van het trendonderzoek is:
vergroting van het inzicht in aard, omvang en achtergronden van participatie en non-participatie van openluchtrecreatieprojecten, voor:
- evaluatie van het tot dusverre gevoerde recreatiebeleid;
- onderbouwing van toekomstig recreatiebeleid;
- afstemming van planning, aanleg en inrichting van recreatieprojecten op specifieke behoeften van doelgroepen:
- ontwikkeling van vraag-simulatiemodel(len).

Achtergronden, doel en opzet van het trendonderzoek worden uitvoerig beschreven in een apart rapport (De Bruin en Van Hoorn, 1991).

Voor evaluatie van het tot dusverre gevoerde beleid, voor de ontwikkeling van toekomstig openluchtrecreatiebeleid, voor de aanleg en planning van nieuwe openluchtrecreatieprojecten, en voor de aanpassing en herinrichting van bestaande openluchtrecreatieprojecten ten gevolge van veranderingen in het recreatiepatroon en -gedrag, zijn trendmatige gebruikscijfers over de bestaande openluchtrecreatieprojecten onontbeerlijk. Deze gegevens zijn echter tot dusverre niet systematisch verzameld. Zo zijn er onvoldoende gegevens over de aard en de omvang van het bezoek aan dergelijke openluchtrecreatieprojecten. Over de bezoekers zelf ontbreken eveneens op systematische wijze verzamelde gegevens over hun achtergrond, wensen en voorkeuren. Ook zijn er nauwelijks gegevens beschikbaar over niet-bezoekers (non-participanten) en de redenen voor het niet-bezoeken van openluchtrecreatieprojecten.

Bij het trendonderzoek worden alleen die openluchtrecreatieprojecten (in het vervolg ook wel recreatieprojecten of projecten genaamd) in beschouwing genomen, waarvoor de rijksoverheid meer dan 1 miljoen gulden subsidie heeft verstrekt voor aanleg en inrichting. Er zijn in Nederland meer dan honderd van dergelijke recreatieprojecten aangelegd. Omdat het uit praktische en financiële redenen niet mogelijk is gebleken om alle in aanmerking komende recreatieprojecten bij het onderzoek te betrekken, zijn drie voor hun klasse min of meer representatieve recreatieprojecten geselecteerd. Het selectieproces wordt eveneens beschreven door De Bruin en Van Hoorn (1991). De drie projecten zijn: het Ermerzand (een eenvoudige surfplas in de omgeving van Emmen); het Geestmerambacht (een groot dagrecreatieproject bij Alkmaar) en het Wilhelminapark (een stadspark binnen de bebouwde kom van Rijswijk).

Op deze drie projecten zal de aard en omvang van het bezoek gedurende drie jaren worden vastgesteld, zodat er een waarnemingsreeks ontstaat. Een waarnemingsjaar loopt van 1 september tot en met 31 augustus van het volgende jaar. Het eerste waarnemingsjaar is begonnen op 1 september 1989.

Het trendmatige karakter van het onderzoek is van belang, omdat het recreatiepatroon onder sterke invloed staat van de (dagelijkse) weersomstandigheden en zich ook in de loop der tijd wijzigt onder invloed van maatschappelijke veranderingen als "vergrijzing", individualisering enz.

De veldwaarnemingen van het trendonderzoek bestaan uit mechanische en visuele verkeerstellingen, objectinterviews en thuisinterviews. Over de uitkomsten van de veldwaarnemingen wordt apart gerapporteerd. Zo zijn over de uitkomsten van de objectinterviews (De Bruin et al., 1991) en over de uitkomsten van de mechanische en visuele verkeerstellingen (De Bruin et al., 1992) van het eerste waarnemingsjaar reeds rapporten verschenen. Voor een totaal overzicht van de geplande rapporten over het trendonderzoek verwijzen we naar aanhangsel 1.

Met mechanische en visuele verkeerstellingen kan de omvang van het bezoek worden vastgesteld. Met object-interviews (die worden afgenomen onder de binnenkomende bezoekers bij de betrokken recreatieprojecten) en met bron-interviews (die worden afgenomen bij de mensen thuis, die wonen in de omgeving van één van de drie projecten) kunnen gegevens worden verzameld over aard en achtergrond van de bezoekers van dergelijke recreatieprojecten en de niet-bezoekers.

Uit een voorstudie (De Bruin et al., 1988) is naar voren gekomen dat karakteristieken van het recreatieverkeer en het recreatiepatroon verschillen per **dagtype** en **seizoen**. Verschillen zijn geconstateerd tussen werkdagen, zaterdagen en zon- en feestdagen, en bij de seizoenen worden naseizoen (september-oktober), winterseizoen (november-april), voorseizoen (mei-juni) en hoogseizoen (juli-augustus) onderscheiden. Deze indeling in dagtypen en seizoenen wordt in dit onderzoek ook aangehouden. Bij de opzet van het onderzoek is ervoor gekozen om op elke combinatie van dagtype en seizoen (dit is de **dagsoort**) visuele tellingen en objectinterviews af te nemen. Op jaarbasis zijn dit derhalve **twaalf** dagsoorten waarop visuele tellingen en interviews worden verricht. De mechanische tellingen vinden gedurende het gehele jaar plaats, terwijl de bron-interviews eenmalig in de omgeving van de projecten worden afgenomen. In Tabel 1 staat voor elk van de projecten weergegeven welke veldwaarnemingen wanneer plaatsvinden.

Tabel 1 Waarnemingsschema van de veldwaarnemingen gedurende de onderzoeksjaren

Projecten	1989-1990	1990-1991	1991-1992
Wilhelminapark	M + V + O	M	M + V + O + T
Geestmerambacht	M	M + V + O	M + V + O + T
Ermerzand	M + V + O	M + V + O	M + T

M = Mechanische verkeerstellingen
V = Visuele verkeerstellingen
O = Objectinterviews
T = Thuisinterviews

1.2 Doel van deze deelrapportage

In dit rapport wordt verslag gedaan van de uitkomsten van de objectinterviews van het tweede waarnemingsjaar (1 september 1990 - 31 augustus 1991), die gedurende twaalf waarnemingsdagen zijn afgenomen op het Ermerzand en op het Geestmerambacht.

Op het Wilhelminapark zijn gedurende het tweede waarnemingsjaar alleen mechanische verkeerstellingen afgenomen en geen objectinterviews.

Het rapport heeft in grote lijnen een overeenkomstige opzet en indeling als het rapport met de uitkomsten van de interviews van het eerste waarnemingsjaar (De Bruin et al., 1991). De vergelijkbaarheid van de uitkomsten wordt hierdoor vergroot.

Doel van deze rapportage is bezoekerskarakteristieken van beide projecten en karakteristieken van het bezoek aan de projecten te beschrijven, waarbij tevens de wensen en voorkeuren van de bezoekers worden geïnventariseerd.

Bovenvermelde doelstelling is nader geconcretiseerd in de volgende onderzoeksvragen:
- Wat zijn de karakteristieken van de bezoekers? Met name de volgende karakteristieken worden van belang geacht:
  - leeftijd;
  - geslacht;
  - opleiding;
  - positie in arbeidsproces;
  - eigen typering bezoek(ers)gedrag;
  - groepssamenstelling en -grootte;
  - leeftijd en geslacht overige groepsleden.
- Wat zijn de karakteristieken van het bezoek? Hierbij kan worden gedacht aan:
  - plaats van herkomst;
  - aard vertrekplaats;
  - afgelegde afstand naar project;
  - reistijd naar project;
  - gebruikt vervoermiddel;
  - de verblijftijd in het project;
  - voorgenomen activiteiten binnen het project.
- Wat zijn de waarden van achterliggende factoren die mogelijk van invloed zijn op het bezoeken van een recreatieproject? Zoals:
  - huishoudensgrootte en -samenstelling;
  - leeftijd jongste kind thuis;
  - aantal en soort inkomens in huishouden;
  - woonomgeving;
  - soort woning van de recreant;
  - al dan niet bezitten van een eigen tuin en de omvang ervan;
  - woonduur.
- Wat zijn de kenmerken van voorgaande bezoeken?
  - aantal jaren dat het project reeds wordt bezocht;
  - bezoekfrequentie in het afgelopen jaar en het verloop hiervan door de jaren heen;
  - redenen voor frequenter of juist minder frequent bezoek in de loop der tijd;
  - dagtypen waarop het project wordt bezocht;
  - wijze van geïnformeerdheid.
- Welke overwegingen leiden tot het bezoeken van een recreatieproject?
  - overwogen alternatieve activiteiten in vrije tijd;
  - redenen voor keuze bezoek aan een dergelijk recreatieproject;
  - bereidheid tot het betalen van entreeheffing.
- In hoeverre is er sprake van concurrentie dan wel uitwisselbaarheid met, van in de nabijheid gelegen projecten?
  - welke alternatieve recreatieprojecten worden bezocht;
  - redenen voor keuze bezoek aan specifiek dit recreatieproject.
- Hoe wordt het project door de bezoekers beoordeeld? Hierbij wordt gekeken naar:

- beoordeling bereikbaarheid van het project;
- punten van kritiek op het project;
- wensen voor aan te leggen voorzieningen.

Bij het uitwerken van de vragenlijst, is bij een aantal vragen getracht aan te sluiten bij indelingen die ook in voorgaande recreatie-onderzoeken zijn gehanteerd, zoals bij: Research voor Beleid (1988), Provinciale Planologische Dienst van Noord-Holland (1989), STEC (1989) en Van der Heijden en Timmermans (1988).

In paragraaf 1.1 is reeds aangegeven dat uit de literatuur bekend is dat er verschillen bestaan in het recreatiepatroon tussen de diverse dagtypen en seizoenen. Daarom zal behalve een analyse van de uitkomsten op jaarbasis, per project ook een analyse plaatsvinden van de uitkomsten van de objectinterviews per onderscheiden dagtype en/of seizoen. Met een dergelijke analyse kunnen verschillen die zich in de loop van het jaar voordoen in het gebruik van de projecten worden belicht. Een dergelijke analyse is alleen mogelijk omdat er op elke combinatie van dagtype en seizoen interviews zijn afgenomen. Deze analyse is beperkt gebleven tot de relevante verschillen, dat wil zeggen tot die tabellen die statistisch significante verschillen vertonen en die tevens een logische samenhang vertonen met de onderscheiden dagtypen en/of seizoenen.

In deze rapportage wordt niet alleen verslag gedaan van de uitkomsten van de objectinterviews van de twee projecten afzonderlijk, maar worden de uitkomsten van beide projecten ook onderling vergeleken. Doel van deze vergelijking is te achterhalen in hoeverre het gebruik van een "surfplas" enerzijds en van een project met een meer multifunctionele inrichting anderzijds, van elkaar verschilt of overeenkomt, in hoeverre de gebruikers van elkaar verschillen of overeenkomsten vertonen en hoe de beide typen projecten door de bezoekers worden beoordeeld. Bij deze onderlinge vergelijking wordt uiteraard de context van beide projecten niet uit het oog verloren: de ligging van de projecten ten opzichte van de bebouwde kom (tegen de bebouwde kom aan versus op grote afstand van de bebouwde kom van enige omvang) en de ligging in het land (Randstad versus landelijk gebied) worden bij de analyse betrokken.

De objectinterviews worden "at constant rate" afgenomen onder de binnenkomende bezoekers van 15 jaar of ouder. Dit houdt in dat de eerstvolgende binnenkomende bezoeker(sgroep) wordt ondervraagd nadat een interview is afgesloten. Indien de bezoekersgroep uit meer dan één persoon bestaat, wordt degene die het eerste jarig is geïnterviewd. Daar het aantal bezoekers dat de projecten binnenkomt, per uur en per ingang verschilt, hebben de bezoekers een verschillende kans om in de steekproef te vallen. Bij het trendonderzoek wordt door herweging van de interviews achteraf (per uur en per ingang), gecorrigeerd voor deze ongelijke kans. Bovendien wordt er afhankelijk van de te analyseren periode, tevens herwogen per dagtype of per seizoen of op jaarbasis. Deze herwegingen zijn mogelijk doordat op basis van de uitkomsten van de mechanische en visuele tellingen de bezoekersaantallen voor alle dagen van het jaar bekend zijn. Door deze herwegingen is het ondermeer mogelijk om uitspraken te doen over de totale bezoekerspopulatie van één jaar.

De tabellen en figuren in het rapport, zijn dan ook altijd herwogen naar de tijdsperiode waarop de analyse betrekking heeft. Zo zijn tabellen op jaarbasis ook herwogen op jaarbasis. Dit geldt ook voor de gepresenteerde tabellen per seizoen en per dagtype. In aanhangsel 2 staan de gebruikte herwegingsformules weergegeven. Voor een uitvoeriger toelichting op de herwegingsprocedures wordt verwezen naar het nog te verschijnen rapport over opzet en verwerking van de object- en thuisinterviews.

1.3 Opzet van het rapport

Het rapport is als volgt opgebouwd. Na de inleiding van hoofdstuk 1, worden in hoofdstuk 2 het Ermerzand en het Geestmerambacht nader beschreven, worden de verrichte veldwerkzaamheden kort omschreven en wordt een toelichting gegeven op de afgenomen objectinterviews.

In hoofdstuk 3 worden enige karakteristieken van de bezoekers besproken zoals persoonskenmerken (geslacht, leeftijd, opleiding, positie in het arbeidsproces en enige karaktereigenschappen van de bezoekers), sociale leefsituatiekarakteristieken (huishoudensgrootte en -samenstelling, leeftijd jongste kind thuis en aantal en soort inkomens) en woonsituatiekarakteristieken (woonomgeving, type woning, bezit en omvang eigen tuin en woonduur).

Hoofdstuk 4 geeft een beschrijving van karakteristieken die samenhangen met het bezoek. Zo worden enige kenmerken van de herkomst en wijze van verplaatsing van de bezoekers besproken, worden enige groepskenmerken weergegeven (grootte van de groep, groepssamenstelling naar geslacht en onderlinge relaties, voorgenomen verblijftijd en activiteiten binnen de recreatieprojecten) en worden kenmerken van voorgaande bezoeken gepresenteerd, zoals bezoekfrequenties en redenen voor frequenter of minder frequent bezoek.

Hoofdstuk 5 handelt over de positie van openluchtrecreatieprojecten in het vrijetijdspatroon. Zo komt ondermeer de concurrentiepositie ter sprake ten opzichte van alternatieve activiteiten en ten opzichte van alternatieve projecten. Ook worden in hoofdstuk 5 de projecten beoordeeld op basis van wensen en punten van kritiek van de bezoekers.

De hoofdstukken 3 tot en met 5 worden allen afgesloten met een paragraaf waarin de belangrijkste conclusies kort worden weergegeven.

2 BESCHRIJVING RECREATIEPROJECTEN EN VELDWERKZAAMHEDEN

2.1 Ermerzand en Geestmerambacht

In deze paragraaf worden de beide projecten waar gedurende het tweede waarnemingsjaar objectinterviews zijn afgenomen, namelijk het Ermerzand en het Geestmerambacht, kort beschreven.

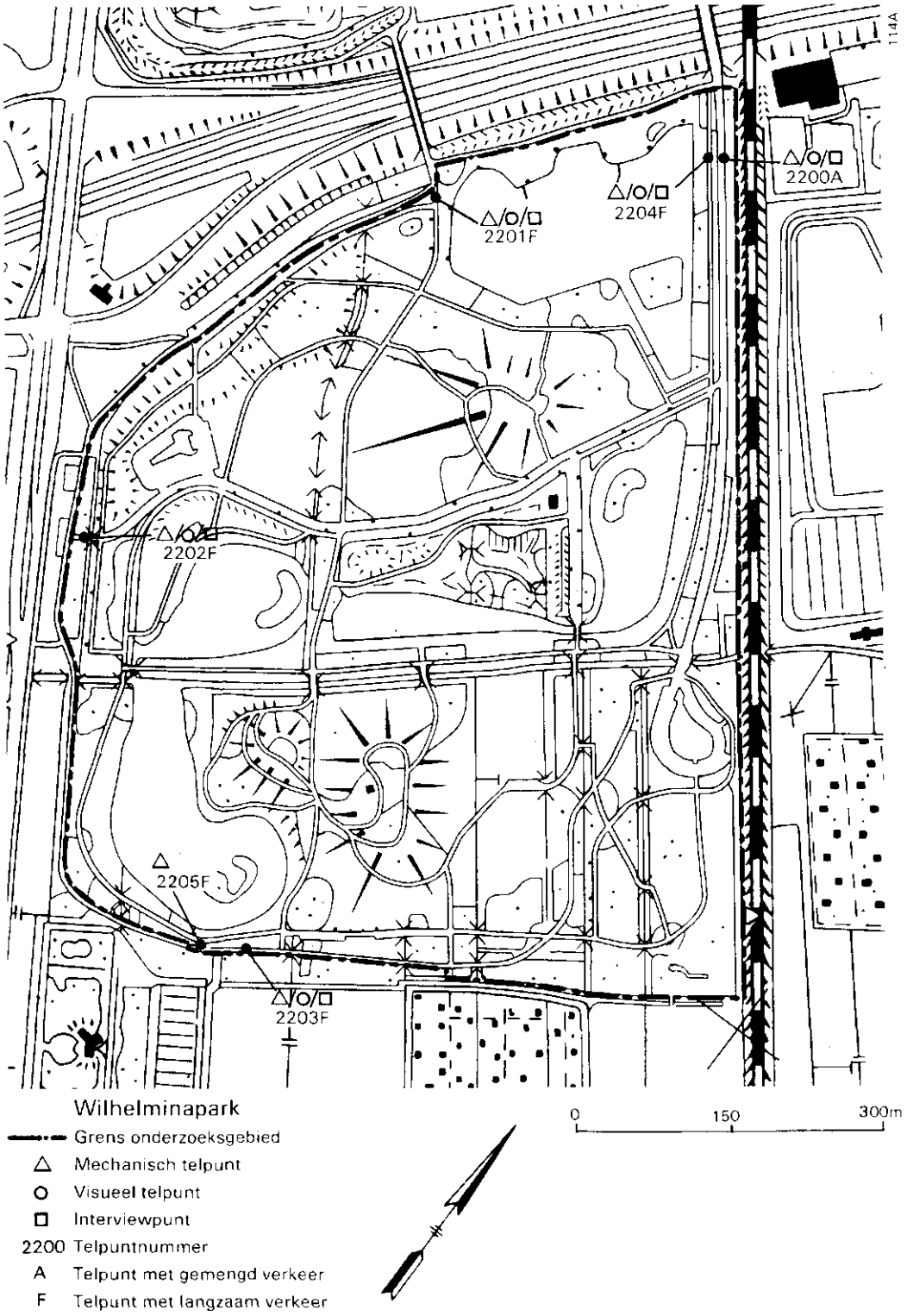
Het Ermerzand ligt nabij het dorpje Erm op 7 km van Emmen. Het Ermerzand is aangelegd in het kader van de ruilverkaveling Sleenerstroom. Vanaf 1968 vormde het Ermerzand de centrale zandwinplaats voor de aanleg van rijksweg 34 (Coevorden - Emmen). Met de recreatieve inrichting van het Ermerzand is in 1970 begonnen. In 1972 is de inrichting voltooid.

Het project heeft een oppervlakte van 85 ha en bestaat ondermeer uit een betrekkelijk ondiepe zwem/surfplas van 27 ha met eilandjes en 12 ha zandstrand. In het oostelijk deel van het project bevindt zich een bungalowterrein, welke is afgezonderd van het dagrecreatieve deel van het project. Er loopt vanaf de hoofdingang tot halverwege het project een fietspad. Wandelpaden ontbreken in het project. In een halve cirkel rond het project is een ontsluitingsweg gesitueerd, waarlangs grote parkeerterreinen zijn aangelegd.

Beheer en onderhoud van het Ermerzand berustte tot juni 1991 bij de gemeente Sleen. Hierna is het project in erfpacht gegeven aan een particulier. Deze zal zorg dragen voor verdere ontwikkeling van het project met commerciële elementen. Zo zijn er plannen voor de aanleg van een camping, een café-restaurant, een trimbaan e.d.
Na de beheersoverdracht zijn er parkeergelden ingevoerd of zijn deze verhoogd. Zo dienen fietsers (verplicht) een stallingskaartje te kopen van f 1,75 per fiets (was voorheen gratis), en zijn de parkeergelden voor auto's verhoogd van f 5,25 naar 6,50 (voor auto's met maximaal 5 inzittenden) en van 9,50 naar f 11,- (voor auto's met meer dan 5 inzittenden).

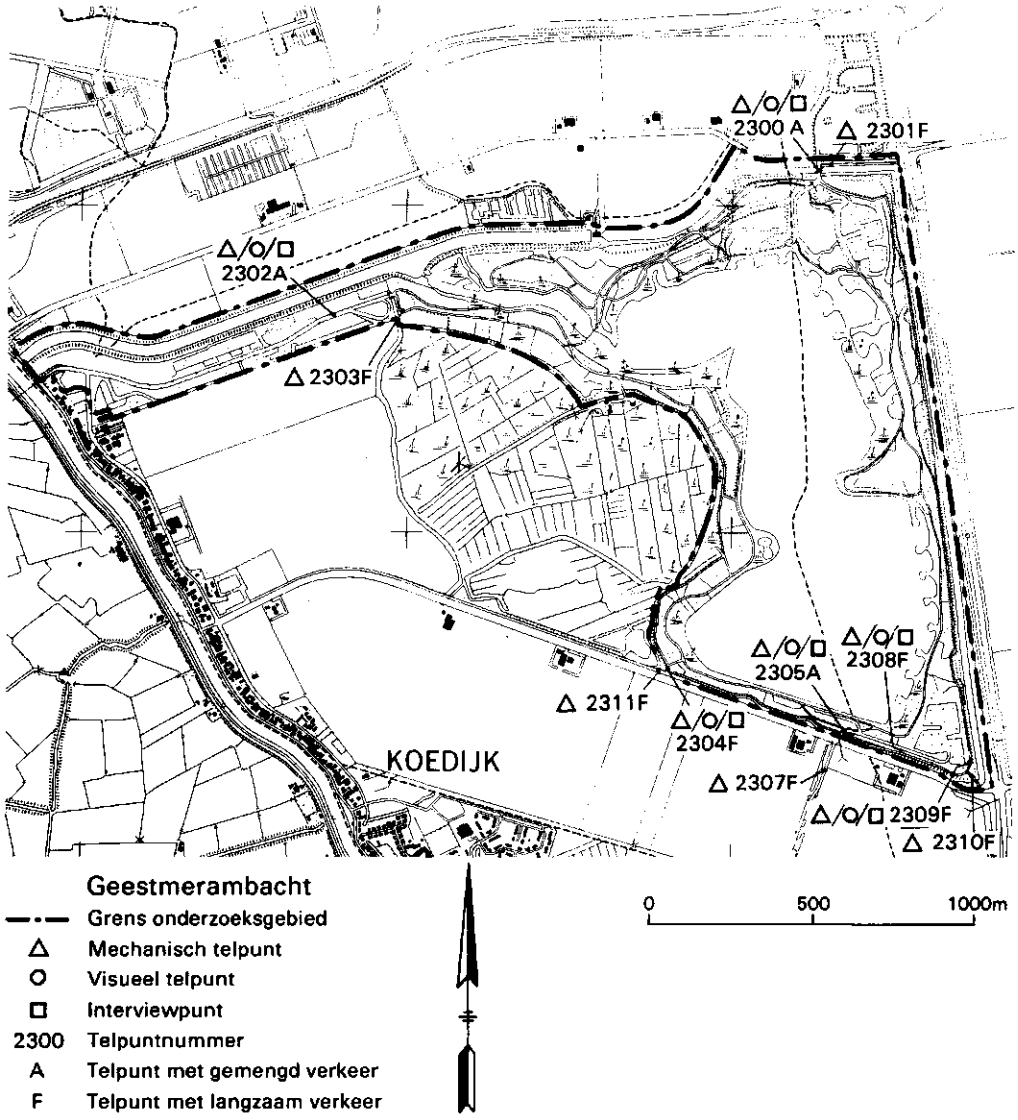
Het Ermerzand is rondom afgezet met een hekwerk. Er is één ingang voor gemotoriseerd verkeer (2100A) en er zijn twee ingangen voor langzaam verkeer (2101F en 2102F). Ten gevolge van de gewijzigde beheerssituatie is vanaf 25 juni 1991 één van deze laatste twee ingangen (2102F) afgesloten, zodat er vanaf deze datum geen waarnemingen (zowel tellingen als interviews) meer hebben plaatsgevonden op deze locatie. Figuur 1 geeft het Ermerzand en de waarnemingslocaties voor de objectinterviews en de mechanische en visuele tellingen weer. In aanhangsel 3 worden deze waarnemingspunten nader omschreven.

Het recreatieproject Geestmerambacht is gesitueerd ten noorden van de bebouwde kom van Alkmaar. Met de aanleg van het Geestmerambacht is in 1968 begonnen. In de toenmalige gelijknamige vaarpolder werd, voor de ruilverkaveling Geestmerambacht, zand gewonnen voor de aanleg van nieuwe wegen. De plas die hierbij ontstond, werd vanaf 1970 ingericht tot recreatieplas voor surfen, roeien, zeilen, zwemmen, duiken en vissen. Rondom deze 90 ha grote plas zijn speel- en ligweiden aangelegd, evenals wandel- en fietspaden. In het project zijn een dienstencentrum en een restaurant aanwezig. Bovendien is er grenzend aan de noordzijde van het recreatieproject een camping aangelegd. In 1980 is de aanleg van het project in grote lijnen voltooid. Het totale recreatieproject heeft een oppervlakte van 220 ha.

Figuur 1 Plattegrond van het Ermerzand met de locaties van de mechanische en visuele telpunten en interviewpunten

In het noorden wordt het Geestmerambacht begrensd door de Wagenweg en een afwateringskanaal naar het Noordhollandsch Kanaal; de oostgrens wordt gevormd door de provinciale weg S3 (Alkmaar - Schagen); de zuidgrens wordt gemarkeerd door een landbouwontsluitingsweg, de Nauertogt, terwijl het project in het westen wordt begrensd door het natuurgebied Kleimeer en het Noordhollandsch Kanaal. De ontsluitingsweg aan deze westkant heet "Het Vlasgat".

Figuur 2 Plattegrond van het Geestmerambacht met de locaties van de mechanische en visuele telpunten en interviewpunten

Figuur 2 geeft het Geestmerambacht weer, waarbij tevens waarnemingslocaties zijn aangegeven. Het project heeft drie ontsluitingspunten voor gemotoriseerd verkeer en langzaam verkeer (2300A, 2302A en 2305A) en drie ingangen voor uitsluitend langzaam verkeer (2304F, 2308F en 2309F). Bij de twee belangrijkste ingangen voor gemotoriseerd verkeer (2300A aan de noordzijde en 2305A aan de zuidzijde) zijn grote parkeerterreinen aangelegd met een capaciteit van respectievelijke 900 en 600 auto's. Voor het verkrijgen van aanvullende gegevens zijn er nog mechanische tellingen verricht

op een aantal fietspaden rondom het project (2301F, 2303F, 2307F, 2310F en 2311F). In aanhangsel 3 worden de waarnemingslocaties nader beschreven.

Beheer en onderhoud van het recreatieproject is in handen gelegd van het in 1981 opgerichte recreatieschap Geestmerambacht. Hierin hebben zitting de gemeenten Alkmaar, Langedijk, Sint Pancras en Warmenhuizen en de provincie Noord-Holland.

2.2 Veldwerkzaamheden

Zoals in hoofdstuk 1 reeds is beschreven, worden bij het onderzoek drie dagtypen (werkdagen, zaterdagen en zon- en feestdagen) en vier seizoenen (naseizoen (september-oktober)), (winterseizoen (november-april)), (voorseizoen (mei-juni)) en (hoogseizoen (juli-augustus)) onderscheiden. In principe dienen er op elke combinatie van dagtype en seizoen interviews te worden afgenomen, zodat er op jaarbasis op 12 dagen objectinterviews plaatsvinden. Voor de werkdagen is gekozen voor één vaste dag, de donderdag, met als vervangende dag de dinsdag, omdat deze dagen als meest representatief voor de werkdagen worden beschouwd. Getracht is om zowel dagen met een matige tot redelijke weersverwachting te kiezen, als dagen met redelijke tot goede weersvooruitzichten. Ook zijn er dagen met een uitstekende weersverwachting voor openluchtrecreatie-activiteiten uitgekozen. Alleen indien de weersvooruitzichten één dag voor de geplande onderzoeksdag sterk verslechteren, zoals bijvoorbeeld bij kans op langdurige neerslag, worden geplande onderzoeksdagen afgelast. Gedurende het tweede waarnemingsjaar zijn er echter geen onderzoeksdagen afgelast, omdat de weersvoorspellingen daartoe geen aanleiding gaven. Het feitelijke weer was echter op zondag 9 juni 1991 en donderdag 27 juni 1991 veel slechter dan was voorspeld. In aanhangsel 4 staan de waarnemingsdagen met een globale weersomschrijving vermeld.

Het tijdstip van de dag waarop de interviews worden afgenomen is afhankelijk van de daglengte. Zo worden de interviews in het na- en winterseizoen afgenomen tussen 10.00 uur en 17.00 uur en in het voor- en hoogseizoen tussen 9.00 uur en 20.00 uur. Bovendien zijn er in het voor- en hoogseizoen meer interviewers ingezet, omdat ook de omvang van de bezoekerspopulatie toeneemt in deze seizoenen. Het aantal afgenomen interviews per seizoen en per dagtype vertoont derhalve forse verschillen. In Tabel 2 wordt per dagtype en per seizoen een overzicht gegeven van het aantal benaderde bezoekers(groepen), het aantal bezoekers dat medewerking wilde verlenen aan het interview en het aantal benaderde bezoekers dat medewerking wilde verlenen en de projecten uit een recreatief oogmerk bezocht. Slechts bij deze laatste groep is het volledige interview afgenomen.

Uit Tabel 2 blijkt dat gedurende het gehele onderzoeksjaar op het Ermerzand 721 respondenten aan het interview hebben deelgenomen en op het Geestmerambacht 2256. De respons op het Ermerzand is ten opzichte van het eerste waarnemingsjaar gedaald van 72% (De Bruin et al., 1991) naar 59% in het tweede waarnemingsjaar. Wellicht is een zekere "interviewmoeheid" na het voorafgaande interviewjaar, met eveneens 12 interviewdagen, hieraan debet. Op het Geestmerambacht, waar de interviews voor de eerste keer zijn afgenomen, is het respons-percentage 63%. Het aandeel niet-recreatieve bezoekers (zakelijk) bedraagt voor het Ermerzand 2% en voor het Geestmerambacht 3%.

Het daadwerkelijk aantal afgenomen interviews blijkt bij beide projecten redelijk gelijkmatig te zijn verdeeld over de onderscheiden dagtypen. De verdeling van het aantal afgenomen interviews over de seizoenen vertoont echter beduidend grotere

verschillen. Zo springt bij beide projecten het hoogseizoen eruit, waarin voor het Ermerzand 59% van alle interviews zijn afgenomen en voor het Geestmerambacht 45%. Dit valt te verklaren doordat het hoogseizoen zelf werd gekenmerkt door stralend zomerweer met hoge bezoekaantallen, terwijl het eraan voorafgaande voorseizoen juist werd gekenmerkt door veel te nat en te koud weer met relatief lage bezoekaantallen, wat met name bij het Ermerzand heeft geleid tot de afname van minder interviews dan was voorzien.

Door herweging met de gemiddelde steekproeffractie per dagtype, per seizoen of op jaarbasis, wordt voor de verschillen in grootte van de steekproeffracties per tijdsperiode gecorrigeerd. Het voordeel van herwegen met een **gemiddelde** steekproeffractie is dat de absolute omvang van de steekproef in principe gelijk blijft (Van Hoorn en De Bruin, 1989). Alleen door afrondingen kunnen er relatief kleine verschillen optreden in de steekproefomvang. Door deze afrondingen en doordat niet iedere respondent elke vraag heeft hoeven te beantwoorden, kan de omvang van de steekproef in de tabellen van de hoofdstukken 3 tot en met 5 verschillen met de daadwerkelijke steekproefomvang, zoals weergegeven in Tabel 2.

Tabel 2 Aantal respondenten per dagtype en per seizoen, dat is benaderd voor een interview, dat medewerking heeft verleend aan het interview en dat bovendien recreatief van aard was

Dagtypen en seizoenen	Benaderd		Medewerking		Recreatief	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
Werkdagen	220	1018	142	655	136	616
Zaterdagen	452	1245	263	782	254	761
Zondagen	541	1323	334	892	331	879
Naseizoen	139	615	95	450	95	427
Winterseizoen	203	528	136	346	133	329
Voorseizoen	139	819	80	507	70	492
Hoogseizoen	732	1624	428	1026	423	1008
Totaal N=	1213	3586	739	2329	721	2256

EZ: Ermerzand
GA: Geestmerambacht

3 BESCHRIJVING BEZOEKERSKARAKTERISTIEKEN

3.1 Persoonskarakteristieken respondenten

In deze paragraaf komen kenmerken van de respondent als individu aan de orde zoals: geslacht, leeftijd enz. In de twee erop volgende paragrafen wordt ingegaan op de sociale leefsituatie en de woonsituatie van de respondent.

Zoals reeds in hoofdstuk 1 is vermeld, wordt soms een uitsplitsing gemaakt naar dagtype en/of seizoen, indien er interessante significante verschillen werden geconstateerd. Voor deze uitsplitsingen kunnen antwoordcategorieën zijn samengevoegd. In die gevallen wordt veelal de frequentieverdeling voor de oorspronkelijke categorieën apart vermeld, zij het alleen op jaarbasis.

Tabel 3 Verdeling (%) naar geslacht van de respondent, per dagtype, per project

Geslacht	Werkdag		Zaterdag		Zondag		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
Man	55	68	72	67	62	58	60	64
Vrouw	45	32	28	33	38	41	40	36
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	137	623	254	786	340	917	732	2315

EZ : Ermerzand; interactie met dagtype: Chi^2 (2) = 13,1; $p < 0,001$
GA: Geestmerambacht; interactie met dagtype: Chi^2 (2) = 20,8; $p < 0,001$

Op beide projecten komen meer mannen dan vrouwen. Dit geldt in nog iets sterkere mate voor het Geestmerambacht dan voor het Ermerzand: 64% versus 60%. Ook verschilt de verdeling van de geslachten op beide projecten significant per dagtype (Tabel 2) en per seizoen (Tabel 4). Bij de dagtypen komt op het Ermerzand het hoogste percentage vrouwen op werkdagen en op het Geestmerambacht op zondagen. Zaterdagen hebben bij beide projecten een laag deelname percentage aan vrouwen (28% en 33%).

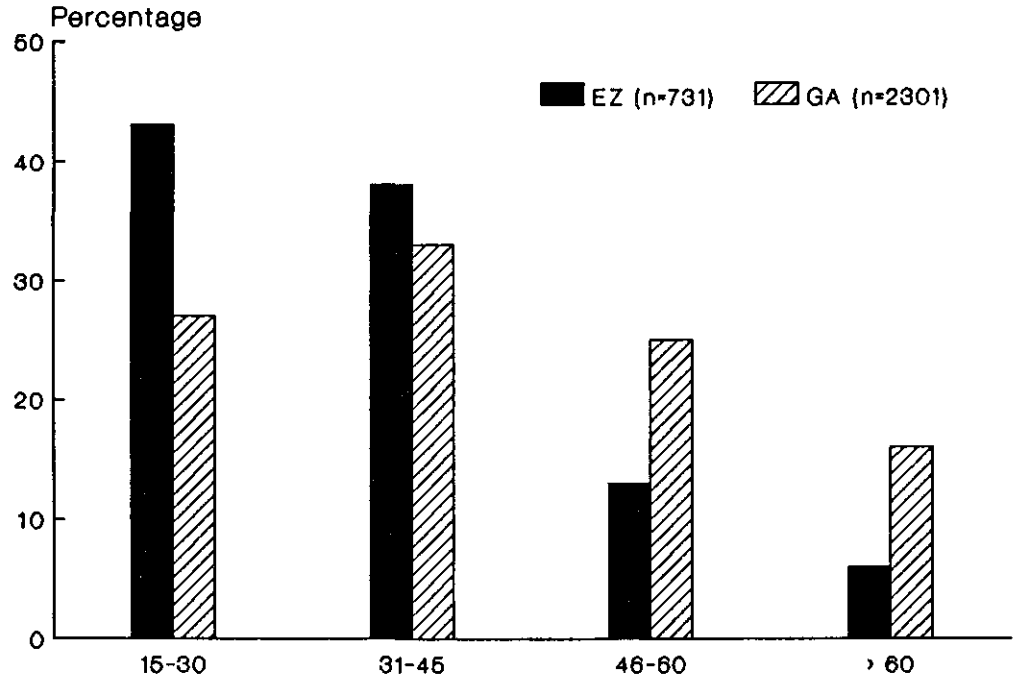
Tabel 4 Verdeling (%) naar geslacht van de respondent, per seizoen, per project

Geslacht	Na-seizoen		Winter-seizoen		Voor-seizoen		Hoog-seizoen		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
Man	53	66	68	62	82	71	54	63	60	64
Vrouw	47	34	32	38	18	29	46	37	40	36
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	95	438	134	337	71	501	431	1040	732	2315

EZ : Ermerzand; interactie met seizoen: Chi^2 (3) = 28,2; $p < 0,001$
GA: Geestmerambacht; interactie met seizoen: Chi^2 (3) = 10,8; $p < 0,05$

Bij de verdeling per geslacht over de seizoenen (Tabel 4) is bij beide projecten de deelname van vrouwen in het voorseizoen het laagste. Vrouwen bezoeken het Ermerzand in na- en hoogseizoen relatief goed en het Geestmerambacht in winter- en hoogseizoen.

De leeftijdsverdeling van de respondenten op jaarbasis wordt weergegeven in Figuur 3.

Figuur 3 Leeftijd van de respondenten (jaren)

Uit Figuur 3 blijkt dat de gemiddelde leeftijd op het Ermerzand lager ligt dan op het Geestmerambacht. Zo zijn op het Ermerzand met name de leeftijdscategorieën tot en met 45 jaar sterk vertegenwoordigd. Respondenten ouder dan 60 jaar zijn slechts summier aanwezig op het Ermerzand (6%). Op het Geestmerambacht zijn de leeftijdscategorieën evenwichtiger verdeeld met een lichte piek bij de leeftijdscategorie 31-45 jaar (33%). De leeftijdscategorie ouder dan 60 jaar bedraagt op het Geestmerambacht nog altijd 16%. Uit De Bruin et al., (1991) blijkt dat ouderen een voorkeur vertonen voor mobiele vormen van recreatie (wandelen, fietsen) en dat jongeren vaker deelnemen aan stationaire recreatievormen (zonnebaden, waterrecreatie e.d.). Aangezien de mogelijkheden voor wandelen en fietsen op het Geestmerambacht veel groter zijn dan op het Ermerzand kan hierin een verklaring liggen voor het verschil in leeftijdsverdeling van de respondenten van beide projecten.

Ook voor leeftijd bestaan er significante verschillen tussen zowel de dagtypen als de seizoenen (Tabel 5 en Tabel 6). Op het Ermerzand is net als in het voorafgaande jaar in de weekenddagen de leeftijdsklasse van 15 tot 30 jaar sterk vertegenwoordigd, en worden met name op werkdagen respondenten ouder dan 45 jaar aangetroffen. Ouderen (ouder dan 60) bezoeken ook het Geestmerambacht met name op werkdagen en respondenten tot 45 jaar bezoeken vooral op zaterdagen het project. De beschikbaarheid van vrije tijd bij de verschillende leeftijdscategorieën zal hierbij waarschijnlijk een rol spelen.

Tabel 5 Verdeling (%) naar leeftijd van de respondent, per dagtype, per project

Leeftijd (jaren)	Werkdag		Zaterdag		Zondag		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
15 - 30	37	26	55	31	45	26	43	27
31 - 45	38	29	28	38	43	36	38	33
46 - 60	17	25	11	18	9	27	13	25
> 60	8	19	5	14	3	12	6	16
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	137	623	253	786	339	902	731	2301

EZ : Ermerzand; interactie met dagtype: Chi^2 (6) = 26,8; p < 0,001
GA: Geestmerambacht; interactie met dagtype: Chi^2 (6) = 41,4; p < 0,001

In Tabel 6 is de leeftijdsverdeling van de respondenten per seizoen weergegeven. Opvallend bij het Ermerzand is het hoge deelname percentage van de leeftijdscategorie tot 30 jaar in winter- en hoogseizoen en van de leeftijdsklassen van 46 jaar en ouder in het naseizoen. Een zelfde beeld komt voor het Geestmerambacht naar voren: een relatief hoog deelname percentage van ouderen (ouder dan 60 jaar) in het naseizoen en van jongeren in het hoogseizoen. Wellicht is de aard van de activiteiten die in deze seizoenen gebruikelijk zijn (zwemmen, zonnen in het hoogseizoen en wandelen, fietsen in het naseizoen) hierop van invloed.

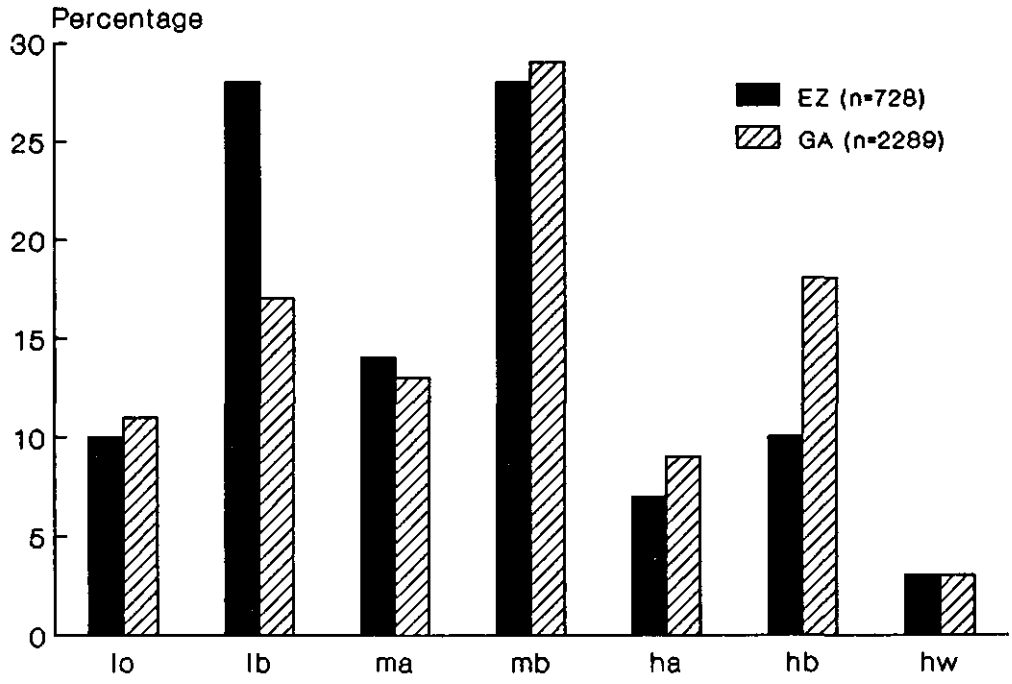
Tabel 6 Verdeling (%) naar leeftijd van de respondent, per seizoen, per project

Leeftijd (jaren)	Na-seizoen		Winter-seizoen		Voor-seizoen		Hoog-seizoen		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
15 - 30	19	17	43	24	21	25	49	32	43	27
31 - 45	26	32	30	31	67	33	38	33	38	33
46 - 60	34	26	17	28	8	26	11	21	13	25
> 60	21	25	10	15	4	16	3	14	6	16
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	95	436	134	331	71	501	431	1040	731	2301

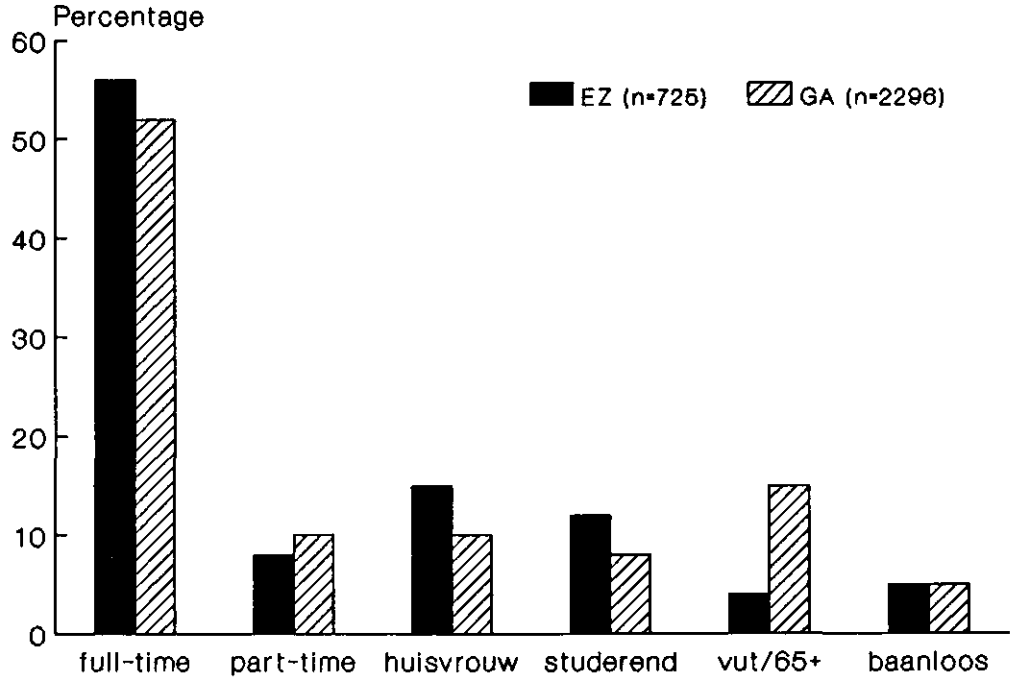
EZ : Ermerzand; interactie met seizoen: Chi^2 (9) = 104,9; p < 0,001
GA: Geestmerambacht; interactie met seizoen: Chi^2 (9) = 55,4; p < 0,001

Figuur 4 laat de verdeling van de respondenten naar opleidingsniveau zien. In grote lijnen komt het opleidingsniveau van de respondenten tussen beide projecten met elkaar overeen. Alleen is op het Ermerzand het aandeel van de respondenten met een lager beroepsopleiding (lb) wat hoger en met een hoger beroepsopleiding (hb) wat lager dan bij het Geestmerambacht. Het opleidingsniveau verschilt niet significant per dagtype en/of seizoen.

De verdeling van het positie van de respondent in het arbeidsproces wordt weergegeven in Figuur 5. Bij beide projecten werkt meer dan de helft van de respondenten full-time (20 uur per week of meer). Het grootste verschil tussen beide projecten betreft de categorie VUT/65+ die op het Ermerzand slechts 4% van de respondenten betreft en op het Geestmerambacht 15%. Voor het toetsen op verschillen

Figuur 4 Opleidingsniveau van de respondent

Figuur 5 Positie van de respondent in het arbeidsproces

per dagtype en/of seizoen, zijn de categorieën VUT/65+ en baanloos samengevoegd. Voor deze gehercodeerde variabele bestaan op beide projecten significante verschillen voor zowel dagtype als seizoen.

Tabel 7 Verdeling (%) naar arbeidspositie van de respondent, per dagtype, per project

Positie arbeidsproces	Werkdag		Zaterdag		Zondag		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
Full-time	49	49	59	50	64	57	56	52
Part-time	10	9	5	12	6	12	8	10
Huisvrouw/-man	18	7	9	11	12	12	15	10
Scholier/student	11	10	19	11	12	5	12	8
VUT/65+/baanloos	13	25	9	17	6	14	9	20
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	137	618	254	778	333	911	725	2296

EZ : Ermerzand; interactie met dagtype: Chi^2 (8) = 26,3: p < 0,001
GA: Geestmerambacht; interactie met dagtype: Chi^2 (8) = 62,4; p < 0,001

Tabel 7 geeft de verdeling van de arbeidspositie per dagtype weer. Op beide projecten zijn de full-time werkenden het sterkst vertegenwoordigd op zondagen, terwijl VUT-ers/gepensioneerden en baanlozen het meest op werkdagen beide projecten bezoeken, wat overeenstemt met de verdeling van de vrije tijd over de dagtypen per arbeidspositie. Part-timers en huisvrouwen/-mannen zijn op het Ermerzand relatief vaak aanwezig op werkdagen en op het Geestmerambacht in beide weekenddagen. Een duidelijke verklaring voor dit verschil is er niet.

De verdeling naar arbeidspositie per seizoen is te vinden in Tabel 8. Het blijkt dat full-time werkenden beide projecten in het naseizoen het minst vaak bezoeken. Huisvrouwen/mannen en VUTers/gepensioneerden/baanlozen bezoeken beide projecten juist relatief goed in het naseizoen. In het voorseizoen zijn de full-timers relatief sterk vertegenwoordigd, terwijl in het hoogseizoen studenten/scholieren zijn oververtegenwoordigd. Een eenduidige verklaring voor de gevonden verschillen per seizoen is er niet, met uitzondering van het relatief hoge deelname percentage van studenten/scholieren in het hoogseizoen, wat naar alle waarschijnlijkheid verband houdt met de vakantieperiode.

Tabel 8 Verdeling (%) naar arbeidspositie van de respondent, per seizoen, per project

Positie arbeidsproces	Na-seizoen		Winter-seizoen		Voor-seizoen		Hoog-seizoen		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
Full-time	30	41	58	53	81	56	54	52	56	52
Part-time	8	10	7	14	2	8	9	9	8	10
Huisvrouw/-man	22	11	10	7	9	9	16	11	15	10
Scholier/student	9	6	11	5	5	8	14	12	12	8
VUT/65+/baanloos	31	33	14	22	3	19	7	16	9	20
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	95	432	132	335	70	499	427	1029	725	2296

EZ : Ermerzand; interactie met seizoen: Chi^2 (12) = 75,7; p < 0,001
GA: Geestmerambacht; interactie met seizoen: Chi^2 (12) = 85,5; p < 0,001

Tenslotte wordt in deze paragraaf ingegaan op de wijze, waarop respondenten hun eigen recreatiegedrag beoordelen. Hiervoor zijn vragen gesteld waarbij de respondent kon kiezen uit twee min of meer tegengestelde antwoorden. Het meest van toepassing zijnde antwoord moest de respondent hierbij aangeven. In Tabel 9 staat per deelvraag (en per dagtype) het percentage van de respondenten dat het **eerste** alternatief het meest bij zichzelf vond passen. Het percentage van de respondenten dat het tweede antwoord meer bij zichzelf vond passen is het complement hiervan (de categorie "weet niet" is buiten beschouwing gelaten).

Tabel 9 Verdeling (%) naar aard van de bezoeker, per dagtype, per project (per vraag het percentage dat het eerste alternatief meer van toepassing vindt op zichzelf)

Aard respondent als bezoeker	Werkdag		Zaterdag		Zondag		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
Gewoontegetrouw - grillig *	54	61	63	61	49	61	53	61
Mooi-weer - vast * #	81	44	82	51	90	47	85	46
Actief - niet actief #	58	83	67	85	64	79	62	82
Plannend - niet-plannend * #	40	25	22	26	33	19	35	23
Contact-zoekend - op zichzelf * #	18	16	33	19	25	11	23	15
Kritisch - niet-veeleisend *	58	16	42	19	54	11	54	47
Kleinste N =	126	588	244	755	322	884	686	2208

* : interactie met dagtype voor EZ (Ermerzand) significant op 0,05-niveau
\# : interactie met dagtype voor GA (Geestmerambacht) significant op 0,05-niveau

Op jaarbasis beschouwt bij beide projecten een (kleine) meerderheid van de respondenten zich als gewoontegetrouw en actief, die bij de keuze van de bezoektijden geen planning volgt en voornamelijk op zichzelf is gericht. Op het Ermerzand beschouwt de overgrote meerderheid van de respondenten (85%) zich als een mooi-weerbezoeker, en op het Geestmerambacht kenschetst een kleine meerderheid zich als vaste bezoeker. Voor wat beheer en onderhoud betreft, beschouwt op beide projecten ongeveer de helft van de respondenten zichzelf als kritisch en de andere helft als niet veeleisend. Op het Ermerzand komen gewoontegetrouwe bezoekers relatief vaker op zaterdagen, mooi-weerbezoekers op zondagen terwijl plannende en kritische bezoekers met name op werkdagen komen. Het percentage respondenten dat contact zoekt met andere bezoekers, is op beide projecten het hoogst op zaterdagen. Op het Geestmerambacht komen tevens op zaterdagen de actieve, mooi-weerbezoekers die hun aankomst- en vertrektijden relatief vaak plannen.

Tabel 10 laat zien dat vrijwel alle kenmerken van de aard van de bezoekers op beide projecten ook significant verschilt per seizoen. Op het Ermerzand wijkt vooral het voorseizoen af van de overige seizoenen. In het voorseizoen komen in verhouding tot de andere seizoenen relatief veel gewoontegetrouwe, vaste, actieve, plannende en kritische bezoekers. Waarom op het Ermerzand het voorseizoen op alle deze kenmerken afwijkt van de overige seizoenen is niet duidelijk. Op het Geestmerambacht zijn de verschillen tussen de seizoenen minder groot dan op het Ermerzand en zijn de verschillen ook meer verspreid over de onderscheiden seizoenen. Zo is het aandeel gewoontegetrouwen in het hoogseizoen relatief laag, zijn er in het voor- en winterseizoen relatief veel vaste en actieve bezoekers en is het aandeel van de kritische bezoekers het hoogst in het na- en winterseizoen.

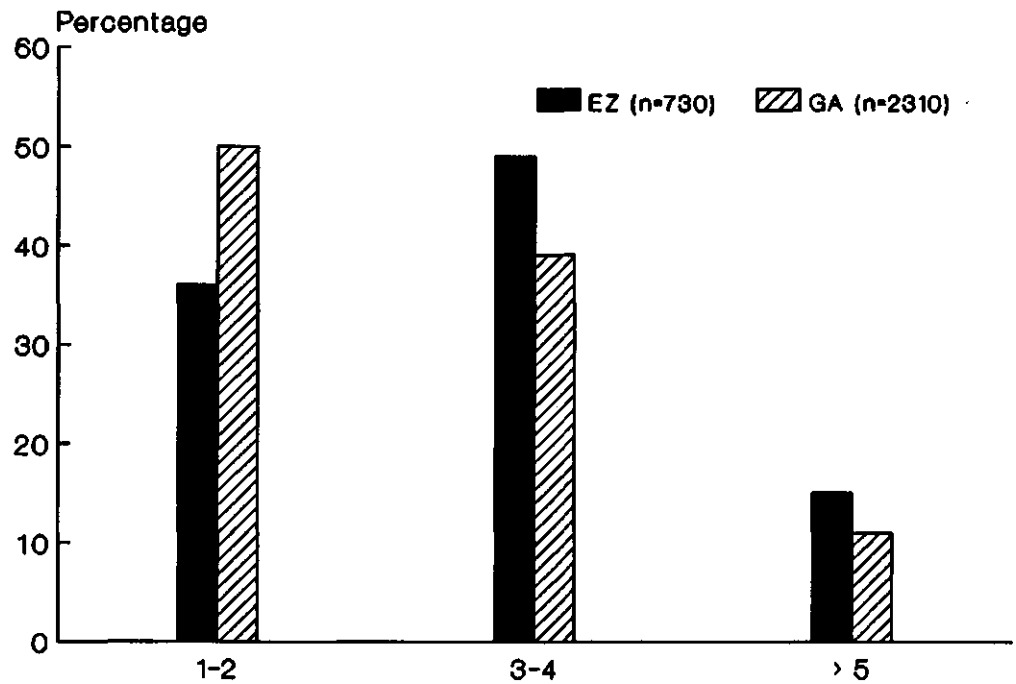
Tabel 10 Verdeling (%) naar aard van de bezoeker, per seizoen, per project (per vraag het percentage dat het eerste alternatief meer van toepassing vindt op zichzelf)

Aard respondent als bezoeker	Na-seizoen		Winter-seizoen		Voor-seizoen		Hoog-seizoen		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
Gewoontegetrouw - grillig * #	41	72	48	72	72	66	53	48	53	61
Mooi-weer - vast * #	88	46	86	36	38	34	93	58	85	46
Actief - niet-actief * #	64	75	67	86	82	87	56	79	62	82
Plannend - niet-plannend * #	28	22	28	26	60	18	34	22	35	23
Contactzoekend - op zichzelf	18	16	24	13	16	13	24	16	23	15
Kritisch - niet-veeleisend * #	53	50	38	52	70	46	57	42	54	47
Kleinste N =	91	419	125	328	69	460	396	987	686	2208

* : interactie met seizoen voor EZ (Ermerzand) significant op 0,05-niveau
# : interactie met seizoen voor GA (Geestmerambacht) significant op 0,05-niveau

3.2 Sociale leefsituatie respondenten

In deze paragraaf worden kenmerken van het huishouden van de respondenten weergegeven. Als eerste kenmerk komt het aantal personen in de huishouding ter sprake. Figuur 6 geeft de verdeling naar omvang weer.

Figuur 6 Aantal personen in de huishouding van de respondent

Op het Ermerzand overheersen huishoudens met 3 tot 4 personen. Op het Geestmerambacht bestaat de helft van de huishoudens uit 1 of 2 personen.

Voor beide projecten blijken er significante verschillen te bestaan bij uitsplitsing naar dagtype en seizoen. Zo blijkt uit Tabel 11 dat op het Ermerzand vooral op zaterdagen respondenten komen uit huishoudens die bestaan uit 1 of 2 personen, evenals respondenten uit huishoudens met meer dan 4 personen. Op het Geestmerambacht komen respondenten uit 1 of 2 persoonshuishoudens juist relatief veel op werkdagen en zon- plus feestdagen.

Tabel 11 Verdeling (%) naar omvang van het huishouden van de respondent, per dagtype, per project

Omvang huishouden (personen)	Werkdag		Zaterdag		Zondag		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
1 of 2	37	51	41	41	32	50	36	50
3 of 4	50	37	37	43	53	38	49	39
> 4	14	10	22	16	15	12	15	11
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	137	622	254	785	338	915	730	2310

EZ : Ermerzand; interactie met dagtype: Chi^2 (4) = 17,3; $p < 0,01$
GA: Geestmerambacht; interactie met dagtype: Chi^2 (4) = 23,1; $p < 0,001$

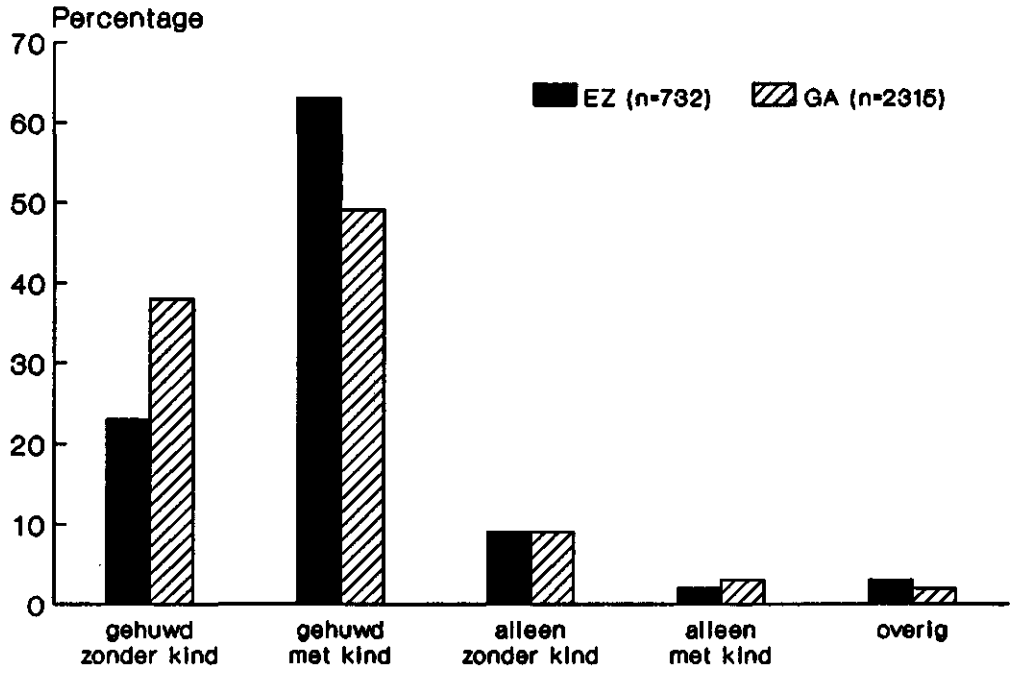
De interactie tussen de seizoenen en de omvang van het huishouden van de respondenten wordt in Tabel 12 gepresenteerd. Op het Ermerzand wijken vooral het na- en voorseizoen af van de verdeling op jaarbasis. Zo komen in het naseizoen vooral respondenten uit 1 of 2 persoonshuishoudens en in het voorseizoen respondenten uit huishoudens met 3 tot 4 personen. Op het Geestmerambacht neemt het aandeel van de 1 en 2 persoonshuishoudens af van 57% in het winterseizoen via 48% in het voorseizoen naar 42% in het hoogseizoen. Respondenten afkomstig uit relatief grote huishoudens zijn bij beide projecten vooral in voor- en hoogseizoen aanwezig.

Tabel 12 Verdeling (%) naar omvang van het huishouden van de respondent, per seizoen, per project

Omvang huishouden (personen)	Na-seizoen		Winter-seizoen		Voor-seizoen		Hoog-seizoen		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
1 of 2	70	55	40	57	14	48	34	42	36	50
3 of 4	25	35	40	37	77	38	51	42	49	39
> 4	5	10	20	6	10	14	16	15	15	11
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	95	437	134	337	71	501	430	1035	730	2310

EZ : Ermerzand; interactie met seizoen: Chi^2 (6) = 74,6; $p < 0,001$
GA: Geestmerambacht; interactie met seizoen: Chi^2 (6) = 43,8; $p < 0,001$

De samenstelling van het huishouden van de respondent wordt als tweede kenmerk in beschouwing genomen. In Figuur 7 wordt deze samenstelling op jaarbasis gepresenteerd.

Figuur 7 Samenstelling van de huishouding van de respondent

Op beide projecten zijn de verschillen tussen het percentage alleenstaanden en het percentage gehuwden/samenwonenden zeer gering. Er is echter wel een duidelijk verschil als wordt gekeken naar de aan- of afwezigheid van kinderen in het huishouden van de respondent. Op het Ermerzand zijn in tweederde van de huishoudens (66%) van de respondenten één of meer inwonende kinderen aanwezig, terwijl bij het Geestmerambacht bij een krappe meerderheid van de huishoudens (52%) inwonende kind(eren) worden aangetroffen. In Tabel 13 wordt de verdeling van huishoudens met en zonder kind(eren) over de dagtypen weergegeven.

Tabel 13 Verdeling (%) naar samenstelling van het huishouden van de respondent, per dagtype, per project

Samenstelling huishouden	Werkdag		Zaterdag		Zondag		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
Zonder kinderen	35	50	38	39	31	49	34	48
Met kinderen	65	50	62	61	69	51	66	52
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	137	623	254	786	340	917	732	2315

EZ : Ermerzand; interactie met dagtype: Chi^2 (2) = 3,0; ns
GA: Geestmerambacht; interactie met dagtype: Chi^2 (2) = 23,7; $p < 0,001$

Bij het Ermerzand treedt geen significantie op bij de verdeling van beide huishoudtypen over de onderscheiden dagtypen. Bij het Geestmerambacht is dit wel het geval. Zo komen er in verhouding vooral op zaterdagen veel respondenten uit huishoudens met inwonende kinderen.

De verdeling van de twee onderscheiden huishoudtypen over de seizoenen is voor beide projecten significant, zo blijkt uit Tabel 14.

Tabel 14 Verdeling (%) naar samenstelling van het huishouden van de respondent, per seizoen, per project

Samenstelling huishouden	Na-seizoen		Winter-seizoen		Voor-seizoen		Hoog-seizoen		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
Zonder kinderen	69	53	38	57	13	49	32	40	34	48
Met kinderen	31	47	62	43	87	51	68	60	66	52
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	95	438	134	337	71	501	431	1040	732	2315

EZ : Ermerzand; interactie met seizoen: Chi^2 (3) = 63,0; $p < 0,001$
GA: Geestmerambacht; interactie met seizoen: Chi^2 (3) = 39,5; $p < 0,001$

Beide projecten worden vooral in het voor- en hoogseizoen bezocht door respondenten afkomstig uit huishoudens met inwonende kinderen. Voor het Ermerzand geldt dit vooral in het voorseizoen, waarin 87% van de respondenten afkomstig is uit huishoudens met kinderen. Voor het Geestmerambacht steekt het hoogseizoen er bovenuit, waarin 60% van de respondenten afkomstig is uit huishoudens met inwonende kinderen.

Tevens is gevraagd naar de leeftijd van het jongste nog inwonende kind (Tabel 15), omdat het aannemelijk is dat de leeftijd van het jongste kind enerzijds de meeste beperkingen oplegt aan het bezoeken van recreatieprojecten en anderzijds de meeste voorwaarden stelt aan de inrichting van het project. Uit Tabel 15 blijkt dat de verdeling over de onderscheiden leeftijdsklassen voor beide projecten in grote trekken met elkaar overeenkomen. Op het Geestmerambacht is sprake van een redelijk gelijkmatige verdeling over de leeftijdsklassen, terwijl op het Ermerzand de leeftijdscategorie 0-5 jaar een wat groter aandeel heeft (bij 32% van de respondenten afkomstig uit huishoudens met kinderen is de leeftijd van het jongste kind tussen 0 en 5 jaar). Opvallend bij beide projecten is het relatief lage percentage in de categorie 6-10 jaar.

Tenslotte is in het kader van de sociale leefsituatie nog gevraagd naar de samenstelling van het inkomen waarover het huishouden als geheel kan beschikken. In Tabel 16 wordt de verdeling voor beide projecten op jaarbasis gepresenteerd. Op beide projecten vormen respondenten uit huishoudens waarin in ieder geval één volledig inkomen aanwezig is de grootste categorie; dit percentage ligt op het Ermerzand nog 9% hoger dan op het Geestmerambacht (53% versus 44%). Het percentage respondenten uit huishoudens met VUT/pensioen/AOW uitkeringen is op het Geestmerambacht weer 9% hoger dan op het Ermerzand (16% versus 7%). Deze beide laatste percentages zijn vrijwel overeenkomstig met het percentage van de respondenten dat ouder is dan 60 jaar, zoals weergegeven in Tabel 5.

Tabel 15 Verdeling (%) naar de leeftijd van het jongste thuiswonende kind op jaarbasis, per project

Leeftijd jongste thuiswonende kind (jaren)	Ermerzand	Geestmer-ambacht
0 - 5	32	20
6 - 10	14	17
11 - 15	20	24
16 - 20	25	26
> 20	9	13
Totaal	100	100
N =	476	1178

Tabel 16 Verdeling (%) naar het voorkomen van bepaalde (combinaties van) inkomenssoorten op jaarbasis, per project

Inkomen(s) in het huishouden	Ermerzand	Geestmer-ambacht
Eén volledig inkomen	53	44
Eén part-time inkomen	4	3
Twee volledige inkomens	20	19
Eén volledig en één part-time inkomen	14	16
Twee part-time inkomens	1	1
Eén of meer "sociale" uitkeringen	6	6
Eén of meer VUT/pensioen/AOW uitkeringen	7	16
Eén of meer studiebeurzen	11	5
Totaal	116	110
N =	716	2232

N.B.: meer antwoorden mogelijk

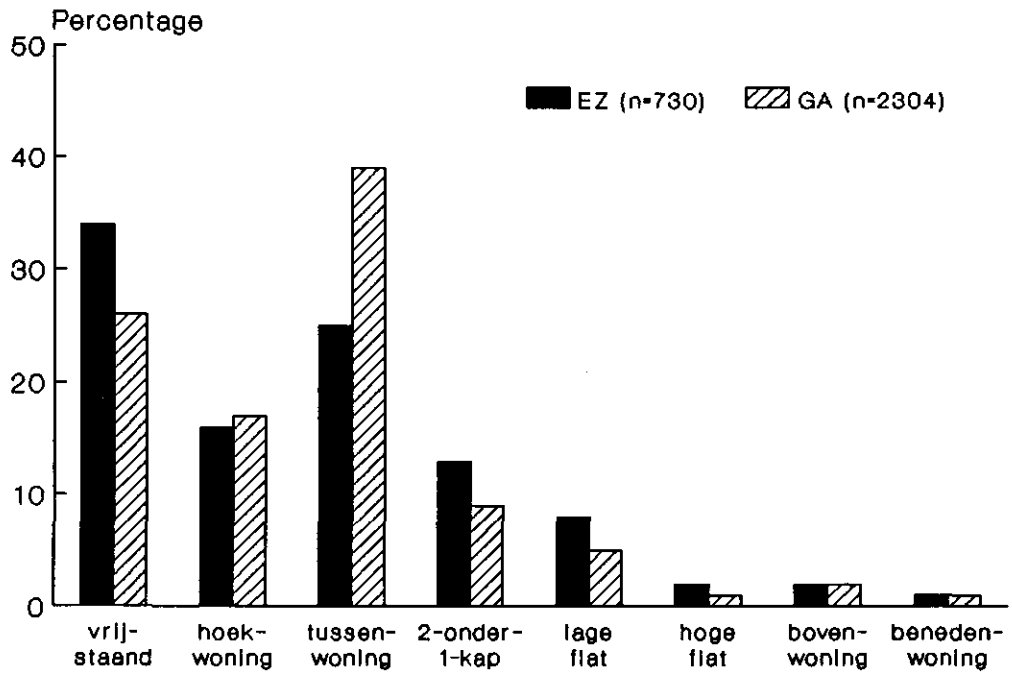
3.3 Structurele leefsituatie van de respondenten

Onder structurele kenmerken van de leefsituatie van de respondenten worden kenmerken verstaan die min of meer onafhankelijk van de specifieke respondent aanwezig zijn, zoals woonomgeving, type woning en bezit en omvang eigen tuin. Dergelijke kenmerken zijn wellicht van invloed op de keuze om een recreatieproject al dan niet te bezoeken (met een zekere frequentie) als "compensatie" voor de dagelijkse leefomstandigheden.

Uit Tabel 17 blijkt dat het karakter van de woonomgeving van de respondenten van beide projecten in grote lijnen met elkaar overeenstemt. Bij beide projecten komen overwegend respondenten die hun woonomgeving als dorps karakteriseren. Respondenten uit een naar eigen zeggen landelijke omgeving vormen bij beide projecten de kleinste groepering van rond de 10%. Dit is opvallend, omdat de regio van het Geestmerambacht beduidend dichter is bevolkt dan de regio van het Ermerzand (Zuid-Oost Drenthe). Wellicht classificeert de respondent zijn woonomgeving in relatie tot de regio waarin hij woont.

Tabel 17 Verdeling (%) naar woonomgeving van de respondent op jaarbasis, per project

Woonomgeving van de respondent	Ermerzand	Geestmer-ambacht
Stedelijk	21	27
Half stedelijk	22	25
Dorps	47	40
Landelijk	11	8
Totaal	100	100
N =	730	2311

Figuur 8 Woonsituatie van de respondent: type woning

Ook is gevraagd naar het type woning dat de respondent bewoont (zie Figuur 8). Uit de figuur blijkt dat bij beide projecten respondenten afkomstig uit eengezinswoningen in sterke mate overheersend zijn en dat er nauwelijks respondenten uit flats en/of etagewoningen op de projecten zijn. Respondenten op het Ermerzand wonen het meest in vrijstaande woningen, terwijl in de omgeving van het Geestmerambacht respondenten uit een tussenwoning de grootste groep vormen.

Een aspect dat nauw samenhangt met het type woning is het al dan niet bezitten van een eigen tuin en de omvang ervan. Tabel 18 geeft aan dat bij beide projecten het merendeel van de respondenten beschikt over een eigen tuin (89%). Alleen de omvang van de eigen tuin verschilt enigszins. Zo hebben de respondenten op het Ermerzand gemiddeld wat grotere tuinen dan respondenten op het Wilhelminapark.In hoeverre de verdeling van type woning, bezit en omvang eigen tuin over de respondenten overeenstemt met het totale woningenbestand en tuinenbezit in de omgeving van beide projecten, wordt na afloop van de drie waarnemingsjaren geanalyseerd.

Tabel 18 Verdeling (%) naar bezit en omvang van eigen tuin op jaarbasis, per project

Bezit en omvang eigen tuin	Ermerzand	Geestmer-ambacht
Geen tuin	11	11
Tuin met omvang van 250 m^2 of minder	45	65
Tuin met omvang van meer dan 250 m^2	44	24
Totaal	100	100
N =	728	2311

In deze paragraaf wordt als laatste vraag de woonduur in de huidige woonomgeving gepresenteerd. Alhoewel deze vraag geen betrekking heeft op de structurele leefsituatie van de respondent, wordt zij op deze plaats gerapporteerd omdat zij gerelateerd is aan de huidige woonsituatie. Het antwoord geeft een indicatie van de mate waarin de respondent de gelegenheid heeft gehad de (wijde) woonomgeving te exploreren en om van de aanwezige recreatiemogelijkheden een bij hem passend gebruik te gaan maken.

Uit Tabel 19 blijkt dat bij beide projecten een meerderheid van de respondenten al meer dan 10 jaar in de huidige woonomgeving woont en een kleine 70% vijf jaar of langer. Een ruime meerderheid van de respondenten heeft derhalve ruimschoots de kans gehad om een recreatiepatroon te ontwikkelen dat aansluit bij de mogelijkheden die de omgeving biedt.

Tabel 19 Verdeling (%) naar woonduur in de huidige woonomgeving op jaarbasis, per project

Woonduur in huidige woonomgeving (jaren)	Ermerzand	Geestmer-ambacht
< 2	13	11
2 ≤ 4	18	20
5 ≤ 9	13	17
≥ 10	56	52
Totaal	100	100
N =	729	3213

3.4 Conclusies

De bij het onderzoek betrokken recreatieprojecten vertegenwoordigen verschillende categorieën van projecten (De Bruin en Van Hoorn, 1991). Zo is het Ermerzand een exponent van de projecten die specifiek zijn ingericht voor grote en/of kleine watersport terwijl het Geestmerambacht de projecten ingericht voor zowel land- als waterrecreatie met een regionale functie vertegenwoordigt. Ook verschilt de ligging van beide projecten ten opzichte van de bebouwde kom. Zo ligt het Ermerzand midden in het landelijk gebied op een afstand van 7 km van Emmen, terwijl het Geestmerambacht tegen de bebouwde kom van Alkmaar is gelegen. De belangrijkste overeenkomsten

en verschillen van de bezoekerskarakteristieken van de respondenten van beide projecten worden in deze paragraaf kort weergegeven.

Op beide projecten komen meer mannen dan vrouwen, met name op zaterdagen en in het voorseizoen. De gemiddelde leeftijd van de respondenten is op het Geestmerambacht wat hoger dan bij het Ermerzand. De jongste leeftijdscategorieën komen op beide projecten vooral op zaterdagen en in het hoogseizoen, terwijl ouderen op werkdagen en in het naseizoen sterk zijn vertegenwoordigd. Ook het opleidingsniveau verschilt niet al te sterk. Op beide projecten heeft een meerderheid van de respondenten een lagere of middelbare opleiding genoten. Ook de positie in het arbeidsproces komt in grote trekken overeen. Op beide projecten is een meerderheid full-time werkzaam. Deze respondenten zijn relatief sterker vertegenwoordigd op weekenddagen, terwijl respondenten die baanloos of met VUT/pensioen zijn, relatief vaak op werkdagen de projecten bezoeken.

Bij de karakterisering van het eigen recreatiegedrag verschillen de respondenten van beide projecten vooral als het gaat om de aspecten "actief" versus "niet-actief" en "mooi weer" versus "vaste" bezoeker. Op het Ermerzand beschouwt 85% zich als een mooi-weerbezoeker tegenover 46% op het Geestmerambacht, terwijl 62% zichzelf als actief beschouwt, tegenover 82% op het Geestmerambacht. Het Geestmerambacht beschikt derhalve over een grotere vaste klantenkring die bovendien actiever is. Veel gevraagde gedragskenmerken blijken op beide projecten significant te verschillen per seizoen.

Over de sociale leefsituatie kan worden opgemerkt dat de omvang van het huishouden van respondenten op het Ermerzand wat groter is dan die van het Geestmerambacht. Dit sluit nauw aan bij het percentage respondenten met kinderen in het huishouden. Op het Ermerzand ligt dit op 66% en voor het Geestmerambacht op 52%. Respondenten met kinderen in het huishouden bezoeken beide projecten relatief vaker in het voor- en hoogseizoen.

De verschillen in structurele leefsituatie van de respondenten, (zoals woonomgeving, soort woning, bezit en omvang eigen tuin) tussen beide projecten, zijn veelal te danken aan de lokale omstandigheden.

In het algemeen lijkt het erop, dat verschillen in bezoekerskarakteristieken per dagtype, nauw samenhangen met verschillen in beschikbare hoeveelheid vrije tijd per dagtype. Dit stemt overeen met de analyse van het eerste waarnemingsjaar (De Bruin et al., 1991).

Verschillen in bezoekerskarakteristieken als leeftijd, geslacht en gezinssamenstelling per onderscheiden seizoen, lijken vooral samen te hangen met de activiteiten die in de onderscheiden seizoenen kunnen worden ondernomen.

4 BESCHRIJVING KARAKTERISTIEKEN VAN HET BEZOEK

4.1 Herkomst en wijze van verplaatsing

Deze paragraaf gaat over aspecten die het traject betreffen voorafgaande aan de aankomst van de respondenten op het project. In paragraaf 4.2 worden enige kenmerken van het bezoek ten tijde van het interview behandeld, zoals groepsgrootte en -samenstelling, verblijftijd en voorgenomen activiteiten op het project. In paragraaf 4.3 wordt aandacht besteed aan kenmerken van voorgaande bezoeken: het bezoekpatroon van de "recidivisten" onder de respondenten.

Als eerste kenmerk wordt in deze paragraaf de herkomst van de respondenten (eigen woning of elders) per seizoen belicht (Tabel 20). Op beide projecten is het merendeel van de bezoekers vertrokken vanuit de eigen woning. Dit geldt voor het Geestmerambacht (91%) in nog wat sterkere mate dan voor het Ermerzand (85%). Met name in het na- en hoogseizoen bezoeken veel respondenten het Ermerzand vanuit een tijdelijke verblijfplaats.

Tabel 20 Verdeling (%) naar de aard van het adres van herkomst, per seizoen, per project

Aard van verblijfadres	Na-seizoen		Winter-seizoen		Voor-seizoen		Hoog-seizoen		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
Eigen woning	72	96	93	96	94	89	82	87	85	91
Tijdelijk (vakantie-)-adres	28	4	7	5	6	11	18	13	15	9
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	95	438	134	337	71	501	431	1040	732	2315

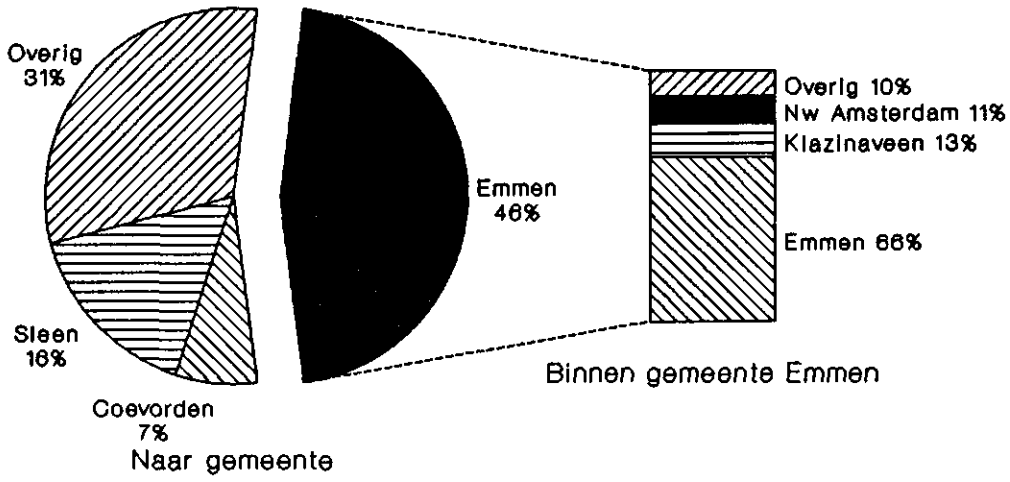
EZ : Ermerzand; interactie met seizoen: Chi^2 (3) = 26,1; $p < 0,001$
GA: Geestmerambacht; interactie met seizoen: Chi^2 (3) = 46,3; $p < 0,001$

Het Geestmerambacht wordt in voor- en hoogseizoen relatief veel bezocht door respondenten vanuit een tijdelijk (vakantie-)adres. Het winterseizoen vormt voor beide projecten een dieptepunt qua percentage respondenten afkomstig van een tijdelijk adres. Klaarblijkelijk vervullen dergelijke projecten in deze periode voornamelijk een functie voor de eigen (lokale) bevolking.

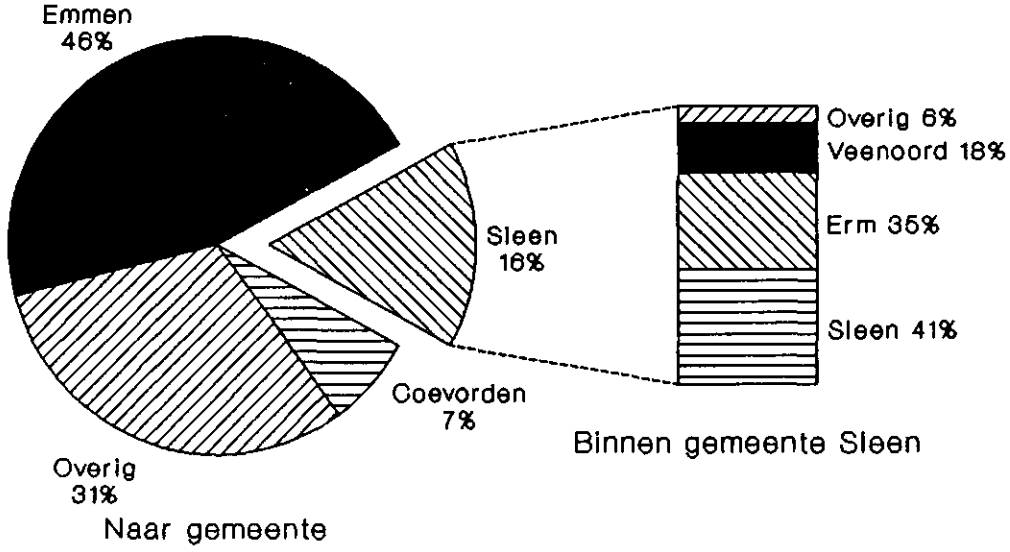
Op grond van de postcode van de plaats van vertrek, is de herkomstplaats gelokaliseerd op gemeenteniveau. Waar er aanleiding toe was, is de gemeente van herkomst verder gespecificeerd naar herkomstplaats. Uiteraard verschillen de uitkomsten hiervoor per project.

Uit Figuur 9 blijkt dat bijna de helft van alle respondenten op het Ermerzand afkomstig is uit de gemeente Emmen. Binnen deze gemeente komt 66% uit de plaats Emmen zelf, terwijl de overige respondenten afkomstig zijn uit kleinere dorpen in de omgeving van Emmen. Figuur 10 geeft een nadere uitsplitsing van de respondenten op het Ermerzand uit de gemeente Sleen. De plaatsen Sleen en Erm leveren vanuit genoemde gemeente de grootste bijdrage qua aantal respondenten. De relatief grote bijdrage van een klein dorp als Erm is te danken aan de ligging van het dorp, namelijk strak tegen

het Ermerzand aan. Hieruit blijkt hoezeer de afstand tot een project van invloed is op het deelname percentage van de bevolking.

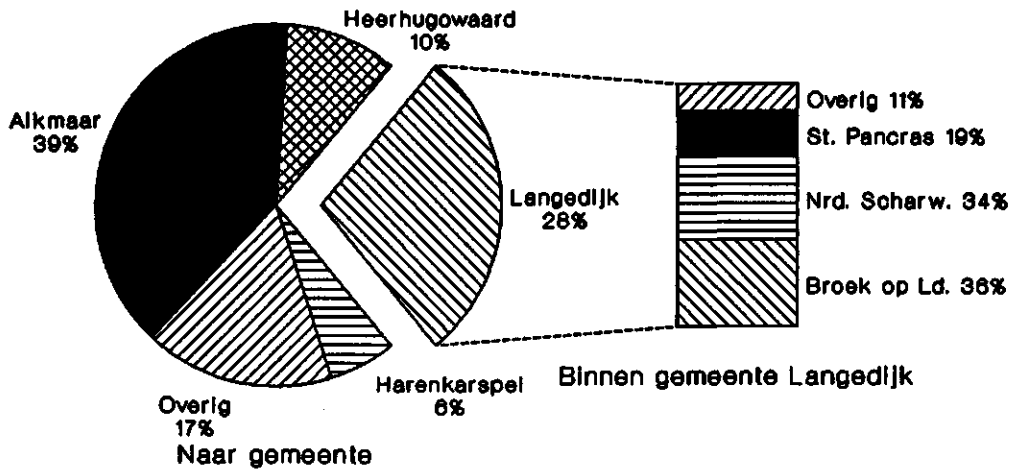

Figuur 9 Respondenten op het Ermerzand naar gemeente van herkomst, met verdere uitsplitsing naar plaats voor Emmen

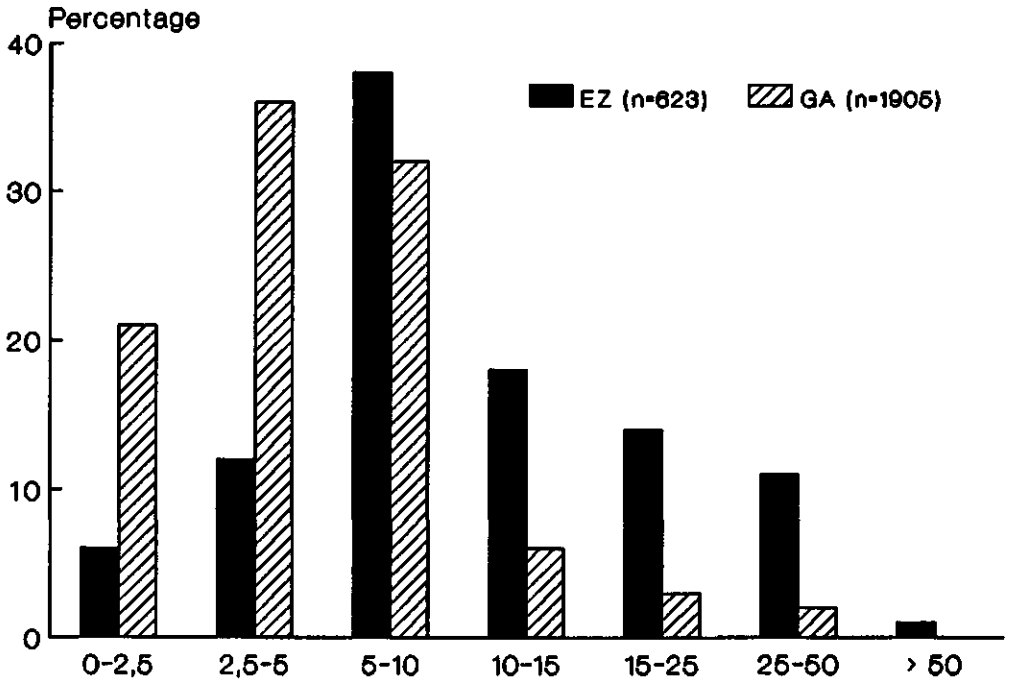
Figuur 10 Respondenten op het Ermerzand naar gemeente van herkomst, met verdere uitsplitsing naar plaats voor Sleen

Op het Geestmerambacht is bijna 40% van de respondenten afkomstig uit de gemeente Alkmaar (Figuur 11). Ook de naburige gemeenten Heerhugowaard en vooral Langedijk leveren nog een substantiële bijdrage qua aantal respondenten. Van de laatstgenoemde gemeente is de herkomst van de respondenten nader uitgesplitst naar plaats. Ook voor het Geestmerambacht is het afstandseffect duidelijk zichtbaar. Relatief kleine dorpen in de omgeving van het project herbergen verhoudingsgewijs een groot percentage van de respondenten.

Figuur 11 Respondenten op het Geestmerambacht naar gemeente van herkomst, met verdere uitsplitsing naar plaats voor Langedijk

De Figuren 9 tot en met 11 geven een indicatie van de afgelegde afstand om naar het betreffende project te komen. Er is echter ook meer specifieke informatie voorhanden. Aan respondenten die aangaven vanuit hun verblijfplaats rechtstreeks naar het project te zijn gekomen is gevraagd om de afgelegde afstand naar het desbetreffende project te schatten (Figuur 12).

Figuur 12 Afgelegde afstand (km) van de verblijfplaats van de respondent tot het project (alleen voor diegenen die rechtstreeks van verblijfplaats komen)

Bij het Ermerzand ligt het zwaartepunt van de afgelegde afstand bij 5 tot 10 km (38%), wat kan worden verklaard door de ligging van Emmen en een deel van Coevorden in

deze afstandsklasse. Bij het Geestmerambacht zijn de klassen 2,5-5 km (36%) en 5-10 km (32%) de categorieën met de hoogste percentages. Ook hier is de ligging van bevolkingsconcentraties (Alkmaar en Heerhugowaard) de verklarende factor voor de afstandsverdeling. Het percentage van de respondenten op het Geestmerambacht dat meer dan 10 km aflegt, is slechts 11%, terwijl dit bij het Ermerzand 45% bedraagt. Het verschil in het absolute aantal bezoekers dat meer dan 10 km aflegt overigens minder groot dan het procentuele verschil: 280 bij het Ermerzand en 210 bij het Geestmerambacht. Desondanks lijkt het recruteringsgebied van het Ermerzand beduidend groter te zijn dan die van het Geestmerambacht, ondanks de grotere omvang en de multifunctionelere inrichting van het Geestmerambacht. Om een zuiver beeld te kunnen schetsen zou echter de invloed van naburige recreatieprojecten en recreatievoorzieningen dienen te worden nagegaan. Ook zou voor het aantal potentiële bezoekers op diverse afstanden van beide projecten moeten worden gecorrigeerd.

De afgelegde afstand verschilt voor het Geestmerambacht significant per dagtype (Tabel 21) en voor het Ermerzand met de onderscheiden seizoenen (Tabel 22).

Tabel 21 Verdeling (%) naar afgelegde afstand, per dagtype, per project (alleen voor degenen die rechtstreeks naar het project gekomen zijn)

Afgelegde afstand naar project (km)	Werkdag		Zaterdag		Zondag		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
0 t/m 2,5	5	20	9	18	5	23	6	21
2,5 t/m 5	11	37	10	37	13	35	12	36
5 t/m 10	41	35	30	34	36	29	38	32
10 t/m 15	15	5	24	6	21	8	18	6
> 15 (GA)		4		5		6		5
15 t/m 25 (EZ)	17	-	15	-	11	-	14	-
> 25 (EZ)	11	-	12	-	15	-	13	-
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	118	480	197	661	294	813	623	1905

EZ : Ermerzand; interactie met dagtype: Chi^2 (10) = 13,5; ns
GA: Geestmerambacht; interactie met dagtype: Chi^2 (8) = 17,0; $p < 0,05$

Uit Tabel 21 blijkt dat met name de zondagen zich op het Geestmerambacht onderscheiden doordat de respondenten verhoudingsgewijs dan vaker of van zeer nabij komen (minder dan 2,5 km) of juist grotere afstanden afleggen (meer dan 10 km).

Ten aanzien van het seizoenseffect op het Ermerzand (Tabel 22) valt op dat in het na- en hoogseizoen de afgelegde afstanden beduidend groter zijn dan in het winter- en voorseizoen. Wellicht bezoeken juist in het na- en hoogseizoen relatief veel respondenten vanuit een (verder weg gelegen) tijdelijk (vakantie)adres het Ermerzand (zie Tabel 20).

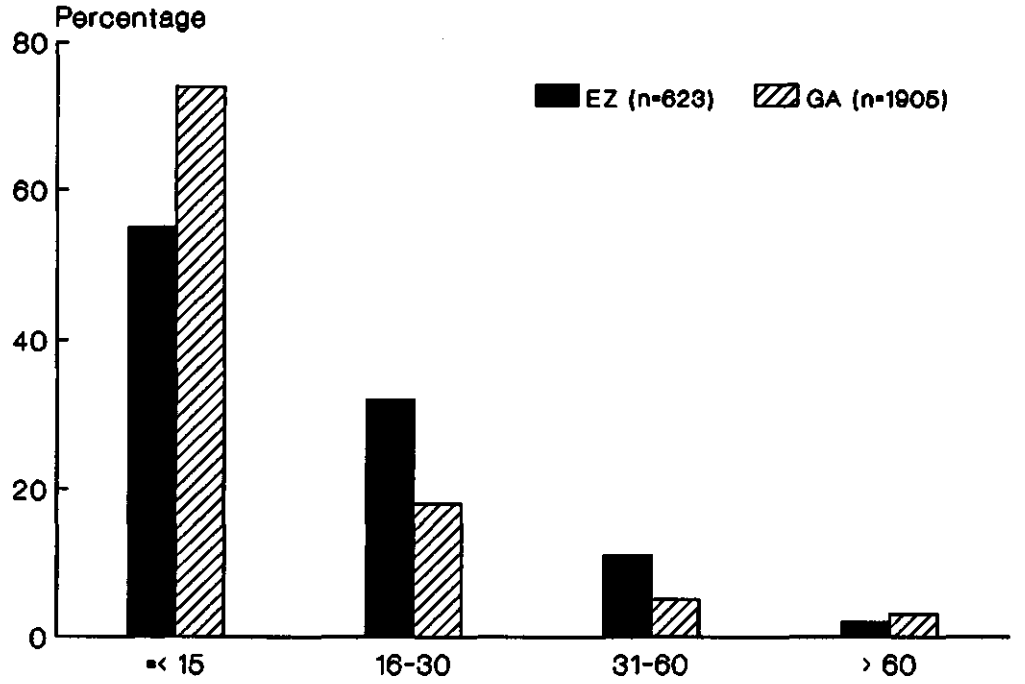
Van de reistijd mag worden verwacht dat het een overeenkomstig beeld vertoont met de afgelegde afstand (Figuur 13). Voor beide projecten geeft de reistijd een afnemend verloop te zien, terwijl de afgelegde afstand naar het project voor beide projecten dit patroon op het eerste oog niet vertoont. Het verschil kan worden verklaard, doordat de gehanteerde klasse-indeling voor de reistijd wat minder verfijnd is dan die van de afstand. Zo kan met een auto in een kwartier tijd 10 km worden afgelegd (de eerste drie klassen van de afstandsverdeling). Voor fietsers en voetgangers ligt dit uiteraard

anders. Op beide projecten heeft een meerderheid van de respondenten echter een reistijd van minder dan een kwartier (bij het Geestmerambacht zelfs 74%). De reistijd verschilt voor het Geestmerambacht significant met de dagtypen (Tabel 23). Op zondagen is de gemiddelde reistijd van respondenten naar het Geestmerambacht beduidend langer dan op werkdagen en zaterdagen.

Tabel 22 Verdeling (%) naar afgelegde afstand, per seizoen, per project (alleen voor degenen die rechtstreeks naar het project gekomen zijn)

Afgelegde afstand naar project (km)	Na-seizoen		Winter-seizoen		Voor-seizoen		Hoog-seizoen		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
0 t/m 2,5	11	19	11	21	4	18	4	22	5	21
2,5 t/m 5	17	38	17	40	11	38	10	32	12	36
5 t/m 10	21	28	53	31	62	32	31	35	38	32
10 t/m 15	23	8	13	5	11	7	21	6	18	6
> 15 (GA)		7		3		5		5		5
15 t/m 25 (EZ)	14	-	4	-	2	-	20	-	14	-
> 25 (EZ)	15	-	3	-	10	-	16	-	13	-
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	71	337	107	291	60	393	380	850	623	1905

EZ : Ermerzand; interactie met seizoen: Chi^2 (15) = 89,9; $p < 0,001$
GA: Geestmerambacht; interactie met seizoen: Chi^2 (12) = 20,5; ns

Figuur 13 Reistijd (minuten) van verblijfplaats tot het project (alleen voor diegenen die rechtstreeks van verblijfplaats komen)

Tabel 23 Verdeling (%) naar reistijd, per dagtype, per project (alleen voor diegenen die rechtstreeks naar het project gekomen zijn)

Reistijd naar project (minuten)	Werkdag		Zaterdag		Zondag		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
≤ 15	50	79	57	72	60	67	55	74
16 - 30	35	16	28	23	30	20	32	18
> 30	14	5	15	5	10	12	13	8
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	118	481	179	661	294	813	623	1905

EZ : Ermerzand; interactie met dagtype: Chi^2 (4) = 5,3; ns
GA: Geestmerambacht; interactie met dagtype: Chi^2 () = 37,3; p < 0,001

De reistijd verschilt voor beide projecten significant per seizoen. Hetzelfde beeld als bij de afgelegde afstand komt voor beide projecten naar voren: langere reistijden in na- en hoogseizoen. Met name op het Ermerzand wijkt het naseizoen opvallend af van de verdeling op jaarbasis. Wellicht bestaat er een samenhang met de wijze van vervoer per seizoen. Allereerst worden de gegevens op jaarbasis van alle afzonderlijke wijzen van vervoer weergegeven in Tabel 24. Op het Ermerzand is de auto veruit favoriet (77%), op grote afstand gevolgd door de fiets (18%). Overige wijzen van vervoer zijn van geen betekenis. Op het Geestmerambacht is de auto ook het meest gebruikte vervoermiddel (46%), echter ook fietsers (34%) en wandelaars (14%)hebben een aanzienlijk aandeel in de modal split.

Tabel 24 Verdeling (%) naar wijze van vervoer op jaarbasis, per project

Wijze van vervoer	Ermerzand	Geestmer-ambacht
Te voet	1	14
Per fiets	18	34
Per racefiets	1	1
Per bromfiets	1	2
Per motorfiets	1	0
Per auto	77	46
Overig	0	0
Onbekend	2	2
Totaal	100	100
N =	732	2311

De wijze van vervoer blijkt zowel op het Ermerzand als op het Geestmerambacht significant te verschillen per dagtype en per seizoen (Tabel 25 en Tabel 26). Uit Tabel 25 blijkt dat de zondagen het meeste afwijken van het patroon op jaarbasis. Zo komen op het Ermerzand op zondagen beduidend meer respondenten per auto (84%). Omdat de afgelegde afstand op zondag niet significant afwijkt (Tabel 21), is de reistijd op zondag korter (Tabel 23). Het Geestmerambacht wordt op zondagen juist meer te voet door respondenten bezocht. Wellicht schuilt hierin (voor een deel) de verklaring voor de langere reistijd op zondagen op het Geestmerambacht (Tabel 23).

Tabel 25 Verdeling (%) naar wijze van vervoer, per dagtype, per project

Wijze van vervoer	Werkdag		Zaterdag		Zondag		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
Te voet	3	10	0	11	0	23	1	15
Per (brom)fiets	22	40	24	41	15	34	20	38
Per auto of motor	76	50	76	48	84	43	79	47
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	136	610	252	765	330	883	719	2249

EZ : Ermerzand; interactie met dagtype: Chi^2 (4) = 14,7; p < 0,01
GA: Geestmerambacht; interactie met dagtype: Chi^2 (4) = 69,6; p < 0,001

Ook verschilt de vervoermiddelkeuze significant per seizoen. Op het Ermerzand is het percentage automobilisten in winter- en voorseizoen erg hoog (bijna 90%) terwijl er veel minder (brom)fietsers komen (11%) en nauwelijks voetgangers. In het naseizoen is zowel het aandeel van de voetgangers als van de fietsers relatief hoog. In het hoogseizoen stemt de verdeling naar wijze van vervoer vrijwel overeen met die voor het gehele jaar. Het Geestmerambacht vertoont voor een deel hetzelfde beeld: een relatief groot aandeel van de auto's in winter- en voorseizoen. Tevens valt op de vrijwel identieke verdeling naar vervoerwijze in na- en hoogseizoen en het hoge percentage voetgangers in de winterperiode. Een eenduidige relatie tussen verschillen in weersomstandigheden (sterk verschillend per seizoen) en de vervoerwijze is echter niet zichtbaar.

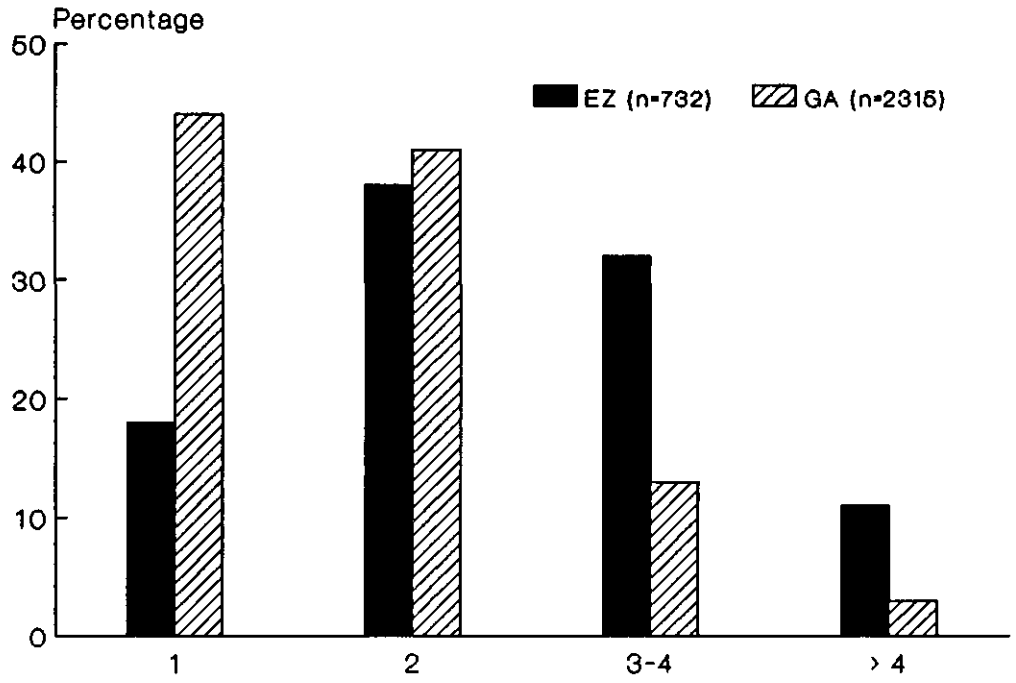
Tabel 26 Verdeling (%) naar wijze van vervoer, per seizoen, per project

Wijze van vervoer	Na-seizoen		Winter-seizoen		Voor-seizoen		Hoog-seizoen		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
Te voet	10	11	1	25	0	10	1	9	1	15
Per (brom)fiets	37	50	11	19	11	36	22	51	20	38
Per auto of motor	53	39	88	56	89	54	77	40	79	47
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	91	430	134	328	70	477	423	1012	719	2249

EZ : Ermerzand; interactie met seizoen: Chi^2 (6) = 55,9; p < 0,001
GA: Geestmerambacht; interactie met seizoen: Chi^2 (6) = 144,6; p < 0,001

4.2 (Groeps)kenmerken van het bezoek

In deze paragraaf worden aspecten behandeld die betrekking hebben op het verblijf op het project tijdens het interview. Het eerste aspect betreft de grootte van de groep waarmee de respondent het project bezoekt. Bij de afname van het interview werden ook respondenten die het project individueel bezochten als een "groep" beschouwd. Binnen elke "groep" werd degene die het eerst jarig werd en die ouder was dan 15 jaar als respondent geselecteerd.

Figuur 14 Aantal personen in de groep van de respondent

Figuur 14 laat zien dat er tussen beide projecten een duidelijk verschil bestaat in de verdeling naar groepsgrootte. De gemiddelde groepsgrootte ligt op het Ermerzand beduidend hoger dan op het Geestmerambacht. Verwacht mag worden dat de groepsgrootte toeneemt, naarmate de beschikbare hoeveelheid vrijetijd toeneemt, omdat dan steeds meer mensen kunnen participeren (niet worden verhinderd door andere verplichtingen en bezigheden). In Tabel 27 wordt de verdeling over de dagtypen gepresenteerd. Uit de tabel blijkt dat in de beide weekenddagen en met name op zondagen, op beide projecten het aantal groepen met drie of vier personen en meer dan vier personen toeneemt ten opzichte van de werkdagen. Zoals verwacht komen respondenten het vaakst alleen op werkdagen.

Tabel 27 Verdeling (%) naar groepsgrootte, per dagtype, per project

Groepsgrootte (personen)	Werkdag		Zaterdag		Zondag		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
1	27	57	17	45	9	25	18	44
2	41	33	45	35	34	54	38	41
3 of 4	25	8	29	14	42	18	32	13
> 4	8	2	10	6	15	3	11	3
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	137	623	254	786	340	917	732	2315

EZ : Ermerzand; interactie met dagtype: Chi^2 (6) = 40,9; $p < 0,001$
GA: Geestmerambacht; interactie met dagtype: Chi^2 (6) = 220,9; $p < 0,001$

De verdeling van de groepsgrootte over de seizoenen wordt in Tabel 28 weergegeven. De groepsgrootte verschilt ook voor beide projecten significant per seizoen.

Overeenkomstig de verwachting is in het hoogseizoen (meeste beschikbare vrije dagen en vakanties) op beide projecten het aantal groepen met drie personen of meer het grootst. Minder goed verklaarbaar is het grote percentage respondenten dat in het voorseizoen de projecten alleen bezoekt.

Tabel 28 Verdeling (%) naar groepsgrootte, per seizoen, per project

Groepsgrootte (personen)	Na-seizoen		Winter-seizoen		Voor-seizoen		Hoog-seizoen		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
1	9	47	21	45	63	50	11	40	18	44
2	67	37	45	45	22	39	36	41	38	41
3 of 4	17	13	26	10	14	8	39	16	32	13
> 4	7	3	8	1	1	2	14	4	11	3
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	95	438	134	337	71	501	431	1040	732	2315

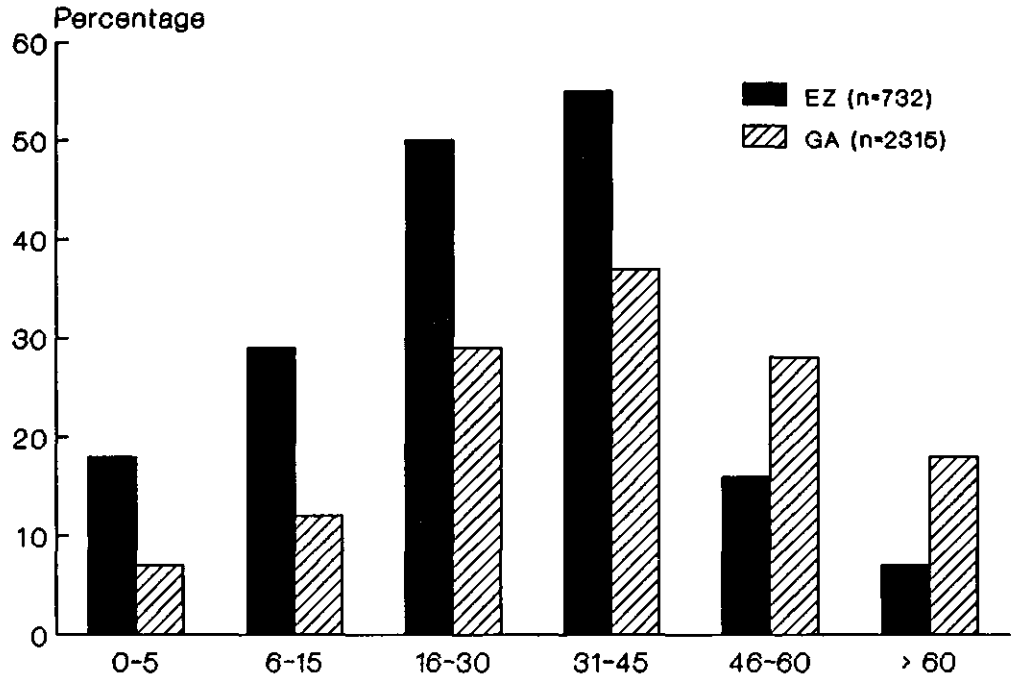
EZ : Ermerzand; interactie met seizoen: Chi^2 (9) = 134,5; $p < 0,001$
GA: Geestmerambacht; interactie met seizoen: Chi^2 (9) = 42,1; $p < 0,001$

Een ander kenmerk van de groep waarmee de respondent het project bezoekt, is de verdeling naar geslacht. In Tabel 29 worden de percentages voor de volgende driedeling gegeven: groepen met meer vrouwen dan mannen, groepen met evenveel vrouwen als mannen, groepen met meer mannen dan vrouwen. Ook éénpersoons "groepen" zijn hierbij gerekend. Uit de tabel blijkt dat mannen op beide projecten enigszins zijn oververtegenwoordigd. Met name op het Geestmerambacht zijn er ruim tweemaal zoveel groepen met meer mannen dan vrouwen. Voor een deel komt dit, doordat op het Geestmerambacht 35% van de groepen bestaat uit mannen die alleen komen. Op het Ermerzand is dit percentage slechts 14%. Het aandeel vrouwen dat alleen de projecten bezoekt, bedraagt op het Geestmerambacht 9% en op het Ermerzand 4%.

Tabel 29 Verhouding naar geslacht binnen de groep waarmee de respondent het project binnenkomt

Verhouding mannen/vrouwen in de groep, waarmee de respondent het project binnenkomt	Ermerzand	Geestmer-ambacht
Meer vrouwen dan mannen	26	20
Evenveel vrouwen als mannen	39	33
Meer mannen dan vrouwen	35	47
Totaal	100	100
N =	732	2315

Nog een kenmerk van de groep is de samenstelling naar leeftijd. Figuur 15 geeft de frequenties van de groepen waarin een bepaalde leeftijdsklasse voorkomt op jaarbasis weer. Het aantal personen van de groep in één leeftijdsklasse wordt dus niet weergegeven in deze figuur. Het is vanuit theoretisch oogpunt minstens zo belangrijk om te weten dat bepaalde leeftijdsklassen in een groep vertegenwoordigd zijn dan om te weten hoeveel personen er in een klasse zitten. Zo kunnen kleine kinderen het recreatiegedrag en recreatiepatroon van de desbetreffende groep sterk beïnvloeden.

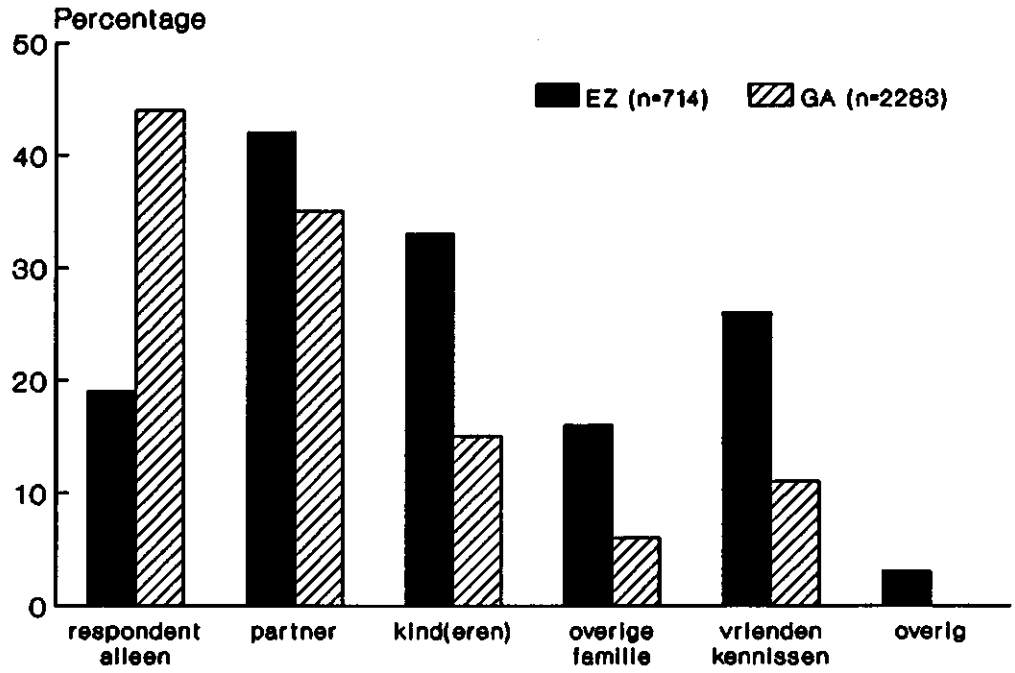
Figuur 15 Leeftijdsklassen binnen de groep van de respondent

Verhoudingsgewijs komen de beide leeftijdscategorieën met jongeren (0-5 jaar en 6-15 jaar) relatief veel voor op het Ermerzand en de oudere leeftijdscategorieën (46-60 jaar en ouder dan 60 jaar) weer relatief vaker op het Geestmerambacht. De beide tussenliggende leeftijdsklassen zijn op beide projecten het vaakst vertegenwoordigd. Of de verschillen tussen beide projecten zijn oorsprong vindt in projectgebonden factoren of aan de bevolkingsopbouw ter plaatse is niet bekend.

Een laatste groepskenmerk dat wordt besproken is de relatie van de respondent met de overige groepsleden. In Figuur 16 wordt de frequentie van de onderscheiden relaties grafisch weergegeven. Ook nu wordt de frequentie gerapporteerd van de groepen met een bepaald type relatie tussen de respondent en de overige groepsleden. Doordat een groot deel van de bezoekers van het Geestmerambacht het project alleen bezoekt (44% versus 19% op het Ermerzand), komen alle typen relaties op het Ermerzand vaker voor dan op het Geestmerambacht. Op het Ermerzand komt men vooral vaker met kind(eren) en vrienden/kennissen.

De frequentie van groepen waarin een bepaald type relatie voorkomt, verschilt per dagtype. Uit Tabel 30 blijkt dat op beide projecten de respondenten met name op werkdagen alleen komen. Voorts worden wederom op beide projecten familierelaties (partner, eigen kinderen, overige familie) vooral zondagen aangetroffen, terwijl de beide projecten op zaterdagen relatief vaak met vrienden/kennissen worden bezocht.

Een ander kenmerk van het bezoek is de (voorgenomen) verblijftijd op het project. Uit Figuur 17 blijkt dat deze op het Ermerzand gemiddeld wat langer is dan op het Geestmerambacht. Zo maken bezoeken met een duur van twee uur of langer op het Ermerzand bijna de helft uit van alle bezoeken (49%), terwijl bezoeken met een dergelijke tijdsduur bij het Geestmerambacht slechts 16% van het totaal uitmaken. Het percentage zeer korte bezoeken (maximaal één kwartier) is bij beide projecten vrijwel gelijk (ongeveer 15%). Op het Geestmerambacht heeft de helft van de bezoeken

Figuur 16 Relaties tussen de respondent en de overige groepsleden

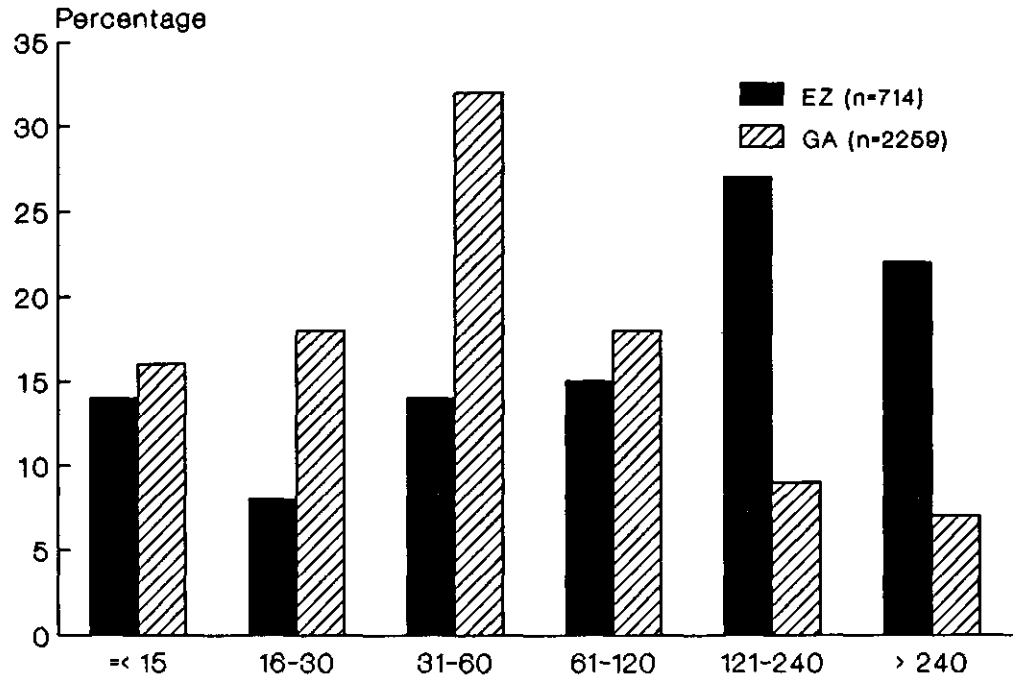
Tabel 30 Percentage groepen waarin het genoemde type relatie voorkomt, per dagtype, per project

Type relatie	Werkdag		Zaterdag		Zondag		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
Partner * #	31	21	35	28	57	54	42	35
(Eigen) kinderen * #	29	10	24	17	39	20	33	15
Overige familie #	13	6	14	9	20	6	16	6
Vrienden, kennissen *	25	11	38	14	24	10	26	11
Respondent is alleen * #	27	58	17	45	10	25	19	44
Totaal	125	106	128	113	150	115	136	111
N =	134	607	243	728	331	916	714	2283

* : interactie met dagtype voor EZ (Ermerzand) significant op 0,05-niveau
# : interactie met dagtype voor GA (Geestmerambacht) significant op 0,05-niveau

een tijdsduur van langer dan een kwartier tot een uur, terwijl op het Ermerzand bezoeken met een dergelijke duur slechts 22% van alle bezoeken vormen.

De (voorgenomen) verblijftijd blijkt te verschillen per dagtype en per seizoen. De resultaten per dagtype staan vermeld in Tabel 31. De kortste (voorgenomen) verblijftijden worden bij beide projecten iets vaker op werkdagen aangetroffen. Verblijftijden van meer dan vier uur worden op het Ermerzand hoofdzakelijk op beide weekenddagen aangetroffen en op het Geestmerambacht op zaterdagen.

Figuur 17 Voorgenomen verblijftijd op het project (minuten)

Tabel 31 Verdeling (%) van de voorgenomen verblijftijd per dagtype, per project

Voorgenomen verblijftijd (minuten)	Werkdag		Zaterdag		Zondag		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
≤ 15	18	17	15	14	10	16	14	16
16 t/m 30	7	19	10	18	9	17	8	18
31 t/m 60	14	29	11	27	14	39	14	32
61 t/m 120	12	20	11	19	19	15	15	18
121 t/m 240	31	8	27	14	21	8	27	9
> 240	18	8	26	10	26	5	22	7
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	136	608	240	776	327	891	714	2259

EZ : Ermerzand; interactie met dagtype: Chi^2 (10) = 22,2; p < 0,05
GA: Geestmerambacht; interactie met dagtype: Chi^2 () = 57,8; p < 0,001

Het patroon voor de voorgenomen verblijftijd per seizoen staat in Tabel 32. In deze tabel valt het grote verschil tussen voor- en hoogseizoen op. Zo worden in het hoogseizoen op beide projecten duidelijk relatief meer bezoeken van meer dan twee uur waargenomen, terwijl deze in het voorseizoen maar zeer beperkt voorkomen. In het voorseizoen komen echter weer veel zeer korte bezoeken voor van minder dan één kwartier (op het Ermerzand vormen deze korte bezoeken zelfs 72% van alle bezoeken in dit seizoen). Deze grote verschillen zijn waarschijnlijk voor een belangrijk deel te wijten aan de verschillen in weersgesteldheid gedurende beide seizoenen. Zo was het voorseizoen extreem nat en koud, terwijl het hoogseizoen werd gekenmerkt door veel warme zomerse dagen, waarbij voor langere tijd verkoeling werd gezocht in of nabij het water. Het na- en winterseizoen verschillen qua verblijftijd niet al te veel. Het

merendeel van de bezoeken wordt gekenmerkt door een verblijftijd van maximaal één uur. Alleen komen in het winterseizoen op het Ermerzand ook relatief veel bezoeken van één tot twee uur voor. Dit hangt waarschijnlijk samen met het schaatsen tijdens het winterseizoen.

Tabel 32 Verdeling (%) van de voorgenomen verblijftijd per seizoen, per project

Voorgenomen verblijftijd (minuten)	Na-seizoen		Winter-seizoen		Voor-seizoen		Hoog-seizoen		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
≤ 15	26	23	22	16	72	20	1	13	14	16
16 t/m 30	29	21	16	22	13	19	3	14	8	18
31 t/m 60	28	29	29	38	6	42	9	25	14	32
61 t/m 120	11	19	28	19	4	12	13	19	15	18
121 t/m 240	3	5	4	2	5	6	40	16	27	9
> 240	3	3	0	3	1	2	35	14	22	7
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	91	423	127	331	71	483	424	1015	714	2259

EZ : Ermerzand; interactie met seizoen: Chi^2 (15) = 547,9; $p < 0,001$
GA: Geestmerambacht; interactie met seizoen: Chi^2 (15) = 252,7; $p < 0,001$

De activiteiten die de respondenten willen en kunnen ondernemen op de projecten zijn van grote invloed op het bezoekpatroon. Een overzicht van de belangrijkste voorgenomen activiteiten wordt in Tabel 33 gegeven. Een respondent mocht maximaal vier activiteiten opgeven. In Tabel 33 worden de percentages voor de verschillende (categorieën van) activiteiten op jaarbasis gerapporteerd. Bij het Ermerzand worden gemiddeld per respondent iets meer dan 2 activiteiten genoemd (2,18), terwijl dit voor het Geestmerambacht ruim 1 activiteit is (1,28). Uit Tabel 33 blijkt dat op het Ermerzand vooral zonnebaden en zwemmen hoog scoren, terwijl op het Geestmerambacht wandelen en fietsen binnen het project de hoogst scorende voorgenomen activiteiten blijken te zijn. Dit laatste is waarschijnlijk (mede) te danken aan het intensieve wandel- en fietspadenstelsel dat op het Geestmerambacht wel aanwezig is en dat op het Ermerzand vrijwel ontbreekt. Opvallend is tevens het verschil bij de deelname aan wintersporten (13% op het Ermerzand versus 1% op het Geestmerambacht). Dit verschil kan worden verklaard doordat er op het Ermerzand gedurende een paar weken kon worden geschaatst (ondiep en beschut water dat snel bevriest), terwijl dit op het Geestmerambacht niet of nauwelijks mogelijk was (diep, onbeschut water dat alleen langs de randen betrekkelijk snel bevriest).

Bij de uitsplitsing naar dagtype en seizoen zijn activiteiten samengevoegd. De oorspronkelijke lijst van 24 met name genoemde activiteiten is ingedikt tot 8 categorieën. Verder is de categorie "anders" buiten de analyse gehouden, omdat de activiteiten die hier onder vallen per dagtype en/of seizoen systematisch kunnen verschillen.

Op het Ermerzand wordt op werkdagen beduidend meer gewandeld en gefietst dan op zaterdagen en zondagen (Tabel 34). In het Geestmerambacht wordt er juist op zondagen meer gewandeld. Waterrecreatie wordt bij beide projecten het minst vaak op zondagen ondernomen en evenals rondkijken, dat juist weer veel op zaterdagen plaatsvindt. Eenduidige verklaringen voor deze verschillen in het activiteitenpatroon per dagtype en per project zijn er niet direct.

Tabel 33 Percentage respondenten dat voornemens is de genoemde activiteit uit te voeren, per project (maximaal vier antwoorden toegestaan)

Voorgenomen activiteit(en)	Ermerzand	Geestmer-ambacht
Wandelen, specifiek op het terrein van het project	16	28
Doorgaande wandeling	0	3
Wandelen tijdens middagpauze	1	1
Fietsen, specifiek op terrein van het project	4	17
Doorgaande fietstocht	6	10
Zonnebaden	49	9
Zwemmen	51	12
Surfen (plankzeilen)	6	5
Kanoën/roeien/zeilen	2	1
Hond uitlaten	2	5
Conditietrainen/trimmen	5	7
Vissen	0	3
(Bal)spelen	7	1
Met kinderen spelen	12	2
Rondkijken	23	7
Duiken	0	0
Lunch nuttigen	6	2
Overig eten/drinken	9	4
Wintersporten (schaatsen, langlaufen, sleetje rijden)	13	1
Anders	6	10
Totaal	218	128
N =	723	2273

Tabel 34 Percentage respondenten dat voornemens is de genoemde activiteit uit te voeren, per dagtype, per project (maximaal vier antwoorden toegestaan)

Voorgenomen activiteit(en)	Werkdag		Zaterdag		Zondag		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
Wandelen * #	21	25	14	28	12	43	17	32
Fietsen *	13	29	8	24	5	25	9	27
Zonnebaden *	50	7	49	15	48	9	49	9
Waterrecreatie * #	55	21	62	23	51	14	54	19
(Bal)spelen	7	1	9	1	7	1	7	1
Met kinderen spelen	12	2	8	3	14	2	12	2
Rondkijken * #	27	7	32	10	15	6	23	7
Eten en drinken #	16	7	12	4	16	5	15	6
Hond uitlaten (alleen voor GA) #	-	6	-	8	-	2	-	5
Totaal	201	105	194	116	168	107	186	108
N =	136	607	245	759	336	915	723	2273

* : interactie met dagtype voor EZ (Ermerzand) significant op 0,05-niveau
# : interactie met dagtype voor GA (Geestmerambacht) significant op 0,05-niveau

Tabel 35 geeft de verschillen in het activiteitenpatroon per seizoen weer. Alle onderscheiden activiteitencategorieën blijken significante verschillen te vertonen met

de seizoenen. Uiteraard is de weersgesteldheid van grote invloed op de activiteiten per seizoen, omdat het vrijwel allemaal weersgevoelige buitenactiviteiten betreft. Zo vinden op beide projecten zonnebaden en watersport voornamelijk in het hoogseizoen plaats, evenals eten en drinken. Deze laatste activiteit hangt hoogstwaarschijnlijk nauw samen met de voorgenomen verblijftijd die in het hoogseizoen veel langer is dan in de andere seizoenen (Tabel 32). De verschillen tussen beide projecten in deelname percentages aan zonnen en waterrecreatie zijn vooral in het hoogseizoen opvallend groot, aangezien beide projecten beschikken over speel-/ en ligweiden en een grote waterplas. Wellicht valt het relatief lage deelname-percentage aan deze beide activiteiten op het Geestmerambacht te verklaren door de zeer nabije ligging van de Noordzeekust, die zich bij uitstek leent voor dergelijke activiteiten.

Tabel 35 Percentage respondenten dat voornemens is de genoemde activiteit uit te voeren, per seizoen, per project (maximaal vier antwoorden toegestaan)

Voorgenomen activiteit(en)	Na-seizoen		Winter-seizoen		Voor-seizoen		Hoog-seizoen		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
Wandelen * #	41	32	20	55	64	33	6	12	17	32
Fietsen * #	34	43	7	16	6	29	8	31	9	27
Zonnebaden * #	7	1	1	0	3	3	77	20	49	9
Waterrecreatie * #	8	5	1	1	10	16	84	38	54	19
(bal)spelen * #	1	1	0	0	0	1	11	2	7	1
Met kinderen spelen * #	1	2	0	1	3	0	19	4	12	2
Rondkijken * #	33	7	28	3	78	9	11	10	23	7
Eten en drinken * #	1	3	1	3	3	5	23	10	15	6
Schaatsen * #	0	0	61	4	0	0	0	0	13	1
Hond uitlaten (alleen voor GA) #	-	9	-	9	-	4	-	2	-	5
Totaal	126	103	119	92	167	100	239	129	199	109
N =	94	437	131	333	69	494	429	1009	723	2273

* : interactie met seizoen voor EZ (Ermerzand) significant op 0,05-niveau
#: interactie met seizoen voor GA (Geestmerambacht) significant op 0,05-niveau

Op het Ermerzand wordt voornamelijk in het na- en voorseizoen gewandeld en rondgekeken (wellicht in combinatie), terwijl in het winterseizoen schaatsen de belangrijkste activiteit vormt. Op het Geestmerambacht wordt in het winterseizoen juist veel gewandeld. Op het Ermerzand wordt vooral in het naseizoen veel gefietst, terwijl op het Geestmerambacht gedurende de winterperiode een duidelijke terugval valt te constateren in het percentage fietsers.

4.3 Kenmerken voorgaande bezoeken

In deze paragraaf worden enige kenmerken besproken die het algemene bezoekpatroon van de respondenten karakteriseren. De eerste vraag die daarbij aan de orde komt is of men het project al eens eerder heeft bezocht. In Tabel 36 staan de antwoorden op deze vraag weergegeven, zowel op jaarbasis als uitgesplitst naar dagtype. Hierbij dient te worden aangetekend dat er grote verschillen binnen de categorie "recidivisten"

mogelijk zijn: de ene respondent heeft het project slechts éénmaal eerder bezocht, een andere respondent bezoekt het project vrijwel dagelijks.

Tabel 36 Verdeling (%) nieuweling/recidivist, per dagtype, per project

Soort bezoeker	Werkdag		Zaterdag		Zondag		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
Nieuweling	16	4	17	4	9	5	13	4
Recidivist	84	96	83	97	91	95	87	96
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	137	623	254	786	340	917	732	2315

EZ : Ermerzand; interactie met dagtype: Chi^2 (2) = 10,2; $p < 0,01$
GA: Geestmerambacht; interactie met dagtype: Chi^2 (2) = 4,2; ns

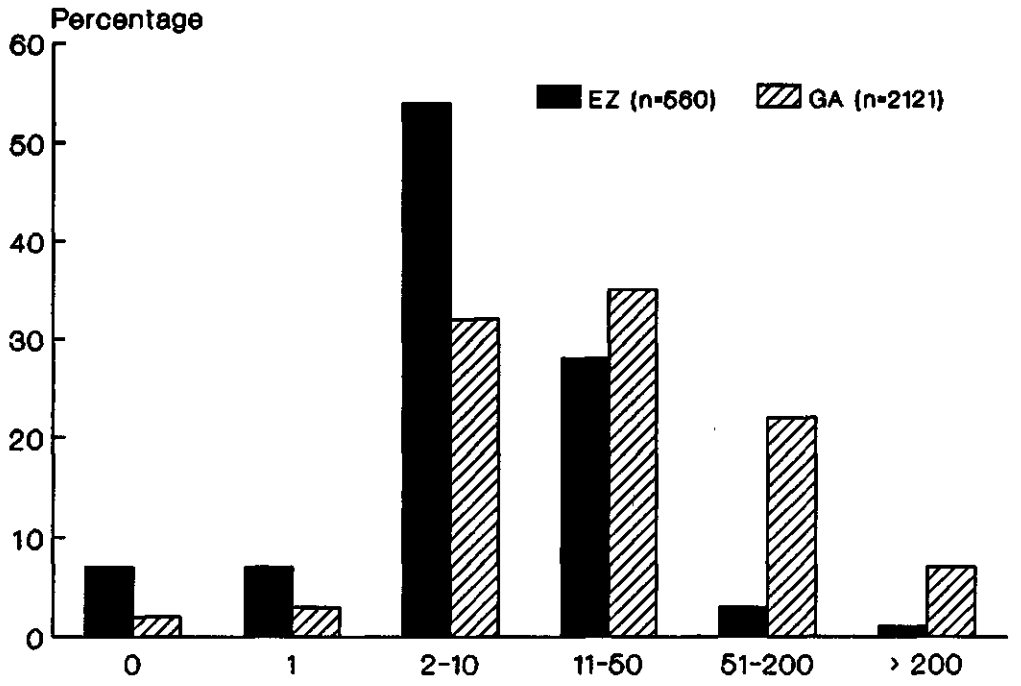
Uit de gegevens op jaarbasis van Tabel 36 blijkt dat bij beide projecten de overgrote meerderheid van de geïnterviewde bezoekers het project al eens eerder heeft bezocht. Bovendien wordt de non-response bij dit onderzoek voor een deel veroorzaakt doordat men al bij eerdere interviewdagen meegewerkt heeft, zodat het percentage geïnterviewde recidivisten eerder een onder- dan een overschatting van het werkelijke percentage zal zijn. Alleen op het Ermerzand verschilt het percentage recidivisten significant per dagtype. Op zondagen is het aandeel van de recidivisten het hoogst. Ook bij de vergelijking tussen de seizoenen blijkt alleen op het Ermerzand een significant verschil te bestaan (zie Tabel 37). Het percentage nieuwelingen is in het naseizoen en in mindere mate in het hoogseizoen opvallend hoog. Dit hangt wellicht samen met het hoge aandeel respondenten dat in het na- en hoogseizoen vanuit een tijdelijke verblijfplaats het Ermerzand bezoekt (Tabel 20).

Tabel 37 Verdeling (%) nieuweling/recidivist, per seizoen, per project

Soort bezoeker	Na-seizoen		Winter-seizoen		Voor-seizoen		Hoog-seizoen		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
Nieuweling	36	6	9	3	6	6	14	5	13	4
Recidivist	64	94	91	98	94	94	86	95	87	96
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	95	438	134	337	71	501	431	1040	732	2315

EZ : Ermerzand; interactie met seizoen: Chi^2 (3) = 36,3; $p < 0,001$
GA: Geestmerambacht; interactie met seizoen: Chi^2 (3) = 6,7; ns

Op het Ermerzand heeft het merendeel van de bezoekers (54%) het project in de 12 maanden voorafgaand aan het interview ca 2 tot 10 keer bezocht. (zie Figuur 18). Bij het Geestmerambacht ligt deze bezoekfrequentie hoger, 64% van de bezoekers bezocht het project vaker dan 10 keer in de 12 maanden voorafgaande aan het interview. Bijna een derde van de bezoekers van het Geestmerambacht bezoekt het project wekelijks of zelfs vrijwel dagelijks. Voor de uitsplitsing naar dagtype en seizoen is gekozen voor een iets afwijkende categorie-indeling. De indeling is nu zo gekozen dat de groep respondenten die een project ongeveer één keer per week bezoekt, ook in één categorie valt (26 tot 75 keer).

Figuur 18 Bezoekfrequentie van recidivisten in de afgelopen 12 maanden (alleen voor degenen waarvan het eerste bezoek meer dan 12 maanden geleden plaatsvond)

Tabel 38 Verdeling (%) naar bezoekfrequentie laatste 12 maanden, per dagtype, per project (alleen recidivisten met eerste bezoek meer dan 12 maanden geleden)

Bezoekfrequentie recidivisten (1e bezoek meer dan 12 mnd terug)	Werkdag		Zaterdag		Zondag		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
0-2	14	7	25	9	27	8	21	8
3-9	38	19	27	18	36	22	36	20
10-25	23	26	27	31	29	30	26	28
26-75	24	25	13	22	7	23	15	24
76-150	0	10	7	13	1	11	1	11
> 150	1	13	1	7	1	7	1	10
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	94	575	198	730	290	830	560	2121

EZ : Ermerzand; interactie met dagtype: Chi^2 (10) = 47,8; $p < 0,001$
GA: Geestmerambacht; interactie met dagtype: Chi^2 (10) = 27,7; $p < 0,01$

Tabel 38 laat zien dat op het Geestmerambacht de hoogste bezoekfrequentie relatief vaker op werkdagen voorkomt. Op het Ermerzand komen op werkdagen relatief weinig bezoekers met lage bezoekfrequenties, maar ook vrijwel geen bezoekers met hoge bezoekfrequenties (meer dan 76 maal). Deze laatste groep wordt vooral op zaterdagen aangetroffen. Dit wil overigens niet zeggen dat frequente bezoekers vrijwel alleen op zaterdagen het Ermerzand bezoeken. Omdat er maximaal 52 zaterdagen in één jaar zitten zullen deze frequente bezoekers ongetwijfeld ook op andere dagtypen het project bezoeken. Voorts komen op het Ermerzand op zaterdagen en zondagen ook relatief veel bezoekers met een zeer lage bezoekfrequentie (0 - 2 keer per jaar). Dit zijn wellicht

bezoekers die alleen op zomerse topdagen het project bezoeken. Tabel 39 geeft de bezoekfrequentie uitgesplitst naar seizoen weer. Het beeld geschetst bij Tabel 38 omtrent bezoekers met lage bezoekfrequenties die de projecten hoofdzakelijk op zomerse topdagen bezoeken, wordt in grote lijnen in Tabel 39 bevestigd. Bezoekers met lage bezoekfrequenties worden op beide projecten veelal aangetroffen in het hoogseizoen en bij het Ermerzand ook in het naseizoen. Dit laatste hangt waarschijnlijk samen met het hoge percentage bezoekers dat in het naseizoen vanuit een tijdelijke verblijfplaats het Ermerzand een enkele keer bezoekt.

Tabel 39 Bezoekfrequenties in de afgelopen 12 maanden, per seizoen, per project (alleen recidivisten met eerste bezoek meer dan 12 maanden geleden)

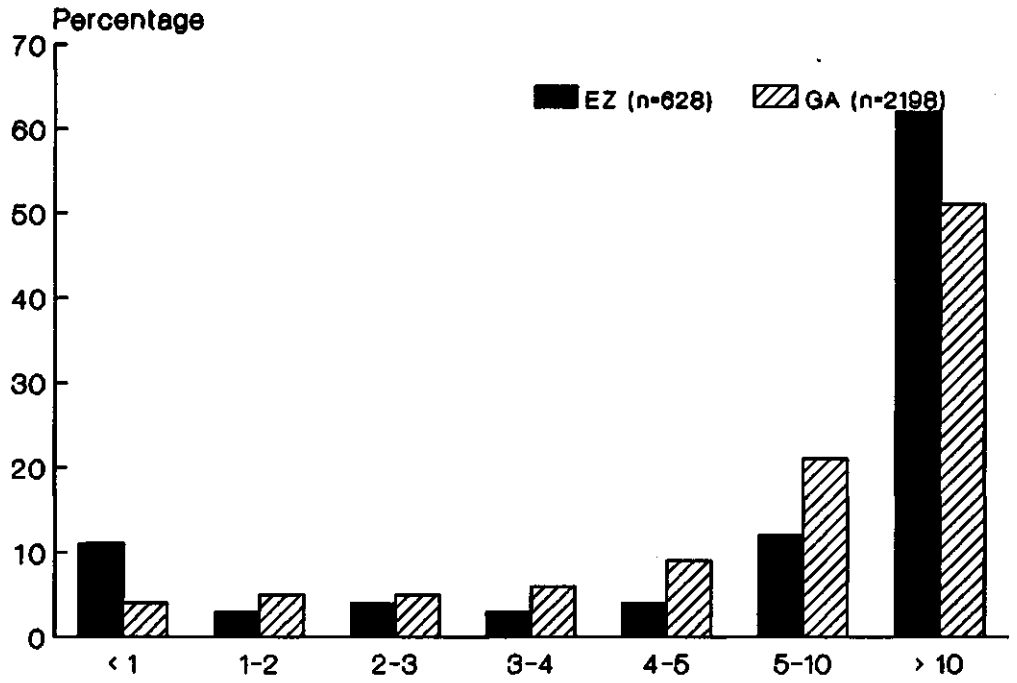
Bezoekfrequentie recidivisten (1e bezoek meer dan 12 mnd terug)	Na-seizoen		Winter-seizoen		Voor-seizoen		Hoog-seizoen		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
0-2	33	7	19	3	9	6	24	12	21	8
3-9	33	15	27	18	5	14	46	25	36	20
10-25	23	27	35	25	20	27	24	31	26	28
26-75	4	20	14	26	63	32	6	20	15	24
76-150	7	14	2	12	1	15	0	7	1	11
> 150	0	17	3	16	2	6	0	5	1	10
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	55	394	120	317	63	464	310	932	560	2121

EZ : Ermerzand; interactie met seizoen: Chi^2 (15) = 150,8; $p < 0,001$
GA: Geestmerambacht; interactie met seizoen: Chi^2 (15) = 177,8; $p < 0,001$

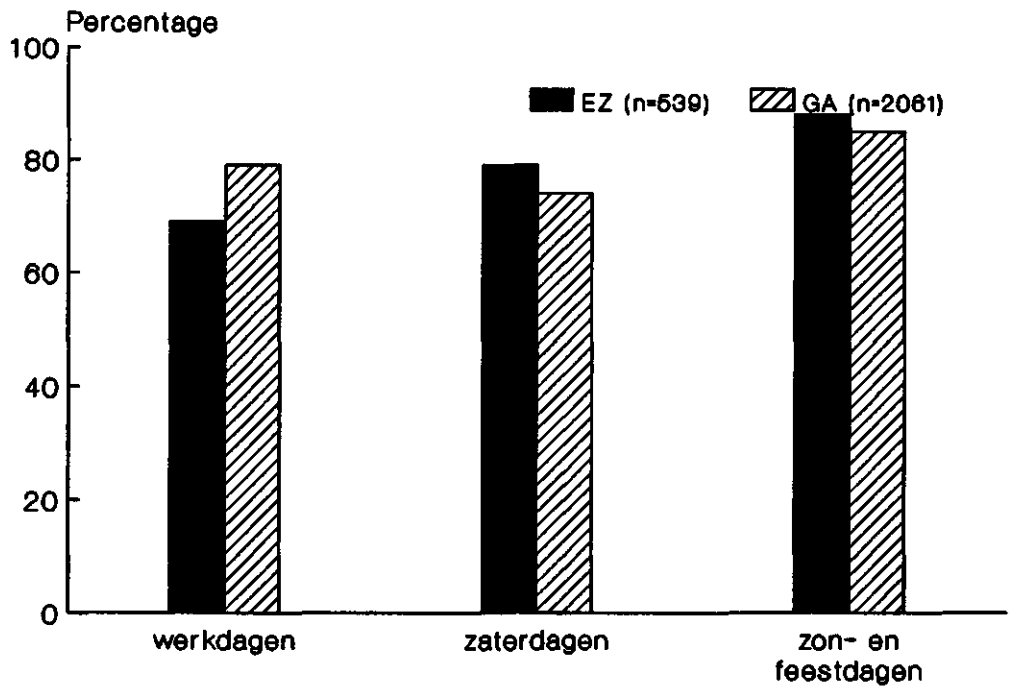
Zeer frequente bezoekers (meer dan 75 bezoeken in de afgelopen twaalf maanden) worden zowel op het Ermerzand als op het Geestmerambacht vooral buiten het hoogseizoen aangetroffen. Dit is echter een enigszins vertekend beeld. Doordat in het hoogseizoen grote aantallen weinig frequente bezoekers (minder dan 10 bezoeken gedurende de afgelopen 12 maanden) naar beide projecten komen, neemt het aantal zeer frequente bezoekers relatief af in het hoogseizoen, terwijl verwacht mag worden dat het absolute aantal zeer frequente bezoekers door de seizoenen heen vrij constant is, omdat zij het project vrijwel dagelijks of wekelijks bezoeken.

Behalve naar de frequentie van het bezoek, is ook gevraagd naar het aantal jaren dat men het project reeds bezoekt. Uit Figuur 19 blijkt dat bij beide projecten meer dan de helft van de respondenten het project al meer dan 10 jaar bezoekt. De verdeling in Figuur 19 komt vrijwel overeen met de verdeling van het aantal jaren dat men woonachtig is in de huidige woonomgeving, zoals weergegeven in het vorige hoofdstuk. Blijkbaar is er een sterke relatie tussen beide kenmerken.

Een andere karakteristiek van het bezoekpatroon betreft de dagtypen waarop men het project bezoekt (Figuur 20). Uit de figuur blijkt dat de verschillen tussen beide projecten en tussen de onderscheiden dagtypen niet erg groot zijn. De meeste respondenten bezoeken de projecten op zon- en feestdagen. Het relatief grote percentage van de respondenten dat het Geestmerambacht op werkdagen bezoekt (79%) in verhouding tot het Ermerzand (69%) kan worden verklaard door de verschillende percentages (vrijwel) dagelijkse bezoekers bij beide projecten (meer dan 150 bezoeken op jaarbasis) (zie Tabel 39): 10% bij het Geestmerambacht versus 1% bij het Ermerzand.

Figuur 19 Aantal jaren dat recidivisten het project al bezoeken

Figuur 20 Dagtypen waarop recidivisten het project bezoeken (meer antwoorden per respondent mogelijk)

Ook is gevraagd of de bezoekfrequentie in de afgelopen 12 maanden anders is geweest dan in de jaren daarvoor. Uit Tabel 40 blijkt dat de respondenten van beide projecten veelal aangeven het project even vaak te hebben bezocht als voorgaande jaren. Bij

het Ermerzand houden de bezoekers die vaker komen en degenen die minder vaak komen, elkaar vrijwel in evenwicht, terwijl op het Geestmerambacht een hogere bezoekfrequentie ongeveer twee keer zo vaak voorkomt als een lagere.

Tabel 40 Wijzigingen in de bezoekfrequentie gedurende de afgelopen twaalf maanden in vergelijking tot de voorgaande jaren (alleen recidivisten met eerste bezoek meer dan twaalf maanden geleden)

Bezoekfrequentie t.o.v. eerdere jaren	Ermerzand	Geestmeram-bacht
Vaker	28	29
Even vaak	42	57
Minder vaak	30	14
Totaal	100	100
N =	559	2098

De redenen voor een wijziging in de bezoekfrequentie staan voor degenen met een hogere bezoekfrequentie weergeven in Tabel 41 en voor degenen met een lagere bezoekfrequentie in Tabel 42.

Tabel 41 Reden(en) voor hogere bezoekfrequentie dan in voorgaande jaren

Reden(en) voor frequenter bezoek	Ermerzand	Geestmer-ambacht
Meer vrije tijd	30	20
Vaker mooi weer	40	17
Project is aantrekkelijker geworden	6	6
Meer activiteiten buitenshuis ondernomen	13	16
Kind(eren) in gezin gekomen	8	4
Andere veranderingen in gezinssamenstelling	6	2
Minder alternatieve bestemmingen	1	1
Familie/kennissen wonen nu in de buurt	1	2
Zelf dichterbij komen wonen	2	11
Anders	19	31
Totaal	125	110
N =	144	596

Bij het Ermerzand valt het hoge percentage respondenten op dat het mooie weer opgeeft als reden voor de hogere bezoekfrequentie in de afgelopen twaalf maanden. Bovendien is meer vrije tijd een belangrijke reden en in mindere mate het feit dat men meer activiteiten buitenshuis is gaan ondernemen. Dezelfde drie redenen worden, echter met een lagere frequentie, ook op het Geestmerambacht genoemd.

Bij de redenen voor minder frequent bezoek (Tabel 42) valt op dat bij het Ermerzand 29% en bij het Geestmerambacht zelfs 40%, andere redenen betreffen dan de voorgecodeerde antwoorden. Twee van de drie aspecten die in Tabel 41 het vaakst werden genoemd als reden voor een frequenter bezoek (vaker mooi weer en meer vrije tijd) worden, echter nu in negatieve zin geformuleerd, als meest voorkomende redenen genoemd voor minder frequent bezoek.

Tabel 42 Reden(en) voor minder frequent bezoek dan in voorgaande jaren

Reden(en) voor minder frequent bezoek	Ermerzand	Geestmer-ambacht
Minder vrije tijd	33	16
Minder vaak mooi weer	31	20
Project is minder aantrekkelijk geworden	2	4
Minder activiteiten buitenshuis ondernomen	1	11
Kind(eren) in gezin gekomen	2	1
Andere veranderingen in gezinssamenstelling	5	3
Meer alternatieve bestemmingen	9	10
Anders	29	40
Totaal	112	105
N =	151	268

Tenslotte is aan alle respondenten gevraagd hoe men van het bestaan van het project op de hoogte was gekomen (Tabel 43). Uit de tabel blijkt dat op het Ermerzand mond tot mond reclame een veel belangrijker rol heeft gespeeld bij het bekend raken met het project dan bij het Geestmerambacht. Zo is 58% van de respondenten op het Ermerzand van het bestaan van het project op de hoogte gekomen doordat men er van anderen over had gehoord, of omdat men met anderen naar het project is meegekomen. Op het Geestmerambacht betreft dit slechts 23%. Op het Geestmerambacht heeft het overgrote deel van de bezoekers het project zelfstandig leren kennen doordat men er in de buurt woont (52%), de aanleg heeft meegemaakt (30%) of het op een andere manier zelf heeft ontdekt (18%). Opvallend is dat bij beide projecten schriftelijke informatie via de krant of folders nauwelijks heeft bijgedragen tot het bekend raken met het project.

Tabel 43 Wijze waarop respondenten van het bestaan van het project op de hoogte raakten

Informatiebron(nen)	Ermerzand	Geestmer-ambacht
Van horen zeggen	35	19
Met anderen meegekomen	23	4
Zelf ontdekt	10	18
In de buurt woonachtig	39	52
Aanleg meegemaakt	7	30
Toevallig langsgekomen	2	2
Via een krant	2	5
Via een bijzondere activiteit	1	1
Via folders	3	1
Anders	4	3
Weet niet	2	0
Totaal	128	135
N =	732	2315

4.4 Conclusies

In dit hoofdstuk zijn karakteristieken van het bezoek ten tijde van het interview en het meer algemene bezoekpatroon van de respondenten aan bod gekomen.

De afstand tot de projecten in combinatie met de ligging van bevolkingscentra is voor een groot deel bepalend voor de verdeling van de respondenten uit de regio's van de projecten. Een relatief eenvoudig project met weinig specifieke voorzieningen als het Ermerzand kent een aanmerkelijk groter verzorgingsgebied (in ruimtelijk opzicht) kent dan het veel grotere en met meer voorzieningen bedeelde Geestmerambacht. Wellicht speelt de concurrentie van het strand en de duinen het Geestmerambacht parten. Overigens zegt het percentage van het aantal respondenten dat een zekere afstand naar het project heeft afgelegd nog niets over het absolute aantal bezoekers dat een bepaalde afstand aflegt. Dit is immers afhankelijk van het totale aantal bezoekers van een project.

De wijze van vervoer naar beide projecten vertoont in samenhang met de afgelegde afstand eveneens forse verschillen. Zo bezoekt meer dan driekwart van de respondenten het Ermerzand per auto, terwijl meer dan de helft van de respondenten het Geestmerambacht per (brom)fiets aandoet.

De gemiddelde groepsgrootte is bij het Ermerzand beduidend hoger dan bij het Geestmerambacht. Met name het percentage respondenten dat het Geestmerambacht alleen bezoekt (44%) is veel hoger dan bij het Ermerzand (18%). Het percentage partners dat deel uitmaakt van de bezoekersgroep verschilt niet al te sterk tussen beide projecten. Andere relaties in de bezoekersgroep (kinderen, overige familie, vrienden/kennissen) komen op het Ermerzand beduidend vaker voor dan op het Geestmerambacht. Ook de meest frequent voorgenomen activiteiten verschillen per project. Op het Ermerzand zijn dit meer stationaire activiteiten als zwemmen en zonnebaden, terwijl op het Geestmerambacht een veel zwaarder accent ligt op mobiele activiteiten als wandelen en fietsen.

Beide projecten worden door een meerderheid van de respondenten al meer dan 10 jaar bezocht. De voorgenomen verblijftijd ligt op het Ermerzand beduidend hoger dan bij het Geestmerambacht, terwijl de bezoekfrequentie beduidend lager ligt. De gemiddelde bezoekfrequentie op het Ermerzand is redelijk stabiel; op het Geestmerambacht is deze enigszins toegenomen. Een duidelijk aanwijsbare reden voor dit verschil is er niet.

Ten aanzien van de verschillen per dagtype, kunnen de volgende opmerkingen worden gemaakt. Voor het Geestmerambacht valt ten aanzien van de afgelegde afstand op zondagen een toename te constateren van zowel de kortste onderscheiden afstandsklasse als de langste. De reistijd op het Geestmerambacht is op zondagen wat langer, terwijl ook het aandeel van voetgangers op zondagen sterk toeneemt, wat logisch samenhangt met de kortere afgelegde afstand en een langere reistijd. Voor het Ermerzand zijn dergelijke verbanden niet gevonden. Opvallend is dat vooral op zaterdagen de verblijftijd langer is dan gemiddeld. De respondenten bezoeken beide projecten op zondagen vaker in groepsverband (en dan vooral in gezinsverband) dan op doordeweekse dagen. Respondenten met relatief hoge bezoekfrequenties worden met name op werkdagen aangetroffen. De opgegeven verschillen in activiteitenpatroon per dagtype zijn niet eenduidig verklaarbaar.

Bij de verschillen per seizoen, blijken na- en hoogseizoen soms sterke overeenkomsten te vertonen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de wijze van vervoer naar de beide projecten

(een toename van het fietsgebruik in deze beide seizoenen). Daarnaast wijkt het hoogseizoen vaak af van de overige seizoenen zoals ten aanzien van de voorgenomen verblijftijd, het voorgenomen activiteitenpatroon en de bezoekfrequentie van recidivisten. De weersomstandigheden spelen hierbij waarschijnlijk een belangrijke rol.

5 CONCURRENTIEPOSITIE

5.1 Algemene concurrentiepositie

In deze eerste paragraaf wordt ingegaan op de positie van het bezoeken van de recreatieprojecten ten opzichte van andere vormen van vrijetijdsbesteding. In paragraaf 5.2 wordt meer specifiek ingegaan op de positie van de beide projecten ten opzichte van soortgelijke projecten. In de laatste paragraaf van dit hoofdstuk, wordt gekeken naar punten waarop de bezoekers de projecten voor verbetering vatbaar achten.

Om inzicht te krijgen in de positie van openluchtrecreatieprojecten in het vrijetijdsbestedingspatroon, is gevraagd of de respondenten ook hebben overwogen om een andere (recreatie)activiteit te gaan ondernemen in plaats van het bezoeken van een recreatieproject (niet specifiek het Ermerzand of het Geestmerambacht). In Tabel 44 staan de antwoorden op deze vraag weergegeven, onderscheiden naar dagtype.

Tabel 44 Verdeling (%) naar het al dan niet hebben overwogen van alternatieve activiteiten, per dagtype, per project

Wel/geen alternatieve activiteit overwogen	Werkdag		Zaterdag		Zondag		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
Wel	20	27	31	18	31	32	26	28
Niet	80	73	69	82	69	68	74	72
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
N =	134	618	249	784	337	897	720	2285

EZ : Ermerzand; interactie met dagtype: Chi^2 (2) = 6,5; $p < 0,05$
GA: Geestmerambacht; interactie met dagtype: Chi^2 (2) = 44,6; $p < 0,001$

Op jaarbasis verschilt het percentage van de bezoekers dat een alternatieve activiteit heeft overwogen op beide projecten niet noemenswaardig van elkaar (ruim een kwart). Er zijn echter wel fluctuaties gedurende de dagtypen. Zo overwegen bezoekers van beide projecten op zondagen relatief vaak een andere alternatief. Op werkdagen overwegen bezoekers van het Ermerzand duidelijk minder vaak een alternatief, terwijl dit voor bezoekers van het Geestmerambacht op zaterdagen het geval is.

Aan degenen die aangaven andere activiteiten overwogen te hebben, is vervolgens gevraagd aan te geven welke activiteiten dit dan betrof. Tabel 45 laat zien, dat meestal één alternatief is overwogen (totaal percentage van de tabel voor beide projecten een fractie groter dan 100%). Op het Ermerzand zijn met name wandelen/fietsen (in het landelijk gebied of elders) buiten het project overwogen (22%) en stadsbezoek, al dan niet gecombineerd met winkelen/flaneren (22%). Daarnaast valt 35% van de overwogen alternatieve activiteiten buiten de in de vragenlijst genoemde activiteiten. Bij de bezoekers van het Geestmerambacht die een alternatieve activiteit overwogen hebben, is strandbezoek de meest genoemde alternatieve activiteit (20%), naast wandelen/fietsen (in het landelijk gebied of elders; 17%).

Tabel 45 Percentage respondenten dat de genoemde activiteiten als alternatief voor bezoek van een recreatieproject heeft overwogen, per project en op jaarbasis

Overwogen activiteit(en)	Ermerzand	Geestmer-ambacht
Fietsen/wandelen in landelijk gebied	11	6
Fietsen/wandelen elders	11	11
Familiebezoek	5	8
In tuin zitten	3	6
Lezen/rusten thuis	9	5
Bezoek openluchtzwembad	6	1
Stadsbezoek	12	5
Strandbezoek	3	20
Sporten/sport kijken (niet op TV)	5	9
Tuinieren thuis of in volkstuin	1	2
TV kijken	5	7
Hobbyen/klussen in/rondom huis	6	7
Winkelen/flaneren	10	4
Bezoek attractiepark	3	1
Bezoek museum	0	0
Anders	35	26
Totaal	125	118
N =	164	616

Een laatste vraag, gesteld aan de subgroep van respondenten die minstens één andere activiteit overwogen heeft, luidt waarom hun keuze in het voordeel van het bezoek aan een recreatieproject in het algemeen is uitgevallen (Tabel 46).

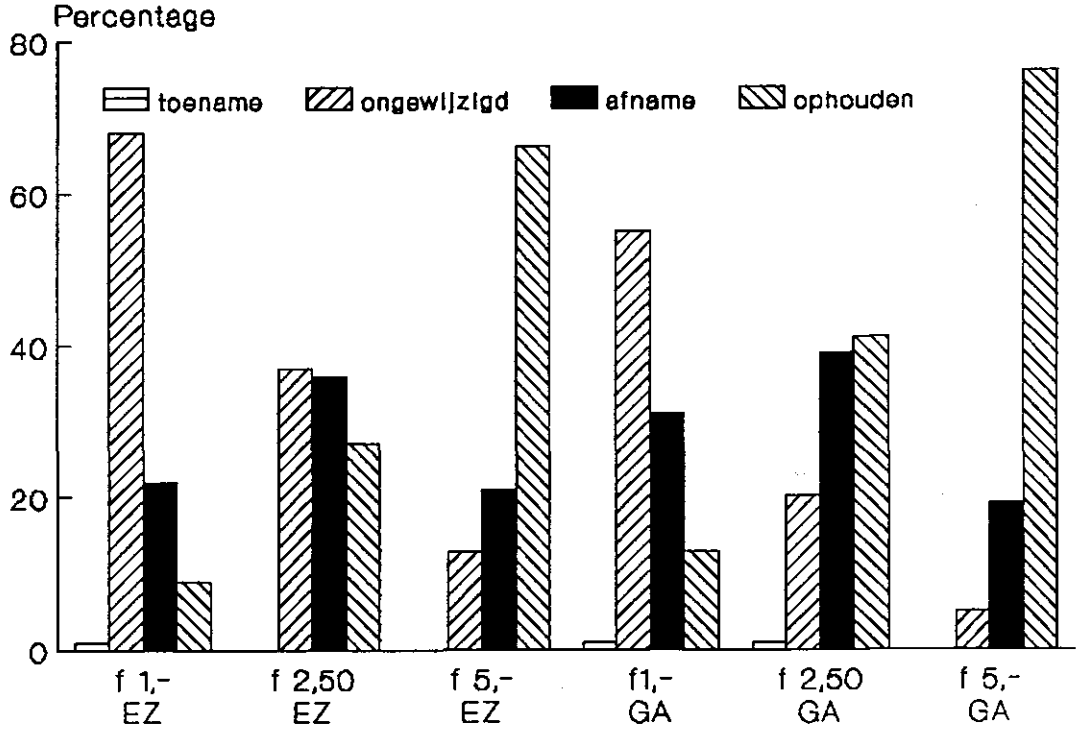
Tabel 46 Percentage respondenten dat genoemde reden opgeeft in verband met keuze voor bezoek aan het project, per project op jaarbasis

Reden(en) keuze in voordeel bezoek project	Ermerzand	Geestmer-ambacht
Mooi weer	53	33
Activiteiten-mogelijkheden	8	12
Grootste voorkeur	18	16
Voorkeur van anderen (bijv. de kinderen)	10	2
Tevoren afgesproken	1	4
Elders te druk	7	6
Goedkoop	9	5
Kost weinig moeite	8	6
Rustiger dan elders	5	7
Prettig om buiten te zijn	20	16
Anders	33	34
Totaal	172	141
N =	155	598

Op beide projecten worden "mooi weer", gevolgd door "prettig om buiten te zijn " en "grootste voorkeur" als de belangrijkste redenen aangevoerd om een recreatieproject te bezoeken. Ook bij deze vraag zijn de percentages bij de categorie "anders" relatief

hoog. In vergelijking met het Geestmerambacht wordt bij het Ermerzand vaak als reden opgegeven dat dit de voorkeur van andere leden van de bezoekersgroep was. Gelet op de groepssamenstelling bij beide projecten (zie hoofdstuk 4) is het logisch, dat deze antwoordcategorie bij het Ermerzand veelvuldiger voorkomt, omdat veel minder respondenten het Ermerzand alleen bezoeken bij het Geestmerambacht.

Een laatste vraag in deze paragraaf betreft het effect van een eventuele entreeheffing op de bezoekfrequentie, zoals door de respondenten zelf wordt ingeschat. Hierbij is gevraagd naar het effect bij drie verschillende geldbedragen. De antwoorden geven een indicatie van de waarde die de recreant toekent aan het bezoek van het project. Uit Figuur 21 blijkt dat bij een entreeheffing van f 1,- bij beide projecten 1% van de bezoekers de bezoekfrequentie zou verhogen. Blijkbaar hebben deze respondenten positieve verwachtingen van de effecten van entreeheffing (zoals een betere service, meer voorzieningen op het project enz). Daar staat tegenover dat bij het Ermerzand 22% en op het Geestmerambacht zelfs 31% van de bezoekers minder vaak zou komen, terwijl op het Ermerzand 9% en op het Geestmerambacht 13% van de bezoekers geheel zou ophouden met het bezoeken van het project bij een entreeheffing van f 1,- pp. Naarmate het bedrag van de entreeheffing verder stijgt, wordt de bezoekfrequentie sterker nadelig beïnvloed. Zo staakt op het Ermerzand 66% en op het Geestmerambacht 76% van de respondenten het bezoek aan de project geheel bij een entreeheffing van f 5,- pp. In het algemeen is de reactie op entreeheffing bij het Geestmerambacht nog iets heftiger dan op het Ermerzand. Mogelijke oorzaak van dit verschil tussen beide projecten is dat op het Ermerzand reeds een vorm van entreeheffing (parkeergeldheffing) plaatsvindt, zodat daar al een zekere gewenning aan entreeheffing kan zijn opgetreden.

Figuur 21 Het effect van entreeheffing naar eigen zeggen op de bezoekfrequentie, voor drie verschillende bedragen

Ook ligt de gemiddelde bezoekfrequentie op het Geestmerambacht hoger dan op het Ermerzand (zie hoofdstuk 4), waardoor een eventuele entreeheffing gemiddeld een zwaardere financiële belasting tot gevolg heeft voor bezoekers van het

Geestmerambacht in vergelijking met bezoekers van het Ermerzand. Bovendien is de gemiddelde verblijftijd op het Ermerzand langer dan op het Geestmerambacht. Uit voorgaande objectinterviews (De Bruin et al., 1991) blijkt dat de mate van acceptatie van entreeheffing groter is naarmate de (voorgenomen) verblijftijd langer is.

Voor beide projecten is echter duidelijk dat entreeheffing, hoe gering ook, een sterke (negatieve) invloed zal hebben op het aantal malen dat men het project bezoekt. Hieruit kan echter niet zonder meer worden geconcludeerd dat men het bezoek aan een dergelijk recreatieproject **dus** (geldelijk) laag waardeert. Doordat er in de omgeving van beide projecten min of meer gelijksoortige voorzieningen zijn die wel gratis toegankelijk zijn (zoals in Noord-Holland (ingerichte) meren en plassen en het strand met de duinen en in Drenthe naburige recreatieplassen) is het denkbaar dat er sprake is van een gemeten "uitwijkgedrag" naar deze "concurrerende" voorzieningen, zolang deze gratis toegankelijk zijn. Op deze concurrentiepositie wordt in de volgende paragraaf nader ingegaan.

5.2 Concurrentiepositie ten opzichte van soortgelijke projecten

In deze paragraaf wordt meer expliciet ingegaan op de positie ten opzichte van andere soortgelijke recreatieprojecten. Een eerste vraag in dit verband is of men inderdaad ook andere, soortgelijke projecten bezoekt. Op het Ermerzand bezoeken 419 respondenten (57%) ook andere soortgelijke projecten. Voor het Geestmerambacht ligt dit percentage zelfs op 77% (1786 respondenten). Van de respondenten die andere projecten bezoeken wordt in Tabel 47 aangegeven hoeveel andere projecten zij bezoeken.

Tabel 47 Verdeling (%) naar aantal andere projecten dat men bezoekt, per project op jaarbasis

Aantal andere projecten dat men bezoekt	*Ermerzand*	*Geestmer-ambacht*
1	49	62
2	32	24
3	16	9
4	2	4
> 4	0	1
Totaal	100	100
N =	419	1786

Meestal worden behalve het Ermerzand of Geestmerambacht nog één à twee andere projecten bezocht. Op het Ermerzand bezoekt nog een relatief groot deel (16%) van de respondenten die andere projecten bezoeken, zelfs drie andere projecten. Er zijn bij beide projecten nauwelijks respondenten die meer dan drie andere projecten bezoeken.

De volgende vraag, die alleen werd gesteld aan degenen die wel andere projecten bezoeken, luidde welke andere projecten men dan wel bezocht. De antwoorden hierop verschillen uiteraard per project. In de vragenlijst werden vijf van de dichtstbij gelegen min of meer vergelijkbare projecten met name genoemd. Op het Geestmerambacht is verder "strand/duinen" nog toegevoegd, ook al is de vergelijkbaarheid in dit geval

discutabel. Bovendien had de respondent de mogelijkheid om zelf nog andere projecten te noemen. De resultaten voor het Ermerzand staan weergegeven in Tabel 48, waarbij alleen die projecten staan weergeven die, door minimaal 5% van de bezoekers die andere projecten bezoeken, worden bezocht. Vier van de vijf in de vragenlijst voorgecodeerde projecten blijken tevens de meest bezochte "concurrerende" projecten te zijn. Het voorgecodeerde Stieltjes (2%) werd echter beduidend minder druk bezocht dan de verder weg gelegen Oldemeyer (9%). Opvallend hoog was nog het aandeel van het project "Schlosz Dankern" (5%), in Duitsland. Blijkbaar vormt de landsgrens voor dergelijke vormen van dagrecreatie in steeds geringere mate een barrière. Er waren verder geen projecten die meer dan 1% van de respondenten bezocht.

Tabel 48 Andere projecten die bezoekers van het Ermerzand eveneens bezoeken, op jaarbasis

Project	Percentage
Hutteheugte	37
Oldemeyer	9
Schlosz Dankern	5
Kibbelkoele	52
Rietplas	34
Schoonhoven	13
Totaal	150
N =	419

In Tabel 49 worden de resultaten voor het Geestmerambacht gepresenteerd. De vijf in de vragenlijst genoemde recreatieprojecten bleken ook de best bezochte alternatieve projecten te zijn. Daarnaast werden Twiske en Spaarnwoude ieder nog door 2% van de respondenten bezocht. Toch valt het bezoek aan de "concurrerende" recreatieprojecten in het niet als wordt gekeken naar het aandeel van het strand en de duinen (94%). Het is echter de vraag in hoeverre het strand en de duinen met hun unieke kenmerken eenzelfde functie vervullen in vergelijking met overige "man made" recreatieprojecten. Hiermee wordt bedoeld dat er wel concurrentie bestaat in de zin van beschikbare vrije tijd voor een bezoek aan het andere project, maar misschien minder in de zin van de gelegenheid die het project biedt om specifieke doelen te realiseren.

Tabel 49 Andere projecten die bezoekers van het Geestmerambacht eveneens bezoeken, op jaarbasis

Project	Percentage
Alkmaarder- en Uitgeestermeer	19
De Leyen	5
Dirkshoorn	11
De Weel	6
Ursemmerplas	9
Strand/duinen	94
Totaal	144
N =	1786

De laatste vraag over de concurrentiepositie van de onderzochte projecten is, waarom men tijdens het interview juist voor het onderzochte project heeft gekozen in plaats van voor een "concurrerend" project. Tabel 50 laat zien dat voor beide projecten de

afstand tot het project (dichtbij/korte reistijd) van overwegend belang was bij de keuze van het recreatiedoel. De situering van dergelijke projecten ten opzichte van bevolkingscentra is derhalve van groot belang voor een goede functievervulling. Ook de twee navolgende redenen zijn voor beide projecten hetzelfde (de rust op het project en de aantrekkelijkheid).

Tabel 50 Percentage van de respondenten dat het genoemde alternatief opgeeft als reden voor keuze van juist het onderzochte project, per project op jaarbasis

Reden(en) voor bezoek aan juist het onderzochte project	Ermerzand	Geestmer-ambacht
Dichtbij/korte reistijd	61	70
Rustig project	24	22
Gezellig/veel te doen	4	4
Gratis toegankelijk	5	12
Aantrekkelijk	17	17
Waterpartijen	9	5
Natuurlijk ingericht	7	7
Mooie beplanting	4	6
Goed/gemakkelijk bereikbaar	11	14
Goede parkeergelegenheid	7	6
Speelmogelijkheden voor kinderen	12	3
Waterrecreatie	15	11
Goede wandelmogelijkheden	4	10
Goede fietsmogelijkheden	7	12
Speel-/ligweiden	3	1
Schoon/net gebied	9	5
Toiletten	11	2
Goede waterkwaliteit	4	2
Uit gewoonte	9	6
Min of meer toevallig	10	5
Anders	14	15
Totaal	247	235
N =	712	2272

Na terugbrenging van het aantal redenen tot tien categorieën is gekeken naar effecten van dagtype en/of seizoenen op de frequentie, waarmee een reden genoemd wordt. Voor bepaalde redenen blijken er significante verschillen te bestaan tussen de dagtypen, met name bij het Geestmerambacht. Tabel 51 geeft hiervan een overzicht. De bereikbaarheid wordt op zondagen relatief minder van belang geacht dan op de beide andere dagtypen. De rust in het project wordt voor beide projecten voornamelijk op werkdagen genoemd als reden voor bezoek van het project. Dit stemt overeen met het meestal geringere aantal bezoekers op werkdagen in verhouding tot de weekenddagen. Op beide weekenddagen daarentegen is de gezelligheid weer van grotere betekenis. Ook zijn er verschillen tussen beide projecten. Zo zijn op het Ermerzand de basiskwaliteiten/-voorzieningen het minst van belang op zondagen, terwijl deze voor het Geestmerambacht op zondagen juist het belangrijkste worden gevonden. Hetzelfde geldt voor wandelen en fietsen. Op het Ermerzand zijn dergelijke voorzieningen met name op werkdagen een belangrijke reden om juist dit project te bezoeken, terwijl op het Geestmerambacht dergelijke voorzieningen op zondagen een belangrijke reden vormen om juist het Geestmerambacht te bezoeken. Deze verdeling

stemt in grote lijnen overeen met het activiteitenpatroon per dagtype per project, zoals weergegeven in hoofdstuk 4. Blijkbaar leggen de bezoekers een vrij rechtstreeks verband tussen deze voorgenomen activiteiten, de erbij benodigde voorzieningen en de locatiekeuze.

Tabel 51 Percentage respondenten dat het genoemde alternatief als reden opgeeft voor bezoek aan juist het onderzochte project, per dagtype, per project

Reden(en) om juist het onderzochte project te bezoeken	Werkdag		Zaterdag		Zondag		Jaarbasis	
	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA	EZ	GA
Bereikbaarheid #	67	75	62	74	65	70	66	73
Rustig gebied * #	34	27	12	12	15	19	24	22
Gezellig/veel te doen * #	2	3	13	4	4	5	4	4
Gratis toegankelijk #	3	11	8	9	5	14	5	12
Visuele aantrekkelijkheid #	32	27	33	24	31	32	32	29
Basiskwaliteiten/-voorzieningen * #	30	10	29	13	21	15	26	12
Plaatsgebonden recreatievormen #	23	13	31	22	24	11	24	13
Wandelen/fietsen * #	15	19	7	19	8	25	11	21
Uit gewoonte * #	11	8	14	4	5	5	9	6
Min of meer toevallig	10	4	14	5	10	5	10	5
Totaal			223	186	188	201	211	197
N =	132	614	249	764	335	898	712	2272

* : interactie met dagtype voor EZ (Ermerzand) significant op 0,05-niveau
# : interactie met dagtype voor GA (Geestmerambacht) significant op 0,05-niveau

5.3 Beoordeling van het project

In deze paragraaf worden enige resultaten weergegeven die betrekking hebben op de beoordeling van de onderzochte projecten. Één van de vragen in dit verband, is die naar de bereikbaarheid van het project. Op het Ermerzand vond 96% de bereikbaarheid goed. De resterende 4% vond dat het met de bereikbaarheid minder goed is gesteld. Bij het Geestmerambacht had minder dan 2% van de respondenten opmerkingen over de bereikbaarheid van het project. De overgrote meerderheid van de bezoekers vinden de projecten goed bereikbaar.

Aan degenen die de bereikbaarheid van de projecten niet goed vonden is naar de reden van de minder goede bereikbaarheid gevraagd (Tabel 52).

Bij beide projecten geeft een relatief groot deel van de respondenten als reden een slechte/onvoldoende bewegwijzering. Daarnaast wordt op het Ermerzand het aantal toegangswegen en het aantal toegangen als problematisch beschouwd. Op het Geestmerambacht worden tevens de slechte bereikbaarheid per openbaar vervoer en gevaarlijke toegangswegen als belangrijke redenen voor een minder goede ontsluiting naar voren gebracht. Met name voor het Ermerzand is het opvallend dat de slechte bereikbaarheid per openbaar vervoer niet vaker als reden naar voren komt. Het Ermerzand kan in de praktijk namelijk niet of nauwelijks per openbaar vervoer worden bereikt. Het aandeel van het openbaar vervoer in de wijze van vervoer naar het Ermerzand is dan ook 0% (zie hoofdstuk 4). Degenen die het Ermerzand momenteel bezoeken ervaren dit klaarblijkelijk niet als een probleem, omdat zij het project toch

wel kunnen bereiken met eigen vervoer. Wellicht zal onder de non-participanten het gebrek aan openbaar vervoer zich wel manifesteren als een reëel probleem. Ook bij het Geestmerambacht is het aandeel van het openbaar vervoer 0%. Toch ervaren slechts 8 van de ruim 2200 respondenten de ontsluiting per openbaar vervoer als een probleem. Blijkbaar staat het gebruik van dergelijk vervoer voor het bezoeken van openluchtrecreatieprojecten zo ver bij de bezoekers vandaan, dat men niet eens de neiging heeft om dit als een kritiekpunt naar voren te brengen.

Tabel 52 Opgegeven reden(en) voor minder goede bereikbaarheid in percentages, op jaarbasis

Reden(en) minder goede bereikbaarheid	Ermerzand	Geestmer-ambacht
Te ver van woonplaats	11	4
Onvoldoende toegangswegen	22	2
Gevaarlijke toegangswegen	1	16
Te weinig toegangen	22	6
Slecht bereikbaar met openbaar vervoer	2	27
Onvoldoende voet-/fietspaden	6	9
Moet (te) ver omrijden	3	6
Veel barrières	0	1
Slecht/onvoldoende bewegwijzerd	36	27
Overig	8	16
Totaal	111	114
N =	30	36

De respondenten is ook meer in het algemeen gevraagd of ze kritiek hadden op bepaalde aspecten van het project (Tabel 53). Beide projecten verschillen wat dit aangaat niet veel van elkaar. Zo heeft op het Ermerzand 35% van de respondenten (257 personen) punten van kritiek en bij het Geestmerambacht 37% van de respondenten (858 personen). Vervolgens werd met een voorgecodeerde lijst van mogelijke kritiekpunten nagegaan, waarop de kritiek zich toespitste. Deze lijst, met bijbehorende percentages, is weergegeven in Tabel 53.

Bij beide projecten valt op dat de categorie "anders" de hoogste score heeft, hoewel de lijst van mogelijke kritiekpunten gebaseerd is op bestaande literatuur. Voorts springt bij elk van de projecten er één categorie uit. Bij het Ermerzand is dit de entreeheffing (parkeergeldheffing), die gedurende de zomermaanden fors werd opgetrokken in vergelijking met voorgaande jaren en bij het Geestmerambacht de last van honden of het residu ervan, ondanks allerlei beperkende maatregelen die er gelden voor honden. Het geringere aantal klachten over honden op het Ermerzand houdt waarschijnlijk verband met het feit dat het in de zomermaanden verboden is honden naar het Ermerzand mee te nemen.

Een vraag die min of meer aan de punten van kritiek is gerelateerd, betreft het al dan niet hebben van wensen ter verbetering van het project. Op het Ermerzand geeft 29% van de respondenten aan wensen te hebben. Op het Geestmerambacht is dit 22%. Het percentage respondenten met punten van kritiek is bij beide projecten derhalve groter dan het percentage respondenten dat wensen heeft. Niet alle punten van kritiek worden derhalve als een wens geformuleerd (bijvoorbeeld: het punt van kritiek dat er teveel zwerfvuil op het project aanwezig is, wordt niet altijd vertaald in een wens tot meer prullenbakken of het vaker ledigen van de prullenbakken).

Tabel 53 Percentage respondenten met punten van kritiek, dat genoemde punt inderdaad als punt van kritiek heeft, per project op jaarbasis

Punt(en) van kritiek	Ermerzand	Geestmer-ambacht
(Zwerf)vuil	9	7
Te weinig afvalbakken	3	3
Te weinig/slechte toiletten	5	3
Onveilige verkeerssituatie	1	4
Te weinig parkeerruimte	1	2
Onveilig (zwem)water	2	3
Onveilig ingericht	0	1
Onaantrekkelijk ingericht	0	1
Te druk	2	7
Te rustig	0	0
Te weinig toezicht	5	2
De entreeheffing	32	1
Moeilijk bereikbaar	1	0
Hinder van anderen	3	7
Last van honden	9	25
Hondepoep	5	10
Onvoldoende eet-/drinkgelegenheid	9	1
Vies water	11	9
Slecht onderhouden	1	2
Anders	39	44
Totaal	138	132
N =	257	858

Tabel 54 Percentage van de respondenten op het Ermerzand met wensen die de genoemde wens naar voren brengen (indien 4% of meer), op jaarbasis

Wens(en) ter verbetering van het project	Percentage
Meer speelvoorzieningen voor kinderen	4
Organiseren wateractiviteiten	5
Verhuur waterfietsen	4
Verhuur kano's	5
Waterski-kabelbaan	4
Aanleg camping	7
(Meer) toiletten	11
Douches/wasgelegenheid	8
(Meer) restauratieve voorzieningen	28
(Meer) zitgelegenheid (bankjes e.d.)	5
Overige wensen (door minder dan 4% genoemd)	56
Totaal	137
N =	213

Ook nu weer is gevraagd, indien de respondent wensen had, wat deze wens(en) inhield(en). Alleen betrof het hier geen voorgecodeerde lijst van wensen, maar een open vraag. Omdat de wensen van de respondenten op sommige punten vrij project-specifiek

zijn, worden ze ook per project gepresenteerd (Tabel 54 en Tabel 55). In deze tabellen zijn alleen die wensen opgenomen die door minstens 4% van de respondenten met wensen geuit werden. In aanhangsel 5 is de meer uitgebreide lijst met wensen te vinden.

Op het Ermerzand (Tabel 54) betreffen veel wensen (meer) restauratieve voorzieningen, op enige afstand gevolgd door de wens tot (meer) toiletten. Bij het Geestmerambacht is er niet een wens die er duidelijk uitspringt (Tabel 55). De meest algemeen gehoorde wens betreft het plaatsen van (meer) zitbankjes. Ondanks het hoge percentage respondenten dat aangeeft last te hebben van honden, bestaan er betrekkelijk weinig wensen om het gebruik van het Geestmerambacht door honden te beperken. Overeenkomstige wensen op beide projecten betreffen de aanleg van (meer) speelvoorzieningen voor kinderen, (meer) toiletten, (meer) restauratieve voorzieningen en (meer) zitgelegenheid (bankjes e.d.).

Tabel 55 Percentage respondenten op het Geestmerambacht met wensen die de genoemde wens naar voren brengen (indien 4% of meer), op jaarbasis

Wens(en) ter verbetering van het project	Percentage
Meer speelvoorzieningen voor kinderen	7
(Meer) toiletten	8
(Meer) restauratieve voorzieningen	5
(Meer) zitgelegenheid (bankjes e.d.)	10
Kleedhokjes/toiletten hele jaar open	4
Uitlaatplaatsen voor honden	6
Overige wensen (door minder dan 4% genoemd)	75
Totaal	115
N =	517

5.4 Conclusies

De beslissing om een recreatieproject te bezoeken wordt, zo lijkt het althans, niet gekenmerkt door een beslissingsproces waarbij veel alternatieve (recreatie)activiteiten worden overwogen. Op beide projecten geeft bijna driekwart van de ondervraagden aan geen alternatieve activiteit te hebben overwogen, terwijl degenen die aangaven dat wel te hebben overwogen, meestal maar één andere activiteit in beschouwing hebben genomen. Blijkbaar is het bezoeken van een recreatieproject voor veel respondenten (gedurende bepaalde delen van het jaar) een vrij vanzelfsprekende zaak. Bovendien is een deel van de alternatieve activiteiten die men heeft overwogen, overeenkomstig aan de activiteiten die men op recreatieprojecten kan doen (wandelen, fietsen), zodat in een aantal gevallen alleen sprake is van een afweging over de locatiekeuze.

Meer dan de helft van de respondenten op het Ermerzand (57%) en meer dan driekwart van de respondenten van het Geestmerambacht (77%) bezoekt wel eens een ander recreatieproject. Meestal is er sprake van één of twee andere dichtbij gelegen projecten die men ook bezoekt. Verder gaan bezoekers van het Geestmerambacht in groten getale naar het nabijgelegen strand en de duinen.

Veruit de belangrijkste reden om juist het Ermerzand of het Geestmerambacht te bezoeken in plaats van een ander project, blijkt de korte afstand en in samenhang hiermee, de korte reistijd naar het project te zijn. Aangezien bij het Ermerzand de meeste bezoekers binnen een straal van 15 km van het project afkomstig zijn en bij het Geestmerambacht binnen een straal van 10 km (zie hoofdstuk 4), lijken deze af te leggen afstanden naar een dergelijk type voorziening voor de meeste bezoekers acceptabel te zijn. De bereikbaarheid van beide projecten wordt door de overgrote meerderheid van de bezoekers dan ook als goed gekenschetst, ondanks de (zeer) beperkte mogelijkheid om de projecten per openbaar vervoer te bereiken.

Entreeheffing, hoe gering ook, zal een sterk negatieve invloed hebben op de frequentie waarmee de projecten worden bezocht. Zo zal eenderde deel van de bezoekers van het Ermerzand bij een entreeheffing van f 1,- pp het project minder vaak bezoeken of zelfs in het geheel niet meer bezoeken. Voor het Geestmerambacht geldt dit zelfs voor bijna de helft van de bezoekers. Wellicht wordt een dergelijke heftige reactie deels (deels) ingegeven doordat men deze projecten tot dusverre altijd gratis heeft kunnen bezoeken (afgezien van parkeergeldheffing op het Ermerzand in de zomermaanden). Bovenstaande geeft echter wel aan dat het als enige invoeren van entreeheffing de concurrentiepositie van dergelijke projecten waarschijnlijk sterk nadelig zal beïnvloeden.

Ook over de gewenste inrichting en voorzieningen op de projecten zijn er overeenkomsten tussen beide projecten. Zo leeft onder de bezoekers van zowel het Ermerzand als het Geestmerambacht de wens tot (meer) speelvoorzieningen voor kinderen, (meer) toiletten, (meer) restauratieve voorzieningen en (meer) zitgelegenheid (bankjes e.d.). Blijkbaar worden dergelijke voorzieningen in recreatieprojecten universeel zeer op prijs gesteld.

Uit het bovenstaande kan worden geconstateerd dat er, ondanks de verschillen tussen beide projecten over bijvoorbeeld de inrichting, omvang en ligging in het land, toch tal van overeenkomsten zijn in het gebruik en de beoordeling van de projecten.

LITERATUUR

Bruin, A.H. de, A. van Hoorn & C.F. Jaarsma, 1988. *Ontwikkeling van een methode ter bepaling van het gebruik van openluchtrecreatieprojecten.* Wageningen, ICW, Rapport 24.

Bruin, A.H. de & A. van Hoorn, 1991. *Trendonderzoek naar het gebruik en niet-gebruik van openluchtrecreatieprojecten: achtergronden, doel en opzet.* Wageningen, DLO-Staring Centrum, Rapport 154.

Bruin, A.H. de, A. van Hoorn & C.F. Jaarsma, 1992. *Trendonderzoek naar het gebruik en niet-gebruik van openluchtrecreatieprojecten: mechanische en visuele verkeerstellingen jaar 1; uitkomsten van mechanische en visuele verkeerstellingen op het Ermerzand en het Wilhelminapark gedurende de periode september 1989 - augustus 1990.* Wageningen, DLO-Staring Centrum, Rapport 198.

Bruin, A.H. de, S. de Vries & A. van Hoorn, 1991. *Trendonderzoek naar het gebruik en niet-gebruik van openluchtrecreatieprojecten: objectinterviews jaar 1; uitkomsten van objectinterviews op het Ermerzand en het Wilhelminapark gedurende de periode september 1989 - augustus 1990.* Wageningen, DLO-Staring Centrum, Rapport 156.

Heijden, R.E.C.M. van der & H.J.P. Timmermans, 1988. *Variatie-zoekend ruimtelijk keuze gedrag van openluchtrecreanten: theorie, modelvorming en empirische analyses.* Eindhoven, Technische Universiteit Eindhoven, Faculteit Bouwkunde. Uitgave van de Sectie Urbanistiek, Vakgroep BAU.

Hoorn, A. van & A.H. de Bruin, 1989. "Herwegen recreatie-interviews in veel gevallen noodzakelijk. Herweging: hoe en waarom." *Recreatie & Toerisme* 21, 5: VIII-XII.

Provinciale Planologische Dienst van Noord-Holland, 1989. *Recreatiethuisonderzoek Amsterdam-Noordzeekanaalgebied 2: toelichting op het hoofdrapport.* Haarlem, Provinciale Planologische Dienst van Noord-Holland, Studierapport 41.

Research voor Beleid, 1988. *Dichtbij of veraf: complement of concurrent; een onderzoek naar gebruik en beleving van de recreatieprojecten Lage Bergse Bos, Bleiswijkse Zoom, Oude Maas en Brielse Maas.* Leiden, Research voor beleid.

STEC, 1989. *Non-participatie en Gelderse dagrecreatieprojecten.* Nijmegen, Bureau voor regionaal-economisch onderzoek.

AANHANGSELS

1 Geplande rapporten over het trendonderzoek naar het gebruik en niet-gebruik van openluchtrecreatieprojecten met tussen haakjes de uitvoerende instantie(s) (SC-DLO = DLO-Staring Centrum, LUW = Landbouwuniversiteit Wageningen)

Algemene publikatie over de aanleiding, probleemstelling en opzet van het onderzoek (SC-DLO) (1 rapport)	
Opzet en verwerking mechanische en visuele tellingen (SC-DLO/LUW) (1 rapport)	Opzet en verwerking objectinterviews en thuisinterviews (SC-DLO) (1 rapport)
Uitkomsten mechanische tellingen per project per jaar (LUW) (9 rapporten)	Globale uitkomsten objectinterviews twee projecten per jaar (SC-DLO) (3 rapporten)
Jaarlijks overzichtsrapport over uitkomsten mechanische en visuele tellingen en bezoekomvang van twee projecten (SC-DLO/LUW) (3 rapporten)	Uitkomsten thuisinterviews rondom de drie projecten (SC-DLO) (1 rapport)

Rapporten te publiceren na afloop van de drie waarnemingsjaren:

Trendanalyse uitkomsten mechanische en visuele tellingen en bezoekomvang van de drie projecten over de drie waarnemingsjaren (SC-DLO/LUW) (1 rapport)	Trendanalyse uitkomsten objectinterviews van de drie projecten over de drie waarnemingsjaren (SC-DLO) (1 rapport)

2 Herwegingsformules

a. Herweging van waarnemingsuren per waarnemingslocatie

Deze wegingsfactor wordt berekend per waarnemingslocatie, per waarnemingsuur. De uren waarop er op de betreffende waarnemingslocatie geen geslaagde interviews zijn afgenomen worden niet bij de berekening betrokken.

$$\frac{G_{w,i} \,/\, M_{w,i}}{G_{w,i,j} \,/\, M_{w,i,j}}$$

$G_{w,i}$ = aantal geïnterviewde personen (G) (exclusief non-response), op waarnemingslocatie w, op waarnemingsdag i
$M_{w,i}$ = aantal inkomende personen (M), op waarnemingslocatie w, op waarnemingsdag i
$G_{w,i,j}$ = aantal geïnterviewde personen (G) (exclusief non-response), op waarnemingslocatie w, op waarnemingsdag i, in uur j
$M_{w,i,j}$ = aantal inkomende personen (M), op waarnemingslocatie w, op waarnemingsdag i, in uur j

b. Herweging van waarnemingslocaties per project

Deze herwegingsfactor wordt berekend per waarnemingslocatie per waarnemingsdag. De waarnemingslocaties waarbij op de betreffende waarnemingsdag geen interviews zijn afgenomen, worden niet bij de berekening betrokken. Deze herwegingsfactor wordt toegepast nadat herweging per uur heeft plaatsgevonden.

$$\frac{G_{p,i} \,/\, M_{p,i}}{G_{p,i,w} \,/\, M_{p,i,w}}$$

$G_{p,i}$ = aantal geïnterviewde personen (G) (exclusief non-response), in project p, op waarnemingsdag i
$M_{p,i}$ = aantal inkomende personen (M), in project p, op waarnemingsdag i
$G_{p,i,w}$ = aantal geïnterviewde personen (G) (exclusief non-response), in project p, op waarnemingsdag i, op waarnemingslocatie w
$M_{p,i,w}$ = aantal inkomende personen (M), in project p, op waarnemingsdag i, op waarnemingslocatie w

c. Herweging van waarnemingsdagen per dagtype

Deze herwegingsfactor wordt berekend per project, per waarnemingsdag om de onderscheiden dagtypen onderling te kunnen vergelijken. Deze herwegingsfactor wordt toegepast nadat herweging per uur en per waarnemingslocatie heeft plaatsgevonden, zodat de gegevens op projectniveau per waarnemingsdag zijn herwogen.

$$\frac{G_{k,d} \,/\, M_{k,d}}{G_{k,d,s} \,/\, M_{k,d,s}}$$

$G_{k,d}$ = aantal geïnterviewde personen (G) (exclusief non-response), in waarnemingsjaar k, gedurende de vier waarnemingsdagen van dagtype d

$M_{k,d}$ = aantal inkomende personen (M), in waarnemingsjaar k, gedurende alle dagen van dagtype d

$G_{k,d,s}$ = aantal geïnterviewde personen (G) (exclusief non-response), in waarnemingsjaar k, op de waarnemingsdag van dagtype d, in seizoen s

$M_{k,d,s}$ = aantal inkomende personen (M), in waarnemingsjaar k, op alle dagen van dagtype d, in seizoen s

d. Herweging van waarnemingsdagen per seizoen

Deze herwegingsfactor wordt berekend per waarnemingsdag om de onderscheiden seizoenen onderling te kunnen vergelijken. Deze herwegingsfactor wordt toegepast nadat herweging per uur en per waarnemingslocatie heeft plaatsgevonden, zodat de gegevens op projectniveau per waarnemingsdag zijn herwogen.

$$\frac{G_{k,s} \,/\, M_{k,s}}{G_{k,s,d} \,/\, M_{k,s,d}}$$

$G_{k,s}$ = aantal geïnterviewde personen (G) (exclusief non-response), in waarnemingsjaar k, gedurende de drie waarnemingsdagen in seizoen s

$M_{k,s}$ = aantal inkomende personen (M), in waarnemingsjaar k, gedurende alle dagen in seizoen s

$G_{k,s,d}$ = aantal geïnterviewde personen (G) (exclusief non-response), in waarnemingsjaar k, op de waarnemingsdag in seizoen s, van dagtype d

$M_{k,s,d}$ = aantal inkomende personen (M), in waarnemingsjaar k, op alle dagen in seizoen s, van dagtype d

Opmerking: $G_{k,s,d}$ en $M_{k,s,d}$ van bovenstaande formule komen overeen met respectievelijk $G_{k,d,s}$ en $M_{k,d,s}$ van de herwegingsformule per dagtype (d).

e. Herweging van waarnemingsdagen per jaar

Deze herwegingsfactor wordt berekend per waarnemingsdag voor analyse op jaarbasis. Deze herwegingsfactor wordt toegepast nadat herweging per uur en per waarnemingslocatie heeft plaatsgevonden, zodat de gegevens op projectniveau per waarnemingsdag zijn herwogen.

$$\frac{G_k \,/\, M_k}{G_{k,d,s} \,/\, M_{k,d,s}}$$

G_k = aantal geïnterviewde personen (G) (exclusief non-response), gedurende de twaalf waarnemingsdagen van jaar k

M_k = aantal inkomende personen (M), gedurende alle dagen van jaar k

$G_{k,d,s}$ = aantal geïnterviewde personen (G) (exclusief non-response), in waarnemingsjaar k, op de waarnemingsdag van dagtype d, in seizoen s

$M_{k,d,s}$ = aantal inkomende personen (M), in waarnemingsjaar k, op alle dagen van dagtype d, in seizoen s

3 Waarnemingslocaties op het Ermerzand

Telpunt nummer	Locatie	Type waarneming (1)	Voertuigsoort (2)
2100A	Hoofdingang	M + V	MVT + FTS + VTG
2101F	Hoofdingang fiets	M + V	FTS + VTG
2102F	Achteringang fiets	M + V	FTS + VTG

Waarnemingslocaties op het Geestmerambacht

Telpunt nummer	Locatie	Type waarneming (1)	Voertuigsoort (2)
2300A	Hoofdingang Wagenweg	M + V	MVT + FTS + VTG
2301F	Fiets/voetpad Wagenweg	M	FTS + VTG
2302A	Ingang Vlasgat	M + V	MVT + FTS + VTG
2303F	Fiets/voetpad Vlasgat	M	FTS + VTG
2304F	Fiets/voetpad Kleimeer	M + V	FTS + VTG
2305A	Hoofdingang Krokweg	M + V	MVT + FTS + VTG
2307F	Fiets/voetpad Nauertocht (richting Alkmaar)	M	FTS + VTG
2308F	Fiets/voetpad Negen Sneesweg	M + V	FTS + VTG
2309F	Fiets/voetpad Winterpad	M + V	FTS + VTG
2310F	Fiets/voetpad Maaiersbrug	M	FTS + VTG
2311F	Fiets/voetpad Nauertocht (richting Koedijk)	M	FTS + VTG

(1) M = Mechanische verkeerstelling
V = Visuele verkeerstelling

(2) MVT = Motorvoertuigen
FTS = (Brom)fietsen
VTG = Voetgangers

4 Waarnemingsdagen met globale weersomschrijving

Donderdag 13 september 1990
Het weer: bewolkt, temperatuur 19 ^{0}C, windstil.

Zaterdag 6 oktober 1990
Het weer: zwaar bewolkt maar droog, temperatuur 17 ^{0}C, harde tot stormachtige wind (windkracht 6 tot 7 à 8).

Zondag 14 oktober 1990
Het weer: licht bewolkt, temperatuur 23 ^{0}C, weinig wind uit zuidelijke richtingen.

Donderdag 17 januari 1991
Het weer: onbewolkt, temperatuur overdag 0 ^{0}C ('s nachts lichte tot matige vorst), weinig wind.

Zondag 10 februari 1991
Het weer: half bewolkt met plaatselijk lichte sneeuwval, temperatuur overdag -3 ^{0}C ('s nachts strenge tot zeer strenge vorst).

Zaterdag 30 maart 1991
Het weer: licht bewolkt in het oosten, half bewolkt in het westen van het land, temperatuur 11 ^{0}C, weinig wind.

Zondag 9 juni 1991
Het weer: zwaar bewolkt en regen die pas in de late namiddag naar het oosten wegtrok, temperatuur 15 ^{0}C.

Zaterdag 22 juni 1991
Het weer: half tot zwaar bewolkt met een enkele buitje maar ook perioden met zon, temperatuur van 17 ^{0}C in het westen van het land tot 20 ^{0}C in het oosten, weinig wind.

Donderdag 27 juni 1991
Het weer: zwaar bewolkt met regen, langs de kust perioden met lichte regenval maar in de rest van het land zware regenval gedurende de gehele dag bij een temperatuur van 16 ^{0}C.

Zaterdag 6 juli 1991
Het weer: onbewolkt, temperatuur 28 ^{0}C langs de kust tot 31 ^{0}C in het oosten, zwakke tot matige wind uit oostelijke richtingen. Topdag op beide projecten.

Zondag 28 juli 1991
Het weer: vrijwel onbewolkt, temperatuur 25 tot 28 ^{0}C, zwakke tot matige wind. Topdag op beide projecten.

Donderdag 22 augustus 1991
Het weer: in de loop van de dag sluierbewolking, temperatuur 27 ^{0}C in het westen van het land tot 30 ^{0}C in het oosten.

5 Percentage van de respondenten op het Ermerzand en op het Geestmerambacht die genoemde wensen naar voren brengen

Wensen ter verbetering van het project Ermerzand	Percentage
Meer fietspaden	0
(Bewaakte) fietsenstalling	2
Wandelroutes	2
Visstand verbeteren	2
Meer speelvoorzieningen voor kinderen	4
(Grotere) speeltuin	1
Aparte speelweide (tuin) voor kinderen	2
Glijbaan	2
peuterspeelplaats	2
Veiliger speeltuin	1
(Overdekt) zwembad	2
Dieper zwemwater	0
Vaste vlot(ten) in zwemwater	0
Golfslagbad	0
Ruiterpaden	1
Verhuur strandstoelen/windschermen	1
Verhuur surfplanken	3
Organiseren wateractiviteiten	5
Voorzieningen voor waterrecreatie, algemeen	1
Duikplank	0
Waterglijbaan	2
Verhuur waterfietsen	4
Verhuur kano's	5
Meer surfwater	0
Surfstrand verbeteren	1
Waterski(kabel)baan	4
Aanleg naaktstrand	2
Mogelijkheid voor naaktzwemmen	1
Aanleg camping	7
Voorziening voor dagkamperen	1
Overnachtingen toestaan	1
Trimparcours	0
Volleybalveld	1
Voetbaldoelen (veld)	0
Meer sportevenementen	1
Golfbaan	0
Ski-heuvel	0
Veld voor balspelen	0
(Meer) toiletten	11
Douches/wasgelegenheid	8
(Meer) restauratieve voorzieningen	28
(Meer) zitgelegenheid (bankjes e.d.)	5
Telefooncel	0
Kleedhokjes/toiletten hele jaar open	0
EHBO-post	2
(Souvenir)winkel	2

Wensen ter verbetering van het project Ermerzand	Percentage
(Meer) informatiepanelen	0
Discotheek	1
Kluisjes	0
Bij schaatsweer koek en zopie tent	0
All weather voorzieningen	1
Verlichting in toiletten	0
Muziek	0
(Zit)steigers/bankjes langs water	0
(Meer) picknicktafels/plaatsen	0
Terras (langs water)	0
Vergroten wateroppervlak	0
Meer parkeergelegenheid	1
Meer natuurlijk inrichten/beheren/beplanten	1
Bomen weghalen voor surfen	2
Meer bruggetjes	1
Surfwater (beter) afschermen	3
Watergedeelte voor kinderen afbakenen	0
Verbeteren bewegwijzering naar project	1
Interne ontsluiting voor rolstoelen verbeteren	1
Meer ingangen voor fietsen	1
Meer ingangen	0
Ontsluiting voor kinderwagens verbeteren	1
Bij schaatsweer wakken markeren	1
Verbod verkoop alcoholische dranken	1
Meer prullenbakken	0
Vaker prullenbakken ledigen	0
Verbeteren waterzuivering	0
Meer toezicht	1
Zwemwater uitbaggeren	2
Het groen beter onderhouden	1
Schonere toiletten	0
Verbod op gebruik glazen flessen	0
Uitlaatplaatsen voor honden	0
(Aangelijnde) honden toelaten	0
Project in huidige staat houden	1
Geen entreeheffing	0
Totaal	138
N =	213

Wensen ter verbetering van het project Geestmerambacht	Percentage
Project vergroten	4
Meer fietspaden	0
Fietsenrekken	0
(Bewaakte) fietsenstalling	1
Fietspad voor dagcamping aan oostzijde	0
Fietspaden verbreden	1
Fietspaden langs water	1
Fietspad langs zuidzijde van het meer	0
Meer wandelpaden	0
Verbeteren wandelpaden	1
Wandelpaden met zachte ondergrond	0
Opgeheven wandelpad herstellen	0
Kaartjes met wandelroutes	0
Wandelpaden asfalteren	0
Visstand verbeteren	0
Meer ingerichte visplaatsen	1
Meer vissteigers	1
Scheiding aanbrengen tussen vis- en surfwater	1
Forellenvijver	0
Vrij vissen toestaan	0
(Meer) vissteigers voor invaliden	0
Meer speelvoorzieningen voor kinderen	7
Aparte speelweide (tuin) voor kinderen	1
(Grotere) speeltuin	0
Glijbaan	2
Schommel	0
Meer speelvoorzieningen in en om het water	1
Peuterspeelplaats	0
Peuterbad	0
(Overdekt) zwembad	1
Waterverlaatplaatsen	1
Meer zwemwater	0
Dieper zwemwater	1
Steiger voor duiksport	0
Vaste vlot(ten) in zwemwater	0
Ruiterpaden	0
Grotere en/of meer zandstranden	1
Verhuur surfplanken	0
Waterterp op kampeerplaats	0
Verhuur roeiboten	0
Surfactiviteiten in clubverband	0
Surfstalling	0
Duikplank	2
Waterglijbaan	0
Verhuur waterfietsen	0
Verhuur kano's	1
Meer surfwater	0
Steiger voor kano's	0
Surfwedstrijden	0
Verbeteren zeilmogelijkheden	0
Surfplanken dichter bij water kunnen lossen	1

Wensen ter verbetering van het project Geestmerambacht	Percentage
Surfstrand verbeteren	0
Doorgang voor trailer verbeteren	0
Boten met buitenboordmotor toestaan	0
Waterski(kabel)baan	0
Botenhuis	0
Waterspeelplaats (type Blauwe Poort)	0
Meer te waterlaatplaatsen voor surfplanken	0
Aanleg naaktstrand	1
Mogelijkheid voor naaktzwemmen	0
Voorziening voor dagkamperen	0
Overnachtingen toestaan	1
Camping langs water	0
Crossbaan	0
Trimparcours	2
Midgetgolfbaan	1
Klimmuur	0
Voetbaldoelen (veld)	0
Meer sportevenementen	1
Uitkijktoren	1
Kinderboerderij	0
(Meer) toiletten	8
Douches/wasgelegenheid	3
(Meer) restauratieve voorzieningen	5
(Meer) zitgelegenheid (bankjes e.d.)	10
Schuilvoorzieningen (hutten)	0
Telefooncel	0
Kleedhokjes/toiletten hele jaar open	4
Drinkwaterkranen	1
EHBO-post	1
Kleedhokjes	2
Observatiehut	0
Discotheek	0
Botendepot voor reddingsbrigade	1
Waterdieptekaart/plattegrond	0
(Zit)steigers/bankjes langs water	0
(Meer) picknicktafels/plaatsen	0
Terras (langs water)	0
Stroom bij dagcamping	0
Persluchtvulinstallatie	1
Meer beplanting	1
Meer bos	0
Vergroten wateroppervlak	0
Meer parkeergelegenheid	1
Meer natuurlijk inrichten/beplanten/beheren	1
Geluidswal	1
Bomen weghalen voor surfen	0
Water veiliger maken voor kinderen	0
Project vergroten	0
Stenen langs waterkant verwijderen	4
Surfwater (beter) afschermen	2
(Meer) parkeerplaatsen voor invaliden	1

Wensen ter verbetering van het project Geestmerambacht	Percentage
Vlonders voor bescherming riet	0
Watergedeelte voor kinderen afbakenen	0
Instellen stilte(rust)gebied	0
Parkeergelegenheid nabij het water	0
Waterplas ondieper maken	0
Betere verbindingen naar project	0
Verbeteren bewegwijzering naar project	0
Aanbrengen plattegrond	1
Interne ontsluiting voor rolstoelen verbeteren	1
Verbeteren openbaar vervoer naar project	3
Interne bewegwijzering verbeteren	1
Tunnel naar project onder autoweg	0
Meer verlichting	2
Snelheidsremmende verkeersmaatregelen (drempels)	0
Meer controle op verkeersregels	0
Brommers niet toelaten	1
Apart pad voor brommers	1
Sportfietsers en recreatieve fietsers scheiden	0
Verbeteren scheiding fiets-/wandelpaden	0
(Verkeers)veilige routes naar project	1
Hardlopers weren van fietspaden	0
Snelheidsbeperking op omringende B-wegen	0
Bij jacht waarschuwen	0
Onderhoud, algemeen	1
Meer prullenbakken	1
Prullenbakken vaker ledigen	0
Uitvoeren waterkwaliteitscontrole	1
Verbeteren waterzuivering	1
Meer toezicht	2
Toezicht bij de toiletten	0
Papierprikkers plaatsen	0
Zand op strand verschonen	1
Speelweiden beter onderhouden	0
Zitbankjes schoonhouden	0
Toezicht moet vriendelijker	0
Meer zand bij pierenbad	0
Steiger(s) beter onderhouden	0
Kinderbad uitbaggeren	0
Reddingsboot vaart onnodig snel	0
Meer toezicht op geluidsoverlast	0
Afzetting kinderbad vervangen	0
(Loslopende) honden verbieden	2
Uitlaatplaatsen voor honden	6
(Aangelijnde) honden toelaten	0
Project in huidige staat houden	1
Geen entreeheffing	0
Buffer tussen bebouwing en project	0
Minder commercie	
Totaal	111
N =	517